

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Τίτλος Εργασίας :

Ο ρόλος και οι επιπτώσεις των νέων τεχνολογιών στις σύγχρονες μορφές επικοινωνίας και κοινωνικής διαδικτύωσης

Πτυχιακή Εργασία του *Ευστρατίου Μέρικλη* Α.Μ. 5311

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Ντεμίρης Κωνσταντίνος

ΠΑΤΡΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2014

Copyright © Ευστράτιος Μέρικλης, 2013.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό βαθμό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Πατρών.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία πραγματοποιήθηκε μια προσπάθεια να αναλυθεί η καθολική εξάπλωση του Διαδικτύου, που έχει σημειωθεί τις τελευταίες δεκαετίες στις σύγχρονες κοινωνίες, και κυρίως στην Ελλάδα, και έχει αλλάξει τον τρόπο επικοινωνίας των ατόμων, καθώς και τις μεθόδους και τα μέσα με τα οποία, τα άτομα επικοινωνούν και ανταλλάσσουν μεταξύ τους πληροφορίες. Καθοριστικό ρόλο στις αλλαγές αυτές διαδραμάτισε η μεγάλη διάδοση του ίδιου του διαδικτύου αλλά κυρίως η δημιουργία και η εξάπλωση των διαδικτυακών κοινωνικών μέσων και των ιστότοπων κοινωνικής δικτύωσης και διαμοίρασης περιεχομένου με κυριότερους εκπροσώπους το Facebook και το Twitter και αυτός είναι και ο λόγος που τα συγκεκριμένα μέσα αναλύονται διεξοδικά.

Μεγαλύτερη όμως σημασία δίνεται στην ανάλυση, όχι τόσο των ίδιων των μέσων, αλλά στην ανάλυση του ρόλου και των επιπτώσεων που έχουν αυτά στις ζωές μας. Μέσα από αυτήν την εργασία γίνεται μια προσπάθεια να αποσαφηνιστεί ο πραγματικός ρόλος των νέων τεχνολογιών σε διάφορες πτυχές της σημερινής ανθρώπινης δραστηριότητας και επικοινωνίας, ο οποίος είναι τεράστιος είτε αυτό είναι άμεσα αντιληπτό για κάποιες ή λιγότερο για κάποιες άλλες πτυχές. Η συνεχώς αυξανόμενη διείσδυση των νέων μέσων έχει όμως και επιπτώσεις, σε πολλά διαφορετικά επίπεδα. Στο πλαίσιο αυτής της εργασίας αναλύονται αυτές οι επιπτώσεις, πρώτα στην γενικότερη κοινωνία και στον τρόπο που επηρεάζουν τα μέλη της σαν σύνολο, και μετά εξετάζονται οι επιπτώσεις αυτές στο άτομο και σε πιο προσωπικό επίπεδο.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	3
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Το Διαδίκτυο	8
1.1 Το Διαδίκτυο ως φαινόμενο και η έκτασή του	8
1.2 Η χρήση των Διαδικτύου και οι χρήστες	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Το διαδίκτυο και η κοινωνική δικτύωση.....	16
2.1 Περιγραφή του φαινομένου της κοινωνικής δικτύωσης	16
2.2 Περιγραφή δικτύων κοινωνικής δικτύωσης.....	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Τα δημοφιλέστερα κοινωνικά δίκτυα.....	25
3.1 Το Facebook.....	25
3.2 Το Twitter.....	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Ο ρόλος των νέων τεχνολογιών στη σημερινή κοινωνία	32
4.1 Οι διαπροσωπικές σχέσεις μέσα από τις νέες τεχνολογίες.....	32
4.2 Νέες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση	34
4.3 Ο ρόλος των Νέων Τεχνολογιών στον αθλητισμό και την φυσική αγωγή.....	38
4.4 Η ηλεκτρονική διασκέδαση	40
4.5 Οι νέες τεχνολογίες στην καλλιτεχνική και πνευματική δημιουργία.....	44
4.6 Ο Ρόλος των νέων τεχνολογιών στην πολιτική.....	46
4.7 Διαδίκτυο και ακτιβισμός.....	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Οι επιπτώσεις των νέων τεχνολογιών	51
5.1 Μεταβολές στην οικονομία από τις νέες τεχνολογίες	51
5.2 Οι νέες τεχνολογίες στην εργασία.....	53
5.3 Η πληροφοριοποίηση της πολιτικής και της Δημοκρατίας	56
5.4 Ιδιωτικότητα στο διαδίκτυο	57
5.5 Νέες μορφές εγκληματικότητας	61
5.6 Η ιδιαίτερη γλώσσα του διαδικτύου	64
5.7 Τα «Greeklish».....	65
5.8 Νέοι τρόποι προσωπικών σχέσεων και αλληλοϋποστήριξης	66
5.9 Νέες τεχνολογίες, αλληλεπίδραση και πραγματικότητα.....	70
5.10 Εξάρτηση από τις νέες τεχνολογίες	72
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	75
ΠΗΓΕΣ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	82
ABSTRACT.....	87

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην παρούσα εργασία, διερευνάται η ραγδαία εξάπλωση των νέων τεχνολογιών, του διαδικτύου και της κοινωνικής δικτύωσης, που έχουν προκαλέσει ριζικές και κομβικές αλλαγές στον τρόπο που τα άτομα επικοινωνούν και ανταλλάσσουν μεταξύ τους πληροφορίες. Τα άτομα φαίνεται να συμμετέχουν σε κοινωνικά δίκτυα για να διευρύνουν τον αριθμό των επιχειρηματικών ή των κοινωνικών επαφών τους, μέσω ατομικών διασυνδέσεων. Η κοινωνία της πληροφορίας, η διαδεδομένη πλέον χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και του διαδικτύου και η κοινωνική δικτύωση, έχουν δημιουργήσει έναν καινούργιο ψηφιακό κόσμο, στον οποίο δημιουργούνται νέα κοινωνικά προφίλ ατόμων και καινούργιες κοινωνικές σχέσεις μεταξύ τους, οι οποίες εξελίσσονται με ταχείς ρυθμούς, και αξίζουν να διερευνηθούν ειδικότερα και να αναλυθούν, για την περίπτωση της Ελλάδας.

Το αντικείμενο της προκείμενης εργασίας, είναι να αναλύσει αυτή τη διαδεδομένη χρήση των νέων τεχνολογιών και του Διαδικτύου τη σημερινή εποχή, δίνοντας έμφαση στην κοινωνική δικτύωση και το κοινωνικό προφίλ των χρηστών της, καθώς και να περιγράψει αναλυτικά τον ρόλο και τις επιπτώσεις που έχουν στην σημερινή πραγματικότητα, τόσο στα άτομα όσο και στις κοινωνίες.

Στο πρώτο κεφάλαιο, αναλύεται η έννοια του Διαδικτύου, αρχικά πραγματοποιώντας μια ιστορική αναδρομή και στη συνέχεια περιγράφοντας την έκταση του φαινομένου, τη διαδεδομένη χρήση του και το κοινωνικό προφίλ των χρηστών του.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, γίνεται μια προσπάθεια προσέγγισης της έννοιας της κοινωνικής δικτύωσης και περιγραφής της ως φαινόμενο των ημερών μας. Για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο, ήταν επίσης απαραίτητη μια περιγραφή των κοινωνικών δικτύων και των χαρακτηριστικών τους.

Στο τρίτο κεφάλαιο, περιγράφονται πιο αναλυτικά τα δύο πιο διαδεδομένα κοινωνικά δίκτυα στη χώρα μας, το Facebook και το Twitter, αναφορικά με τον τρόπο λειτουργίας τους, τις υπηρεσίες που προσφέρουν και τα γενικότερα χαρακτηριστικά τους.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, γίνεται μια προσέγγιση με σκοπό να διευκρινιστεί ο ρόλος των νέων τεχνολογιών στις σύγχρονες κοινωνίες. Και πιο συγκεκριμένα ασχολούμαστε με τον ρόλο αυτό, σε ζητήματα της καθημερινής μας διάδρασης όπως

οι διαπροσωπικές σχέσεις, η διασκέδαση, το πνεύμα και η τέχνη. Αλλά και με τον ρόλο των νέων μέσων σε τομείς όπως η εκπαίδευση ή η πολιτική που επηρεάζουν ένα μεγαλύτερο αριθμό ανθρώπων.

Στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο, αυτής της εργασίας παρουσιάζονται οι κυριότερες επιπτώσεις που έχουν οι νέες τεχνολογίες σε θέματα που μας επηρεάζουν όλους όπως η οικονομία, η εργασία και η Δημοκρατία. Καθώς και σε πιο ιδιαίτερα και προσωπικά θέματα σαν τους νέους τρόπους σχέσεων που δημιουργούνται από αυτές τις τεχνολογίες ή την εξάρτηση που μπορεί να έχουν κάποια άτομα από αυτές. Σε αυτό το κεφάλαιο θίγονται επίσης θέματα όπως αυτό της εγκληματικότητας και της ιδιωτικότητας στο διαδίκτυο και της ιδιαίτερης γλώσσας που έχει δημιουργηθεί από τους χρήστες για να εξυπηρετεί τις νέες ανάγκες τους.

Υποθέσεις Εργασίας

Στην προκείμενη εργασία, επιχειρήθηκε να αποσαφηνιστεί ο όρος του διαδικτύου και της κοινωνικής δικτύωσης εννοιολογικά και να αναλυθούν θεωρητικά ο ρόλος και οι επιπτώσεις τους, στον τρόπο με τον οποίο ζούμε, επικοινωνούμε και γενικότερα αλληλεπιδρούμε πρώτα σαν κοινωνία και μετά σαν άτομα. Φαίνεται ότι σήμερα η χρήση του Διαδικτύου, των νέων τεχνολογιών, των ιστολογιών και της κοινωνικής δικτύωσης έχει αυξηθεί ραγδαία επηρεάζοντας όλους μας. Στη συγκεκριμένη εργασία διερευνάται η διαπίστωση αυτή με την παρατήρηση των τεράστιων αλλαγών που έχουν επέλθει τα τελευταία χρόνια αλλάζοντας μεθόδους και θεσμούς που μέχρι σήμερα ήταν αναλλοίωτοι για αιώνες.

Μεθοδολογία Εργασίας

Η εργασία αποτελείται από δυο θεωρητικά μέρη, το πρώτο μέρος, που περιλαμβάνει τα τρία πρώτα κεφάλαια, όπου διερευνάται εννοιολογικά ο όρος του Διαδικτύου και της κοινωνικής δικτύωσης μέσω μιας βιβλιογραφικής σύνθεσης, ώστε να στοιχειοθετηθεί και να κατανοηθεί η διάστασή τους ως φαινόμενο. Και το δεύτερο μέρος, κεφάλαια τέσσερα και πέντε, επίσης θεωρητικό το οποίο προσπαθεί να αναλύσει τα αποτελέσματα ουσιαστικά του πρώτου μέρους στις σύγχρονες κοινωνίες της πληροφορίας. Και σε αυτό το μέρος η ανάλυση πραγματοποιείται με βάση τη σχετική βιβλιογραφία και την έρευνα που έγινε χρησιμοποιώντας τις ίδιες νέες τεχνολογίες, που προσπαθεί να περιγράψει! Αυτός είναι και ένας από τους λόγους που το συγκεκριμένο θέμα είναι τόσο ενδιαφέρον. Η επιλογή του Θέματος με σκοπό

την εκπόνηση μιας πτυχιακής εργασίας δεν είναι μια εύκολη διαδικασία, καθώς υπάρχει μια πληθώρα ζητημάτων που είναι άξια ανάλυσης και σχολιασμού, αλλά το συγκεκριμένο Θέμα είναι αρκετά ιδιαίτερο, όχι μόνο της επικαιρότητάς του, αλλά των πολλών παραμέτρων με τις οποίες συνδέεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Το Διαδίκτυο

1.1 Το Διαδίκτυο ως φαινόμενο και η έκτασή του

Το Διαδίκτυο, γνωστό συνήθως και με την αγγλική άκλιτη ονομασία Internet, είναι ένα μέσο μαζικής επικοινωνίας. Ως μέσο έχει διπλή υπόσταση: την υλική, που αποτελείται από το συνδυασμό δικτύων βασισμένων σε λογισμικό και υλικό, και την άυλη, που σχετίζεται με το τι πραγματικά προσφέρει στην κοινωνία το Διαδίκτυο ως μέσο επικοινωνίας. Γίνεται συνήθως αναφορά στο Internet, με τον όρο Διαδίκτυο και η αναφορά αυτή παραπέμπει σε ένα παγκόσμιο δίκτυο υπολογιστών διασυνδεδεμένων μεταξύ τους.

Στα τέλη της δεκαετίας του '60 το Advanced Research Projects Agency (ARPA) των Ηνωμένων Πολιτειών ξεκίνησε ένα πειραματικό πρόγραμμα πάνω στα δίκτυα μεταγωγής δεδομένων, με σκοπό να αναπτύξει ένα δίκτυο αυτής της μορφής. Ο αρχικός σκοπός ήταν να δημιουργηθεί ένα δίκτυο, το οποίο θα μπορούσε να συνδέσει διάφορους υπολογιστές σε διεσπαρμένες γεωγραφικά τοποθεσίες. Με τον τρόπο αυτό επιστήμονες από διαφορετικές περιοχές θα είχαν τη δυνατότητα να συνεργάζονται και να συντονίζουν τις εργασίες τους, αλλά και να πειραματίζονται με τη νέα τεχνολογία. Το Σεπτέμβριο του 1969, τέσσερις υπολογιστές σε ισάριθμα πανεπιστήμια των Η.Π.Α. συνδέθηκαν και άρχισαν να ανταλλάσσουν πακέτα πληροφοριών μεταξύ τους. Αυτή ήταν και η γέννηση του δικτύου που ονομάστηκε ARPAnet, το οποίο αποτέλεσε τον πρόδρομο του Internet. Την 1η Ιανουαρίου του 1970 το TCP/IP καθιερώθηκε επίσημα ως πρωτόκολλο στο ARPAnet, το οποίο λίγο αργότερα χωρίστηκε σε δύο ανεξάρτητα μεταξύ τους δίκτυα: το Milnet, το οποίο παρέμεινε υπό τον έλεγχο του Πενταγώνου και το υπόλοιπο, το οποίο κληρονόμησε το όνομα ARPAnet και συνέχισε να έχει τον αρχικό του ρόλο, ενός ερευνητικού και πανεπιστημιακού δικτύου. Η ημερομηνία αυτή θεωρείται ως και η επίσημη ημερομηνία έκδοσης του Internet.

Η έννοια του δικτύου έχει τεράστια σημασία για την προσέγγιση και κατανόηση της έννοιας του Διαδικτύου. Στις πρώτες μέρες της πληροφορικής οι υπολογιστές ήταν τεράστια μηχανήματα, περιορισμένα σε προστατευμένα δωμάτια, όπου έμπαιναν μόνο επιλεγμένοι τεχνικοί για να τους τροφοδοτήσουν,

χρησιμοποιώντας διάτρητες κάρτες. Με την πάροδο του χρόνου και την πρόοδο της τεχνολογίας κατέστη δυνατό να συνδεθούν οι υπολογιστές με περιφερειακές συσκευές, πέραν του χωροταξικού ορίου των κεντρικών μονάδων. Έτσι, η σύνδεση διαφορετικών υπολογιστών έγινε πραγματικότητα και δυο ή περισσότεροι υπολογιστές, μπορούσαν να συνδέονται μεταξύ τους, καθώς και με άλλες περιφερειακές συσκευές, όπως εκτυπωτές, μαγνητικά μέσα αποθήκευσης κ.ά και να δημιουργούν ένα δίκτυο. Η διασύνδεση υπολογιστών σε ένα δίκτυο και η αποστολή πληροφοριών πάνω σε αυτό καλείται δικτύωση (networking, data networking, data communications). Οι πληροφορίες που διανέμονται μέσω ενός δικτύου καλούνται κυκλοφορία (traffic). Η δικτύωση των υπολογιστών μεταξύ τους, η οποία και αποτελεί τη χαρακτηριστική και κυρίαρχη τάση της πληροφορικής στις μέρες μας δεν αποτελεί απλή τεχνική άσκηση, αλλά πρόκειται για μια ανάγκη η οποία υπαγορεύεται από πρακτικούς σκοπούς και υπακούει σε μια καθαρά οικονομική λογική. Σήμερα το Internet θα μπορούσε να χαρακτηριστεί από τεχνική άποψη ως το σύνολο όλων των διασυνδεδεμένων IP δικτύων, ένα σύνολο που περιλαμβάνει αρκετές χιλιάδες τοπικά, περιφερειακά και διεθνή δίκτυα.

Στην πράξη, ο χρήστης του Internet σήμερα έχει τη δυνατότητα να έχει πρόσβαση σε έναν τεράστιο πλούτο πληροφοριών, καθώς δεν υπάρχει τομέας της ανθρώπινης γνώσης που να μην αντιπροσωπεύεται στο Διαδίκτυο. Εκατοντάδες αν όχι χιλιάδες βιβλιοθήκες, από αυτές των πανεπιστημίων έως τη βιβλιοθήκη του Βατικανού, του F.B.I, της C.I.A και της N.A.SA, ηλεκτρονικά περιοδικά και εφημερίδες, μικρές αγγελίες, στατιστικά στοιχεία, χάρτες, φωτογραφίες, βίντεο, αρχεία ήχου, ιστορικά στοιχεία, εκατοντάδες τράπεζες πληροφοριών, μηχανές αναζήτησης και βάσεις δεδομένων. Όλα τα παραπάνω αποτελούν μικρά ψήγματα του πλούτου που έχει να προσφέρει το Διαδίκτυο στους χρήστες του. Στο χώρο των υπολογιστών και των επικοινωνιών το Internet σήμερα είναι παντού και πάντοτε παρόν. Έτσι, μέσω Internet μπορεί κάποιος σε δευτερόλεπτα να έχει στην οθόνη του υπολογιστή τις κριτικές για το τελευταίο βιβλίο που τον ενδιαφέρει, κάποιο επιστημονικό άρθρο που παρουσιάστηκε στην τελευταία σύνοδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα δελτία καιρού για όλες τις χώρες, τις τελευταίες ανακοινώσεις της Green Peace, δορυφορικές φωτογραφίες για τον καιρό, όλα τα ξενοδοχεία σε όλες τις πόλεις και χώρες, τις τιμές των μετοχών από το

Χρηματιστήριο της Φρανκφούρτης και πολλά άλλα. Με πρόσβαση σε online υπηρεσίες και στο Internet μπορεί ο καθένας να φέρει τα περιεχόμενα πολλών μεγάλων βιβλιοθηκών και ερευνητικών κέντρων ή τους ποικίλους πληροφοριακούς πόρους διάφορων δημοσίων και ιδιωτικών οργανισμών, «πάνω» στο γραφείο του. Είναι δυνατό, μέσα σε ελάχιστο χρόνο, κάθε χρήστης να μπορεί να εντοπίσει το κατάλληλο άρθρο, το επιστημονικό σύγγραμμα, την πιο ειδική πληροφορία μέσα από χιλιάδες περιοδικά, συγγράμματα, εφημερίδες και αρχεία. Επειδή, οι πληροφορίες είναι σε ψηφιακή μορφή, μπορούν να φορτωθούν σε έναν επεξεργαστή κειμένου ή σε μια βάση δεδομένων για τοπική ανάλυση και επεξεργασία. Οι υπηρεσίες της online πληροφόρησης χρησιμοποιούνται πλέον σε μεγάλο βαθμό από επιστήμονες, μηχανικούς, ερευνητές, οικονομολόγους, κ.ά. Επίσης, περιλήψεις άρθρων, συγγραμμάτων, ειδήσεων καθώς και αναφορές ερευνών από διάφορους τομείς της κοινωνικής και οικονομικής δραστηριότητας είναι πολλές φορές τα αποτελέσματα μιας online «εξερεύνησης» αυτού του θαυμαστού κόσμου. Οι χρήστες του Διαδικτύου, των οποίων ο αριθμός συνεχώς αυξάνεται, μπορούν να ανταλλάξουν μηνύματα και αρχεία με αστραπιαία ταχύτητα στις πιο μακρινές γωνίες της γης.

Το Διαδίκτυο δεν είναι ένα απλό δίκτυο, είναι ένα δίκτυο δικτύων, δηλαδή η σύνδεση πολλών δικτύων μαζί και αυτό έχει ως αποτέλεσμα να έχει σχεδόν απεριόριστες δυνατότητες¹. Οι διαθέσιμες υπηρεσίες του Διαδικτύου στους χρήστες προσωπικών υπολογιστών καλύπτουν ένα αρκετά μεγάλο φάσμα, με θέματα που κυμαίνονται από απλά μετεωρολογικά στοιχεία, μουσική και λογοτεχνία, αστρονομία και βιολογία, ιστορία, δημοσιογραφία, ωκεανογραφία, ζωολογία, έως επιστημονικές ανακοινώσεις και ανακαλύψεις σε διάφορους τομείς, μα πάνω από όλα υπάρχει η δυνατότητα άμεσης ηλεκτρονικής επικοινωνίας με ανθρώπους σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου². Το Διαδίκτυο λοιπόν παρέχει τη δυνατότητα ευρείας άμεσης ενημέρωσης πάνω σε θέματα τεχνολογικά, πολιτικά, πολιτισμικά ή ακόμα και ψυχαγωγίας και είναι ένα ανοιχτό κανάλι επικοινωνίας με όλο το κόσμο. Σήμερα, οι τεχνολογίες της πληροφορικής και των επικοινωνιών συνδέονται πλέον άμεσα με κάθε δραστηριότητα του ανθρώπου, έτσι

¹ Stuart St., Learning, Teaching and Researching on the Internet: A Practical Guide for social Scientists, London (Longman) 1999..

² Λεβεντίδης Δ., Internet, Αθήνα (Anubis) 1994.

αποτελέσματα βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας φτάνουν με ταχύτατους ρυθμούς να εφαρμόζονται σε προϊόντα και υπηρεσίες.

1.2 Η χρήση τον Διαδικτύου και οι χρήστες

Από τα τέλη του 1994 έως σήμερα τα χαρακτηριστικά του μέσου χρήστη του Internet έχουν αλλάξει κατά πολύ και το ίδιο ισχύει και με την ίδια τη φυσιογνωμία του Διαδικτύου, ως αποτέλεσμα του «ανοίγματος» του στο ευρύ κοινό, μέσω του πολλαπλασιασμού των εμπορικών Internet providers (Εταιρείες παροχής Internet). Η διείσδυση του Διαδικτύου στα ελληνικά νοικοκυριά σημειώνει σταθερή ανοδική πορεία τα τελευταία έτη. Με σχεδόν 4 στα 10 νοικοκυριά να είναι στα τέλη του 2008 συνδεδεμένα στο Διαδίκτυο (39,4%), ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης της πρόσβασης για την τετραετία 2005-2008 διαμορφώνεται στο 17,6%.³ Η χρήση του Διαδικτύου στην Ελλάδα είναι συνεχώς αυξανόμενη, με όλο και περισσότερα νοικοκυριά να χρησιμοποιούν ευρυζωνική σύνδεση. Σύμφωνα με αρκετές πρόσφατες έρευνες η χρήση του Διαδικτύου είναι συνεχώς αυξανόμενη, όπως είναι και οι ευρυζωνικές συνδέσεις. Οι επιχειρήσεις συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο ποσοστό με 77% των χρηστών να δηλώνει πως χρησιμοποιεί το Διαδίκτυο για αναζήτηση πληροφοριών σχετικά με προϊόντα και υπηρεσίες⁴.

Σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Αρχή αύξηση παρουσιάζει και ο αριθμός των χρηστών που χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο καθημερινά στην Ελλάδα. Ειδικά, ο τομέας των μηχανών αναζήτησης και των ιστοσελίδων κοινωνικής δικτύωσης γνωρίζει ραγδαία άνοδο με τη μεγαλύτερη μηχανή αναζήτησης του κόσμου - Google Search - να δηλώνει πρόσφατα πως έχει πάνω από 1 δισεκατομμύριο χρήστες την βδομάδα. Ήδη από το 2004, κυρίως όμως την τελευταία πενταετία, έχει παρατηρηθεί μια άνευ προηγουμένου ανάπτυξη στην ευρυζωνική κάλυψη (ευρυζωνικές συνδέσεις), μεγάλη αύξηση του πληθυσμού (αριθμού των ατόμων) με πρόσβαση στο Διαδίκτυο και γενικότερα αύξηση στη διείσδυση και χρήση online υπηρεσιών μέσω Διαδικτύου, τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση (E27) όσο και

³ Βέργη Ελένη, Ταυτότητα χρηστών internet στην Ελλάδα, Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας Αθήνα 2010, <http://www.observatory.gr/files/meletes> (πρόσβαση 12/5/2012).

⁴ <http://www.seoathens.com/xrhsh-diadiktyou.html>

στην Ελλάδα. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27 χωρών-μελών, στα νοικοκυριά με σύνδεση στο Διαδίκτυο, το ποσοστό των νοικοκυριών με ευρυζωνική σύνδεση έφτασε στο 80% το 2008 (από 48% το 2005) και το ποσοστό των πολιτών που χρησιμοποιεί συχνά το Διαδίκτυο (σχεδόν κάθε μέρα) αυξήθηκε από 29% στο 43% την ίδια περίοδο. Αντίστοιχα στην Ελλάδα, στα νοικοκυριά με σύνδεση στο Διαδίκτυο το ποσοστό των νοικοκυριών με ευρυζωνική σύνδεση αυξήθηκε κατά 51,7% (από 7,3% το 2005 σε 59% το 2008) και το ποσοστό των πολιτών που χρησιμοποιεί συχνά το Διαδίκτυο (σχεδόν κάθε μέρα) αυξήθηκε από 11% σε 26% την ίδια περίοδο⁵. Τα στοιχεία που προαναφέρθηκαν αντλήθηκαν από την Επιστημονική μελέτη που διεξήχθη το Μάρτιο του 2010 από το Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας, το οποίο εντάσσεται στο Ε.Π. «Ψηφιακή Σύγκλιση» και συγχρηματοδοτείται σε ποσοστό 80% από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και 20% από Εθνικούς Πόρους, από τους ακαδημαϊκούς Α. Κουντζέρη και Μ. Κωνσταντάτο. Έχει παρατηρηθεί επίσης ότι τα τελευταία χρόνια οι Ευρωπαίοι αλλά και οι Έλληνες πολίτες σταδιακά αλλάζουν συνήθειες ως προς τον τρόπο που χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο. Δηλαδή, προοδευτικά υιοθετούν καινούργιους και περισσότερο εξελιγμένους τρόπους και υπηρεσίες για επικοινωνία, ψυχαγωγία και αλληλεπίδραση με επιχειρήσεις, δημόσιους φορείς αλλά και μεταξύ τους. Η αλλαγή αυτή λαμβάνει χώρα παράλληλα με τη μεγάλη αύξηση στην ευρυζωνική κάλυψη, η οποία έχει σαν αποτέλεσμα τη διαθεσιμότητα μεγαλύτερων ταχυτήτων αλλά και ολοένα μειούμενο κόστος πρόσβασης στο Διαδίκτυο.

Η χρήση του Διαδικτύου, φαίνεται πως είναι αρκετά διαδεδομένη σήμερα, καθώς το Internet είναι πλέον πολύ πιο προσιτό και οικονομικό. Τη σημερινή εποχή, η πρόσβαση στο Διαδίκτυο παρέχεται δωρεάν στους κατόχους ασύρματου δικτύου (wi-fi), όχι μόνο από έναν επιτραπέζιο υπολογιστή, αλλά και από ένα φορητό υπολογιστή (laptop) ή και από τα γνωστά ως «έξυπνα» κινητά τηλέφωνα (smartphones). Η τόσο εύκολη πρόσβαση στο Διαδίκτυο δεν το έχει κάνει μόνο προσιτό σε όλους, αλλά με το πέρασμα του χρόνου το χρήζει σχεδόν απαραίτητο στην καθημερινή ζωή των ατόμων, για να επικοινωνήσουν με φίλους και να ενημερωθούν για τον αυριανό καιρό, μέχρι να οργανώσουν και να κάνουν κρατήσεις για τις διακοπές τους, από το γραφείο τους, μόλις με το πάτημα ενός

⁵ Κουντζέρης Α., Κωνσταντάτος Μ., Νέες τάσεις στη χρήση του διαδικτύου για επικοινωνία, πληροφόρηση και ψυχαγωγία, Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας, 2010

«κουμπιού». Η αρκετά διαδεδομένη και εκτενής χρήση του Διαδικτύου από τους χρήστες του παρουσιάζει, όμως φαινόμενα κατάχρησης, κυρίως όσον αφορά τους εφήβους. Το Πανεπιστήμιο Αθηνών πραγματοποίησε μια έρευνα σχετικά με τη χρήση και την κατάχρηση του Διαδικτύου, η οποία παρουσιάζει πολύ ενδιαφέροντα και αξιοσημείωτα αποτελέσματα για τους εφήβους ηλικίας 15 ετών που ζουν στην Αττική. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με αντιπροσωπευτικό δείγμα 897 εφήβων (430 αγόρια, 467 κορίτσια) της Μονάδας Εφηβικής Υγείας (Μ.Ε.Υ.), του Πανεπιστημίου Αθηνών. Πιο συγκεκριμένα το 53.4% των εφήβων που έλαβαν μέρος στην έρευνα, χρησιμοποιούσαν το Διαδίκτυο για χρονικό διάστημα περίπου ενός έτους και το 26% ανέφεραν καθημερινή χρήση. Το 8% αναφέρει πως το χρησιμοποιεί περίπου 20 ώρες εβδομαδιαίως, ενώ αξιοσημείωτο είναι επίσης πως τα αγόρια χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο σημαντικά περισσότερο από τα κορίτσια των ίδιων ηλικιακών κατηγοριών. Επίσης, αξίζει να σημειωθεί ότι μόνο το 1% από τους έφηβους του δείγματος παρουσίαζαν υπερβολική χρήση Διαδικτύου (εθισμός) και το 12,8% παρουσίαζαν περιοδικά ή συχνά προβλήματα σχετικά με την κατάχρηση Διαδικτύου (κατάσταση πριν το «εθισμό»).

Ο πιο συχνός λόγος χρήσης του Διαδικτύου για τους εφήβους του δείγματος ήταν τα διάφορα παιχνίδια, που υπάρχουν δωρεάν στο Διαδίκτυο. Μόνο η χρήση του Διαδικτύου πάνω από 10 ώρες εβδομαδιαίως έχει συσχετισθεί με μεγαλύτερη πιθανότητα υπερβολής και επακόλουθων προβλημάτων, με βάση τη συγκεκριμένη έρευνα. Επιπρόσθετα, η ενασχόληση με το Διαδίκτυο στο πλαίσιο του σχολείου αποδεικνύεται πως προστατεύει το χρήστη από την ανάπτυξη προβληματικής χρήσης και κατάχρησης στην ηλικία που βρίσκεται. Από την έρευνα αυτή, προκύπτει ότι η χρήση του Διαδικτύου είναι δημοφιλής στους Έλληνες εφήβους, και ενδέχεται να οδηγήσει σε ψυχοκοινωνικά προβλήματα, μόνο στην περίπτωση που υπάρχει υπερβολή.

Η χρήση των νέων τεχνολογιών και κυρίως των ηλεκτρονικών υπολογιστών και του Διαδικτύου είναι ευρέως διαδεδομένη σήμερα και στο χώρο της εκπαίδευσης. Η ψηφιοποίηση συγγραμμάτων, ακαδημαϊκών σημειώσεων, επιστημονικών εργασιών, αλλά και ακόμα η βιντεοσκόπηση ακαδημαϊκών διαλέξεων και η δημοσιοποίησή τους σε επίσημες ιστοσελίδες Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων, είναι μια μορφή της ηλεκτρονικής εκπαίδευσης τη σημερινή εποχή (e-learning). Εξαιρετικά ενδιαφέροντα εμφανίζεται η εισήγηση που παρουσιάστηκε στο 4^ο

Συνέδριο ΕΤΠΕ στις 29 έως 3 Οκτωβρίου 2004 στο Πανεπιστήμιο Αθηνών από τους Σιώζος et al⁶, σχετικά με τη στάση των ατόμων απέναντι στους υπολογιστές και συγκεκριμένα των πρωτοετών φοιτητών του Τμήματος Πληροφορικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Η συγκεκριμένη έρευνα διεξάχθηκε σε 80 πρωτοετείς φοιτητές του Τμήματος Πληροφορικής του Α.Π.Θ, τον Οκτώβριο του 2003, με απώτερο σκοπό τη διερεύνηση της ραγδαίας διείσδυσης των υπολογιστών και των νέων τεχνολογιών, όχι μόνο στην καθημερινότητα των ατόμων, αλλά και στο σχολικό και ακαδημαϊκό περιβάλλον. Από την έρευνα αυτή, πρόεκυψε ότι οι παράγοντες που επηρεάζουν αυτή τη στάση είναι η κατοχή ενός προσωπικού υπολογιστή και το επίπεδο ικανότητας στη χρήση του, αλλά και οι αρνητικές εμπειρίες χρήσης με τον υπολογιστή (βλάβες, απώλειες δεδομένων κλπ.), είναι οι σημαντικότεροι παράγοντες που επηρεάζουν τη διαμόρφωση της στάσης των ατόμων απέναντι στη χρήση υπολογιστών.

Η εξάπλωση του Διαδικτύου στην ελληνική περίπτωση, είναι μια δεδομένη πραγματικότητα, βέβαια έχει διερευνηθεί το κατά πόσο αυτή η εξάπλωση αφορά το σύνολο της χώρας ή μεμονωμένες περιοχές αστικών κέντρων. Ενδεικτική, σχετικά με τη γεωγραφική σκιαγράφηση της χώρας σχετικά με τη χρήση του Διαδικτύου και την υιοθέτηση των νέων τεχνολογιών, είναι η μελέτη που πραγματοποιήθηκε το 2010, από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, από τους Μιχαηλίδη et al⁷, του Τμήματος Οικονομικής Αγροτικής Ανάπτυξης. Η συγκεκριμένη μελέτη ουσιαστικά διερευνά την ετερογένεια των χρηστών του Διαδικτύου στην Ύπαιθρο. Όσον αφορά το δείγμα της έρευνας αυτής, πρόκειται για 920 άτομα σε τρεις Διοικητικές Περιφέρειες της Βόρειας Ελλάδας, την Κεντρική, τη Δυτική και την Ανατολική Μακεδονία. Η συγκεκριμένη έρευνα εκπονήθηκε με σκοπό να συλλεχθούν στοιχεία για σημαντικά θέματα που σχετίζονται με τη ζωή της υπαίθρου και τη χρήση του Διαδικτύου. Οι ερωτώμενοι του δείγματος, ήταν κυρίως υπεύθυνοι του νοικοκυριού, άνδρες, 34 ετών, παντρεμένοι, που έχουν σχεδόν ολοκληρώσει τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και έχουν ένα παιδί.

⁶Σιώζος Π., Παλαιγεωργίου Γ., Κωνσταντάκης Ν., Η στάση απέναντι στους υπολογιστές: Θεωρητική προσέγγιση και μια καταγραφή της σε πρωτοετείς φοιτητές ενός τμήματος Πληροφορικής, 4ο Συνέδριο ΕΤΠΕ, 29/09 — 03/10/2004, Παν/μιο Αθηνών, <http://www.etpe.gr/files/proceedings/files/vnl/B191200.pdf> (πρόσβαση 19/5/2012).

⁷ Michailidis A., Partalidou M., Nastis S., Papadaki-Klavdianou A., Charatsari C., «Who goes online? Evidence of internet use patterns from rural Greece», *Telecommunications Policy*, vol. 35, 2011. <http://www.sciencedirect.com/science/article/5030859611100419X>, 333-343 (πρόσβαση 23/4/2012).

Τα αποτελέσματα της έρευνας δεν δίνουν στοιχεία μόνο για τη χρήση του Διαδικτύου στην υπαίθρο, αλλά και σκιαγραφούν το προφίλ των χρηστών. Η πλειονότητα των ατόμων που έλαβαν μέρος στη συγκεκριμένη έρευνα, φαίνεται πως δεν έχουν πρόσβαση στο Διαδίκτυο στην κατοικία ή το σπίτι τους, καθώς και μόλις ένας στους τρεις είναι ενεργός χρήστης. Εκείνοι με το υψηλό εισόδημα (άνω των 25.000€ ετησίως) έχουν τη μεγαλύτερη ευχέρεια να έχουν σύνδεση στο Διαδίκτυο στην κατοικία τους, όμως το Διαδίκτυο δεν έχει έναν ενεργό ρόλο στην εργασία τους, παρά μόνο χρησιμοποιείται για ενημέρωση σχετικά με νέες τεχνικές αγροτικών εργασιών. Παρά τα χαμηλά ποσοστά εξοικείωσης των ατόμων της υπαίθρου με το Διαδίκτυο, το Διαδίκτυο δεν παύει να δίνει την προοπτική ανάπτυξης της υπαίθρου σε ένα συγκεκριμένο σχέδιο κρατικής παρέμβασης για την επιδίωξη της. Με βάση τη συγκεκριμένη έρευνα η χρήση του Διαδικτύου στην υπαίθρο επηρεάζεται από το εισόδημα και το φύλο, ενώ για εκείνα τα άτομα που δεν είναι κοινωνικά ενεργά, η ύπαρξη ενός νεότερου ατόμου μέσα στην οικογένεια προωθεί την εξοικείωση τούς με το Διαδίκτυο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Το διαδίκτυο και η κοινωνική δικτύωση

2.1 Περιγραφή του φαινομένου της κοινωνικής δικτύωσης

Η τεράστια εξάπλωση του Διαδικτύου τις τελευταίες δεκαετίες έχει αλλάξει τον τρόπο επικοινωνίας των ατόμων, καθώς μέσα από αυτό, οι μέθοδοι και τα μέσα που τα άτομα επικοινωνούν και ανταλλάσσουν μεταξύ τους πληροφορίες, έχουν σημειώσει ραγδαία εξέλιξη. Η κοινωνική δικτύωση, σίγουρα αποτελεί έναν όρο ο οποίος χρησιμοποιείται ευρέως, χωρίς ωστόσο να γίνεται σαφής και πλήρως κατανοητή από όλους η σημασία του. Η έννοια της κοινωνικής δικτύωσης έχει πολύπλοκη σημασία και αποτυπώνει βασικές τάσεις και ανάγκες της ανθρώπινης φύσης, οι οποίες υπάρχουν από την αρχή της ύπαρξης των ανθρώπινων κοινωνιών.

Από τις αρχές τις δεκαετίας του '90, η επικοινωνία των ανθρώπων άλλαξε όχι μόνο μορφή αλλά και περιεχόμενο. Ο Παγκόσμιος ιστός προώθησε την επικοινωνία και τη διακίνηση των πληροφοριών, ανεξαρτήτου απόστασης, σε στιγμιαίο χρόνο, με αποτέλεσμα όχι μόνο να επιφέρει κομβικές αλλαγές στην καθημερινή επαφή των ατόμων αλλά και να δημιουργήσει ολοένα και περισσότερες δυνατότητες αλλά και ανάγκες.

Εξέχουσα σημασία και πρωτεύοντα ρόλο στην καθιέρωση και ενσωμάτωση των αλλαγών αυτών κατείχαν τα διαδικτυακά κοινωνικά μέσα και οι ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης και διαμοίρασης περιεχομένου. Στο σημείο αυτό, θα γίνει μια απόπειρα αποσαφήνισης των εννοιών των Διαδικτυακών Κοινωνικών Μέσων και των Ιστοτόπων Κοινωνικής Δικτύωσης, καθώς πρόκειται για δυο αλληλοεπικαλυπτόμενες έννοιες, οι οποίες συχνά χρησιμοποιούνται εναλλακτικά μεταξύ τους, χωρίς όμως να ταυτίζονται απόλυτα. Στη γενική τους έννοια τα Κοινωνικά Μέσα είναι εργαλεία για τη διαμοίραση και το σχολιασμό πληροφορίας. Από την άλλη πλευρά, η Κοινωνική Δικτύωση αναφέρεται στη χρήση κοινοτήτων με απώτερο στόχο τη σύνδεση με άλλα άτομα. Με αυτό τον τρόπο, συχνά τα Κοινωνικά Μέσα χρησιμοποιούνται για τη διευκόλυνση της Κοινωνικής Δικτύωσης αλλά και το αντίστροφο. Όπως υποστήριξε και ο Lon S. Cohen, «Τα κοινωνικά μέσα μπορούν να θεωρηθούν ως μια στρατηγική

και μέσο μετάδοσης, ενώ η Κοινωνική Δικτύωση είναι ένα εργαλείο σύνδεσης με άλλους»⁸ Καθημερινά ο αριθμός των νέων μελών των κοινωνικών μέσων αυξάνεται και οι επισκέψεις πολλαπλασιάζονται. Όσο το Διαδίκτυο γίνεται πιο προσιτό στους ανθρώπους, ανεξαρτήτου φύλου και ηλικίας και κοινωνικής τάξης, τόσο αλλάζει η επικοινωνία τους και πλέον μεταμορφώνεται σε μια καινούργια ανάγκη, πού ολοένα γίνεται μια αγαπημένη συνήθεια. Η κοινωνική δικτύωση επεκτείνεται και σε μεγαλύτερες ηλικίες και εντάσσεται πλέον στη ζωή όλων. Το 1978, περίπου 10 έτη μετά τις πρώτες προσπάθειες δικτύωσης ηλεκτρονικών υπολογιστών, διατυπώθηκε για πρώτη φορά η σκέψη της αξιοποίησης των δικτύων ως μέσου για την προαγωγή της κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Οι ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης ή αλλιώς τα online (ηλεκτρονικά) κοινωνικά δίκτυα, στη μορφή πού γνωρίζουμε σήμερα άρχισαν να εμφανίζονται από το 2002, με πρώτο το Friendster και στη συνέχεια ακολούθησαν το MySpace, το LinkedIn, το Bebo, το Facebook, το Twitter κ.ά. Αυτές οι ιστοσελίδες επιτρέπουν στα άτομα να παρουσιάσουν τους εαυτούς τους, να αναπτύξουν την κοινωνική τους δικτύωση, καθώς και να δημιουργήσουν ή να διατηρήσουν συνδέσεις με άλλους χρήστες. Η ιστοσελίδα κοινωνικής δικτύωσης όμως πού ξεχώρισε ανάμεσα στις άλλες είναι το Facebook. Με 1,1 δισεκατομμύρια χρήστες, τον Μάιο του 2013, και 200% μέση ετήσια αύξηση εγγραφών το Facebook είναι αναμφισβήτητα η δημοφιλέστερη ιστοσελίδα κοινωνικής δικτύωσης.

Τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί ότι οι επιχειρήσεις όλο και πιο συχνά υιοθετούν την κοινωνική δικτύωση για να εμπλέξουν τους πελάτες τους στο σχεδιασμό και την παροχή νέων και πιο αποτελεσματικών προϊόντων και υπηρεσιών, με κεντρικό γνώμονα ο πελάτης να βρίσκεται στο επίκεντρο, καθώς και να προάγεται η ενεργότερη συμμετοχή των καταναλωτών στις αποφάσεις που τους αφορούν άμεσα. Η φιλοσοφία των ιστότοπων κοινωνικής δικτύωσης στηρίζεται στη διασύνδεση μεταξύ των επισκεπτών τους και στην από κοινού δημιουργία και συντήρηση του περιεχομένου τους. Ειδικότερα, οι χρήστες δηλώνουν στο σύστημα τα στοιχεία τους και κάποια γενικότερα στοιχεία για τον εαυτό τους, τα οποία αποτελούν το «προφίλ»

⁸ Cohen, L., *Is There a Difference Between Social Media And Social Networking?*, March 2009

<http://cohenside.blogspot.com/2009/03/is-there-difference-between-social.html>, (πρόσβαση 17/6/2012).

του χρήστη και δημιουργούν προσωπικές σελίδες των οποίων έχουν την αποκλειστική ευθύνη διαχείρισης. Κάθε χρήστης έχει τη δυνατότητα να συνδεθεί με κάποιον άλλον αν δηλώσει στον ιστότοπο ότι είναι «φίλος» του, με την προϋπόθεση ο άλλος χρήστης να αποδεχθεί τη δήλωση αυτή. Με αυτό το τρόπο αποκτούν πρόσβαση ο ένας στο προσωπικό χώρο του άλλου.

Οι χρήστες μπορεί να επεκτείνουν διαρκώς το δίκτυο των γνωριμιών τους δημιουργώντας συνδέσεις με φίλους των φίλων τους ή με άλλους ανθρώπους με κοινά ενδιαφέροντα. Τα κοινωνικά δίκτυα στηρίζονται στο πρότυπο του λεγόμενου «κύκλου εμπιστοσύνης» και η ταυτοποίηση ενός χρήστη δεν γίνεται πλέον μόνο μέσα από τα στοιχεία που ο ίδιος δηλώνει αλλά και από τα στοιχεία που αντλεί κανείς μέσα από τους φίλους του. Το μέγεθος και η συχνότητα με την οποία κανείς επισκέπτεται και χρησιμοποιεί τον προσωπικό του ιστότοπο σχετίζεται με την προσωπικότητα του κάθε χρήστη, τον ελεύθερο του χρόνο, καθώς και τις ανάγκες του.

Εάν κάποιος έχει μια συγκεκριμένη ασχολία ή ενδιαφέροντα, είναι εύκολο να συναντηθεί και να επικοινωνήσει με ανθρώπους που μοιράζονται αυτά τα ενδιαφέροντα ή έχουν παρόμοια χαρακτηριστικά με εκείνον. Επίσης, μπορεί να συναντήσει ανθρώπους που βρίσκονται στην ίδια επιχειρηματική δραστηριότητα με εκείνον ή μπορεί να συναντήσει ακόμη και δυνητικούς πελάτες και να αναπτύξει μια μεγάλη πελατειακή βάση. Του δίνεται επίσης η δυνατότητα να έλθει σε επαφή με ανθρώπους από όλο τον κόσμο, έτσι κάποιος που είναι κοινωνικά δικτυωμένος ενεργά, μπορεί να μάθει νέες γλώσσες, νέες κουλτούρες, ακόμα και να αποκτήσει νέα ενδιαφέροντα. Κάποιο κοινωνικά δικτυωμένο άτομο, που επιθυμεί να αποκτήσει νέους φίλους ή να έρθει σε επαφή με ένα συγκεκριμένο πολιτισμό, γνωρίζει όχι μόνο καινούργιες προσωπικότητες, αλλά και καινούργιες χώρες.

Τα κοινωνικά δίκτυα ως έννοια δεν είναι καινούρια καθώς η κοινωνική δικτύωση (social networking), δηλαδή η τακτική των ατόμων να συμμετέχουν σε κοινωνικά δίκτυα και να διευρύνουν έτσι τον αριθμό των κοινωνικών ή των επιχειρηματικών επαφών τους διαμέσου ατομικών διασυνδέσεων, λαμβάνει χώρα από τότε που υπάρχουν οι κοινωνίες. Ανεξάρτητα από τη χρήση του Διαδικτύου, το κάθε άτομο μπορούσε να αποτελεί μέλος συγκεκριμένων ομάδων και να διευρύνει τις διασυνδέσεις του με άλλα άτομα μέσω εκφάνσεων της προσωπικής του ζωής όπως η εργασία, τα χόμπι, το σχολείο και άλλων κοινωνικών του δραστηριοτήτων. Ωστόσο, το अपαράμιλλο δυναμικό του Διαδικτύου στο να προωθεί τέτοιες διασυνδέσεις, έδωσε άλλη διάσταση στην κοινωνική δικτύωση και στα κοινωνικά δίκτυα, με συνέπεια η

διαδικτυακή τους μορφή να αποτελεί το καινούριο επικοινωνιακό φαινόμενο των καιρών μας. Τα κοινωνικά δίκτυα συνιστούν πλέον αναπόσπαστο στοιχείο της σύγχρονης ζωής και αποτελούν ένα αποτελεσματικό τρόπο επικοινωνίας και διαμοίρασης πληροφορίας, καθώς χρησιμοποιούνται από εκατομμύρια ανθρώπους σε καθημερινή βάση. Όμως γιατί τα άτομα χρησιμοποιούν τις ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης; Ποιός είναι τελικά ο βαθύτερος λόγος πού τα άτομα είναι ενεργά κοινωνικά δικτυωμένα; Ενδιαφέρουσα σχετικά με αυτό το ερώτημα εμφανίζεται η εμπειρική έρευνα των Kuan-Yu Lin et al⁹, του Εθνικού Πανεπιστημίου Επιστήμης και Τεχνολογίας της Ταϊβαν, που διερεύνησε τους χρήστες του Facebook, που σύμφωνα με το Alexa.com (2012) είναι το τρίτο πιο διαδεδομένο κοινωνικό δίκτυο στη Ταϊβαν. Η συγκεκριμένη έρευνα διεξάχθηκε σε 402 άτομα με σκοπό να διερευνηθούν οι παράγοντες πού επηρεάζουν αυτή τη τόσο διαδεδομένη χρήση. Τα αποτελέσματα της έρευνας που προέκυψαν οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η ψυχαγωγία που προσφέρουν τα κοινωνικά δίκτυα, είναι ο βασικότερος παράγοντας πού επηρεάζει τη χρήση των δικτύων και μετά ακολουθεί η χρησιμότητα των πληροφοριών που προσφέρουν.

Ο όρος κοινωνικό δίκτυο (social network), κατ' εξοχήν κοινωνικός όρος, αποτυπώνει την κοινωνική δομή πού στη βασική της θεώρηση αποτελείται από κόμβους (nodes) και ακμές-δεσμούς (ties) μεταξύ των κόμβων. Οι κόμβοι μπορεί να είναι άνθρωποι ή οργανισμοί και οι ακμές-δεσμοί μπορεί να είναι κάθε είδους σχέση μεταξύ των κόμβων, αλλά και κάθε είδους αλληλεξάρτηση. Τέτοιες αλληλεξαρτήσεις μπορεί να είναι κοινές αξίες, οράματα ή ιδέες, οικονομικές συναλλαγές, φιλίες, συγγένειες, αντιπάθειες, αντιπαραθέσεις, εμπορικές σχέσεις, διαδικτυακές διασυνδέσεις, σεξουαλικές σχέσεις, μεταφορά ασθενειών, ή ακόμη και αεροπορικές διαδρομές¹⁰. Και ενώ τα κοινωνικά δίκτυα είναι γραφήματα ανθρώπων, οι ακμές των οποίων συνδέουν φίλους, τα online ή αλλιώς διαδικτυακά κοινωνικά δίκτυα πού μελετάμε αφορούν στα γνωστά κοινωνικά δίκτυα, τα οποία φιλοξενούνται σε κάποιον ιστότοπο. Η διαδικτυακή φιλία αντιπροσωπεύει την ύπαρξη κοινών ενδιαφερόντων και εμπιστοσύνης μεταξύ των χρηστών. Μάλιστα μια βασική τους διαφορά με τα

⁹ Kuan-Yu Lin, His-Peng Lu, «Why people use social networking sites: an empirical study integrating network externalities and motivation theory», Computers in Human Behavior, national Taiwan University of Science and Technology, Department of Information Management, vol. 27 2011, <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0747563210003766>, 1152-1161 (πρόσβαση 18/4/2012).

¹⁰ Freeman, L., The Development Of Social Network Analysis. Vancouver (Empirical Press) 2004, <http://aris.ss.uci.edu/lin/bool.pdf> (πρόσβαση στις 28/3/2012).

offline (μη διαδικτυακά) κοινωνικά δίκτυα, είναι ότι οι διαδικτυακοί φίλοι δεν είναι απαραίτητο να έχουν συναντηθεί¹¹. Τα κοινωνικά δίκτυα είναι γνωστά από τις διάφορες εφαρμογές τους και κυρίως το Facebook, το MySpace, το Twitter και το LinkedIn.

Η κοινωνική δικτύωση συνδέεται άμεσα με τα blogs, τα οποία είναι διαδικτυακά ημερολόγια, τα οποία περιλαμβάνουν κυρίως ποικίλες καταχωρήσεις ή άρθρα (κείμενα, ήχους, φωτογραφίες, σκίτσα, βίντεο), συνήθως ενός συγγραφέα ή και περισσοτέρων. Επίσης, πρόκειται για καταχωρήσεις (σκέψεις, σκόρπιες ιδέες, σχολιασμούς γεγονότων, απόψεις και ειδήσεις), που παρουσιάζονται κατά χρονολογική σειρά, έτσι ώστε οι πιο πρόσφατες προσθήκες να παρουσιάζονται πρώτες. Έκαναν την εμφάνισή τους για πρώτη φορά στα τέλη του 1997 στις Η.Π.Α. και αποτελούν μια εξελιγμένη μορφή των γνωστών μας «προσωπικών ιστοσελίδων» και γιορτάζουν σήμερα τα δεκαπέντε χρόνια ζωής τους στο κυβερνοχώρο. Η λέξη blog, προέρχεται από τη σύντμηση των λέξεων web (=ιστός) και log (= όρος που χρησιμοποιείται για να χαρακτηρίσει μια μεμονωμένη χρονολογημένη εγγραφή, συνήθως σε ημερολόγια).

2.2 Περιγραφή δικτύων κοινωνικής δικτύωσης.

Οι ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης (social networks sites), στη μορφή που τις γνωρίζουμε σήμερα, έκαναν την εμφάνισή τους το 2002, προσφέροντας πολλαπλούς τρόπους επικοινωνίας και διαδράσεως στους εγγεγραμμένους χρήστες τους μέσω της δημιουργίας προσωπικών προφίλ. Οι υπηρεσίες αυτές, δίνουν τη δυνατότητα στους χρήστες τους, να δημοσιοποιούν και να μοιράζονται προσωπικές πληροφορίες με άλλες ομάδες χρηστών, με δική τους πάντα προσωπική πρωτοβουλία και επιλογή.

Τα κοινωνικά δίκτυα ορίζονται ως οι κοινωνικές σχέσεις που περιβάλλουν ένα άτομο, τα χαρακτηριστικά τους και ο τρόπος με τον οποίο τα άτομα αντιλαμβάνονται

¹¹ Mislove, A., Druschel, P., Marcon, M., Bhattacharjee, B. & Gummadi, K.P. *Measurement and Analysis of online Social Networks.*, San Diego, California, USA, 2007
<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.109.4432&rep=rep1&type=pdf> (πρόσβαση 22/3/2013)

και αξιολογούν τις εν λόγω σχέσεις. Τα κοινωνικά δίκτυα χαρακτηρίζονται από το μέγεθός τους, την πυκνότητα, το δέσιμο, την ομοιογένεια, τη συχνότητα επαφής μεταξύ των μελών, τη διάρκεια και την αμοιβαιότητα¹². Η συναισθηματική, ψυχολογική ή οικονομική στήριξη που μπορούν να αντλήσουν τα άτομα μέσω των κοινωνικών τους δικτύων είναι η κοινωνική στήριξη. Η έλλειψη κοινωνικής στήριξης και ο αποκλεισμός από τα δίκτυα θεωρείται ότι μειώνει τις δυνατότητες των ατόμων να αντιμετωπίσουν το άγχος, να αποκτήσουν κοινωνική ταυτότητα, να λάβουν συναισθηματική στήριξη ή υλική βοήθεια και να αποκτήσουν πρόσβαση σε υπηρεσίες και πληροφορίες¹³. Από την άλλη πλευρά, η ύπαρξη κοινωνικής στήριξης έχει συνδεθεί με παράγοντες που επηρεάζουν την ποιότητα ζωής, όπως η ικανοποίηση από τη ζωή και η αίσθηση ευημερίας.

Σύμφωνα με τον καθηγητή Χτούρη (Καθηγητή Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου) ως κοινωνικά δίκτυα μπορούν να οριστούν τα «πολυδιάστατα συστήματα επικοινωνίας και διαμόρφωσης της ανθρώπινης πρακτικής και της κοινωνικής ταυτότητας»¹⁴. Οι Walker, MacBride, and Vachon, όρισαν ως κοινωνικό δίκτυο το άθροισμα των προσωπικών επαφών μέσω των οποίων το άτομο διατηρεί την κοινωνική του ταυτότητα, λαμβάνει συναισθηματική υποστήριξη, υλική ενίσχυση και συμμετοχή στις υπηρεσίες, έχει πρόσβαση στις πληροφορίες και δημιουργεί νέες κοινωνικές επαφές¹⁵. Τα κοινωνικά δίκτυα συνήθως αποτελούνται από τα μέλη της οικογένειας, τους φίλους και τους γνωστούς και περιλαμβάνουν τρεις κρίσιμες έννοιες, όπως το μέγεθος ή το εύρος, το οποίο αναφέρεται στον αριθμό των ατόμων που συμμετέχουν στο δίκτυο, τη σύνθεση που αφορά στο ποσοστό συμμετοχής στο δίκτυο μελών της ευρύτερης οικογένειας ή φίλων και τη συχνότητα που δηλώνει το πόσο συχνά τα μέλη ενός κοινωνικού δικτύου αλληλεπιδρούν μεταξύ τους.¹⁶

Η αποφασιστική διείσδυση αυτών των υπηρεσιών στην καθημερινή μας ζωή είναι αρκετά έντονη και γίνεται εμφανής, καθώς αποσκοπούν στη δημιουργία

¹² Berkman, L.F. and Glass, T. *Social integration, social networks, social support and health* στο Berkman L.F. and Kawachi ., *Social Epidemiology* Oxford (Oxford University Press) 2000.

¹³ Walker, K.N. & McBride, A. & Vachon, M.L.S., «Social support networks and the crisis of bereavement», *Social Science and Medicine*, vol. 11, issue 1, Elsevier Science Ltd, January 1977, <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/0037785677901433>, 35-41 (πρόσβαση στις 19/04/2012).

¹⁴ Χτούρης Σ., *Ορθολογικά Συμβολικά Δίκτυα*, Αθήνα (Νήσος) 2004.

¹⁵ Walker, K.N. & McBride, A. & Vachon, M.L.S., «Social support networks and the crisis of bereavement», *Social Science and Medicine*, vol. 11, issue 1, Elsevier Science Ltd, January 1977, <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/0037785677901433>, 35-41 (πρόσβαση στις 19/04/2012).

¹⁶ Παπάνης Ε., *Κοινωνικό Κεφάλαιο και Κοινωνικά Δίκτυα. Ελληνική Κοινωνική Έρευνα*, Greek Social Research, 2007, <http://epapanis.blogspot.com>, (πρόσβαση στις 09/05/2012).

διαδικτυακών κοινοτήτων, που αλλάζουν τη ζωή των ατόμων με ταχύτατους ρυθμούς. Όλα τα παραπάνω απορρέουν από το γεγονός ότι πριν την εμφάνιση των εν λόγω δικτύων ο χρήστης του Διαδικτύου χρησιμοποιούσε άλλο διαδικτυακό τόπο για την ηλεκτρονική του επικοινωνία, άλλο για την ελεύθερη έκφραση των απόψεών του, άλλο για να συνομιλεί ζωντανά με τους φίλους και γνωστούς του, άλλο για να ενημερώνεται και άλλο για να διασκεδάζει, ενώ με τις νέες και ευρύτερα αναπτυγμένες υπηρεσίες κοινωνικής δικτύωσης, ο χρήστης μπορεί να βρει όλες αυτές τις υπηρεσίες συνδυασμένες σε μια υπηρεσία, όπως είναι το Facebook και το Twitter. Οι νέες υπηρεσίες κοινωνικής δικτύωσης, αποτελούν αδιαμφισβήτητα μια νέα μορφή κοινωνικοποίησης και επικοινωνίας των ατόμων μέσα σε μια κοινωνία σήμερα.

Όλες οι υπηρεσίες κοινωνικής δικτύωσης συγκεντρώνουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά, οι χρήστες τους καλούνται να παράσχουν προσωπικά στοιχεία, με σκοπό τη δημιουργία μιας περιγραφής του εαυτού τους ή του λεγόμενου «προφίλ» τους. Επίσης, όλες οι υπηρεσίες κοινωνικής δικτύωσης, διαθέτουν εργαλεία, τα οποία δίνουν τη δυνατότητα στους χρήστες να δημοσιεύουν το δικό τους υλικό, όπως προσωπικές μουσικές προτιμήσεις, προσωπικές φωτογραφίες, μια καταχώρηση ημερολογίου και πολλά άλλα. Επιπρόσθετα, διαθέτουν και άλλα εργαλεία τα οποία καθιστούν δυνατή την κοινωνική δικτύωση, η χρήση των οποίων παρέχει έναν ευρύ κατάλογο επαφών, με τους οποίους οι χρήστες μπορούν να επικοινωνήσουν. Τέλος, οι συμβαλλόμενες με τις υπηρεσίες κοινωνικής δικτύωσης υπηρεσίες μπορούν να κατασκευάσουν εφαρμογές σε κάθε κοινωνικό ιστότοπο, τις οποίες μπορεί να στέλνει ο ένας χρήστης στον άλλο, οι οποίες συλλέγουν δεδομένα για απροσδιόριστους προς το παρόν σκοπούς. Ωστόσο, ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί, στο ότι στα πλαίσια της έννοιας της κοινωνικής δικτύωσης εντάσσεται και μία άλλη τάση των ατόμων, αυτή της ομαδοποίησής τους σε συγκεκριμένες ομάδες, των οποίων τα μέλη συνδέονται μεταξύ τους και ταυτόχρονα διαχωρίζονται από το υπόλοιπο σύνολο με διάφορα κριτήρια όπως κοινό τόπο κατοικίας, κοινό τόπο εργασίας, κοινό τόπο εκπαίδευσης, κοινές πεποιθήσεις, ενδιαφέροντα κ.ά.¹⁷ Οι παράγοντες οι οποίοι συνέβαλαν καθοριστικά στη διάδοση αλλά και την εδραίωση των κοινωνικών δικτύων ήταν οι σύγχρονες εξελίξεις στις τεχνολογίες και κυρίως η μετεξέλιξη της μορφής του Παγκόσμιου Ιστού Πληροφοριών.

¹⁷ www.socialnetworking.com (πρόσβαση στις 07/6/2012).

Συγκεκριμένα, η κοινωνική δικτύωση στο Διαδίκτυο και τα κοινωνικά δίκτυα στον Παγκόσμιο Ιστό δημιουργήθηκαν και αναπτύχθηκαν μετά τη μετάβαση από το λεγόμενο Web 1.0, όπου ο χρήστης στην πραγματικότητα επισκεπτόταν σελίδες χωρίς μεγάλες δυνατότητες δικής του συνεισφοράς, στο Web 2.0. Η εξέλιξη αυτή μετέβαλε τη δομή και την ανάπτυξη του Παγκόσμιου Ιστού με πολλούς τρόπους, με τα κοινωνικά δίκτυα να συνιστούν ενδεχομένως τη σημαντικότερη αλλαγή. Ο όρος Web 2.0, χρησιμοποιείται για να περιγράψει τη νέα «έκδοση» του Παγκόσμιου Ιστού, η οποία βασίζεται στην όλο και μεγαλύτερη δυνατότητα που παρέχεται στους χρήστες του Διαδικτύου να συμμετέχουν ως «παραγωγοί» (σε αντίθεση με τους «καταναλωτές») πληροφορίας και να συνεργάζονται μεταξύ τους. Με τον όρο αυτό υπονοείται μια δυναμική διαδικτυακή πλατφόρμα στην οποία μπορούν να αλληλεπιδρούν χρήστες χωρίς εξειδικευμένες γνώσεις σε θέματα υπολογιστών και δικτύων. Η ανάπτυξη ψηφιακών κοινωνικών δικτύων είναι αποτέλεσμα των νέων δυνατοτήτων που παρέχει το Web 2.0. Αποτελούν ίσως την πλέον μαζική εφαρμογή της νέας ιδέας στην οποία μας εισάγει το Web 2.0 και έχουν τύχει ευρείας αποδοχής στις μέρες μας, σε όλα τα κοινωνικά και ηλικιακά στρώματα της κοινωνίας.

Τυπικά, μπορούμε να ορίσουμε το κοινωνικό δίκτυο ως «μια κοινωνική δομή αποτελούμενη από κόμβους (συνήθως άτομα ή επιχειρήσεις) οι οποίοι συνδέονται μεταξύ τους με έναν ή περισσότερους τύπους αλληλεξάρτησης, όπως αξίες, οράματα, ιδέες, οικονομικές συναλλαγές, φιλία, συγγένεια, αντιπάθεια, συγκρούσεις ή επιγραμμικές (web) επαφές»¹⁸. Αντίστοιχα οι πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης μπορούν να οριστούν ως «διαδικτυακές υπηρεσίες που επιτρέπουν σε άτομα να δημιουργούν ένα δημόσιο ή ημι-δημόσιο προφίλ μέσα σε ένα περιορισμένο σύστημα, να δημοσιοποιούν μια λίστα άλλων χρηστών με τους οποίους μοιράζονται μια επαφή/σχέση και να βλέπουν και να διαμοιράζονται τις λίστες των επαφών/σχέσεών τους και αυτές που δημιουργούνται από άλλους μέσα στο σύστημα»¹⁹.

Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό στοιχείο των κοινωνικών δικτύων αποτελεί το γεγονός ότι η ανάπτυξή τους ξεκίνησε από τους ίδιους τους χρήστες. «Τα κοινωνικά δίκτυα γεννήθηκαν από κάτω προς τα πάνω, δεν είναι προϊόν κάποιας εταιρείας και άλλαξαν

¹⁸ Παπαηλιού Ν., *Κοινωνικά δίκτυα & ανάλυση κοινωνικών δικτύων. Μονάδα Διοίκησης Πληροφοριακών Συστημάτων*, Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Συστημάτων Επικοινωνιών και Υπολογιστών, Αθήνα (ΕΠΙΣΕΙ) 2007.

¹⁹ Boyd, D. M., Ellison, N. B., *social network sites: definition, history, and scholarship*, Journal of Computer-Mediated communication, vol1 13, issue 1, 2008 <http://www.mendeley.com/research/social-network-sites-definition-history-scholarship-11>, 210-230 (πρόσβαση στις 10/04/2012).

το Διαδίκτυο ποικιλοτρόπως», εξηγεί ο Δρ. Γιώργος Μητακίδης, καθηγητής του Πανεπιστημίου Πατρών και επικεφαλής του RISEPTIS-Research and Innovation for Security, Privacy and Trustworthiness in the Information Society²⁰. Εκτενέστερα, στη συνέχεια θα αναφερθούμε στους δυο πιο διαδεδομένους κοινωνικούς ιστότοπους στη χώρα, το Facebook και το Twitter.

Η δημοτικότητα των κοινωνικών δικτύων στη σημερινή πραγματικότητα τόσο σε διεθνές όσο και σε ελληνικό επίπεδο είναι ιδιαίτερα υψηλή. Η έμφυτη ανάγκη επικοινωνίας του ατόμου με τους ομοίους του, έχει βρει διέξοδο στη σύγχρονη ηλεκτρονική κοινωνία μέσα από τα κοινωνικά δίκτυα, που αποτελούν πλέον μέρος μιας πραγματικότητας που θα φάνταζε απίθανη πριν από κάποια χρόνια. Έτσι, η ανάπτυξη αυτών των δικτύων μεγαλώνει μέρα με την μέρα, ακολουθώντας το σύγχρονο τρόπο ζωής. Ενδεικτικά είναι τα στοιχεία: οι ενεργοί χρήστες στο Facebook είχαν ξεπεράσει τα 400 εκατομμύρια το 2009 και τα 1.1 δισεκατομμύρια το 2013 (για την Ελλάδα το νούμερο πλησίαζε το 1 εκατομμύριο το 2009 και ξεπέρασε τα 3,8 εκατομμύρια το 2012), ενώ σύμφωνα με μελέτη (Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας, Μάιος 2009) το ένα στα δύο παιδιά ηλικίας 8-15 ετών έχει λογαριασμό σε μια από τις δημοφιλείς ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης (όπως hi5, Facebook, MySpace, κ.ά.)²¹.

²⁰ Αθανάσινας Π., *Τα κοινωνικά δίκτυα στο επίκεντρο της εξέλιξης του Ιστού*, Αθήνα 2007 <http://portal.kathimerini.gr>, (πρόσβαση στις 05/04/2012).

²¹ Βίγκλας Λ., Ιωαννίδου Α., Μάτος Α., Σπυρόπουλος Χ., *Ανάλυση αποτελεσμάτων έρευνας για τη χρήση των νέων τεχνολογιών από τα παιδιά 8-15 ετών*, Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας, Αθήνα 2009, <http://www.observatory.gr/files/meletes> (πρόσβαση 11/3/2012).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Τα δημοφιλέστερα κοινωνικά δίκτυα

3.1 Το Facebook

Το facebook είναι ένας ιστότοπος κοινωνικής δικτύωσης που για πρώτη φορά έκανε την εμφάνισή του στις 4 Φεβρουαρίου του 2004. Οι χρήστες του μπορούν να επικοινωνούν μέσω μηνυμάτων με τις επαφές τους και να τις ειδοποιούν όταν ανανεώνουν τις προσωπικές τους πληροφορίες.

Ο συγκεκριμένος ιστοχώρος, ιδρύθηκε από το διάσημο πλέον Μάρκ Ζάκερμπεργκ, ο οποίος ήταν τότε φοιτητής του πανεπιστημίου Harvard. Στην αρχή, μόνο οι φοιτητές του συγκεκριμένου πανεπιστημίου είχαν το δικαίωμα συμμετοχής στο συγκεκριμένο κοινωνικό δίκτυο, ενώ αργότερα το δικαίωμα συμμετοχής επεκτάθηκε για όλους τους σπουδαστές πανεπιστημίων. Στη συνέχεια δόθηκε το δικαίωμα στους μαθητές σχολείων και στο τέλος σε κάθε άνθρωπο του πλανήτη που η ηλικία του ξεπερνούσε τα 13 χρόνια. Το όνομα της ιστοσελίδας προέρχεται από τα έγγραφα παρουσίασης των μελών πανεπιστημιακών κοινοτήτων μερικών αμερικάνικων κολεγίων που χρησιμοποιούσαν οι νεοεισερχόμενοι σπουδαστές για να γνωριστούν μεταξύ τους.

Παγκοσμίως, το facebook σήμερα συγκεντρώνει πάνω από 1,1 δισεκατομμύρια χρήστες και οι τρεις χώρες στις οποίες τα ποσοστά χρηστών είναι εξαιρετικά μεγάλα είναι, οι Η.Π.Α. με 166,029,240 χρήστες, η Ινδία με 62,713,680 χρήστες και η Βραζιλία με 57.758.100 χρήστες²². Στην πραγματικότητα έχει 800 περίπου εκατομμύρια ενεργούς χρήστες και κατατάσσεται στη λίστα ταξινόμησης του Alexa.com (Internet Information Provider) ως το δημοφιλέστερο website του πλανήτη, η πιο δημοφιλής κοινωνική περιοχή δικτύωσης σε πολλές αγγλόφωνες

²² <http://www.socialbakers.com> (πρόσβαση 12/9/2013)

χώρες και ένα από τα δημοφιλέστερα site για ανέβασμα φωτογραφιών με πάνω από 14 εκατομμύρια φωτογραφίες καθημερινά. Επίσης, μέσω της υπηρεσίας του online chat οι χρήστες έχουν την ευκαιρία να συνομιλούν ζωντανά μεταξύ τους και όταν δεν είναι ενεργοί, μπορούν να στέλνουν προσωπικά μηνύματα (messages).

Στη συγκεκριμένη σελίδα κοινωνικής δικτύωσης όποιος επιθυμεί μπορεί να γίνει μέλος και να χρησιμοποιεί καθημερινά τις υπηρεσίες διασύνδεσης που προσφέρει χωρίς κάποιο χρηματικό κόστος, αρκεί να συμπληρώσει κάποια προσωπικά του στοιχεία, όπως το όνομά του (που μπορεί να μην είναι το πραγματικό του αλλά κάποιο ψευδώνυμο) την ηλεκτρονική του διεύθυνση (e-mail), την ημερομηνία γέννησής του και έναν κωδικό αριθμό τον οποίο μόνο εκείνος θα γνωρίζει, ώστε να έχει μόνο εκείνος πρόσβαση στα επιμέρους στοιχεία της προσωπικής του πλέον ιστοσελίδας, τον προσωπικό του προφίλ.

Με το προφίλ αυτό, θα έχει τη δυνατότητα ο χρήστης να συνδεθεί αλλά και να επανασυνδεθεί με παλαιούς φίλους, καθώς και τη δυνατότητα ανεύρεσης καινούργιων επαφών, η οποία εμφανίζεται ως αρκετά δελεαστική στις μέρες μας. Η «φόρμα» που πρέπει να συμπληρώσει ο νέος χρήστης απεικονίζεται στην Εικόνα 3.1.

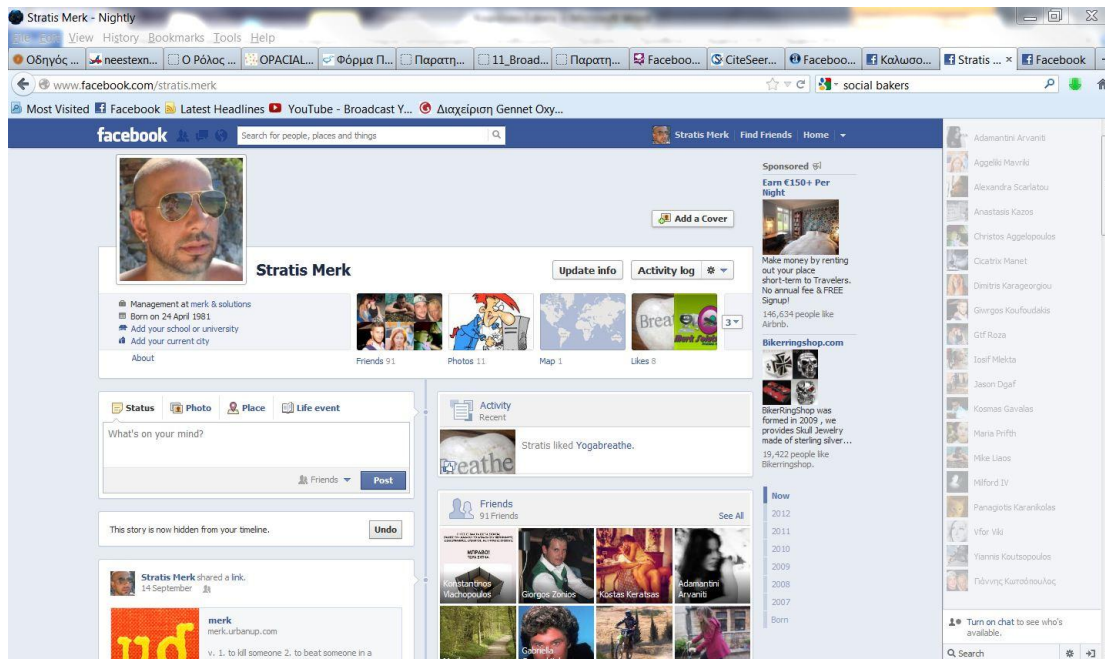

The image shows a screenshot of the Facebook registration page in Greek. The browser's address bar shows the URL: `el-gr.facebook.com/index.php?sttype=lo&lh=Ac85mYSuc9AhAh39`. The page header includes the Facebook logo and a search bar. The main content area is titled "Εγγραφή" (Registration) and contains the following fields and elements:

- Fields for "Όνομα:" (Name), "Επώνυμο:" (Surname), and "Το email σας:" (Your email).
- A "Πληκτρολογήστε Εναν τη διεύθυνση email:" (Type your email address) field.
- A "Νέος κωδικός πρόσβασης:" (New password) field.
- A "Είμαι:" (I am) dropdown menu with "Επιλέξτε φύλο:" (Select gender) below it.
- Date of birth fields: "Ημέρα:" (Day), "Μήνας:" (Month), and "Έτος:" (Year).
- A "Γενέθλια:" (Date of birth) label.
- A "Εγγραφή" (Register) button.

On the left side, there is a promotional graphic for the Facebook mobile app with the text: "Πάτε έξω; Παραμείνετε συνδεδεμένοι! Επισκεφτείτε τη διεύθυνση facebook.com από το κινητό σας τηλέφωνο." and "Αποκτήστε το Facebook για κινητά".

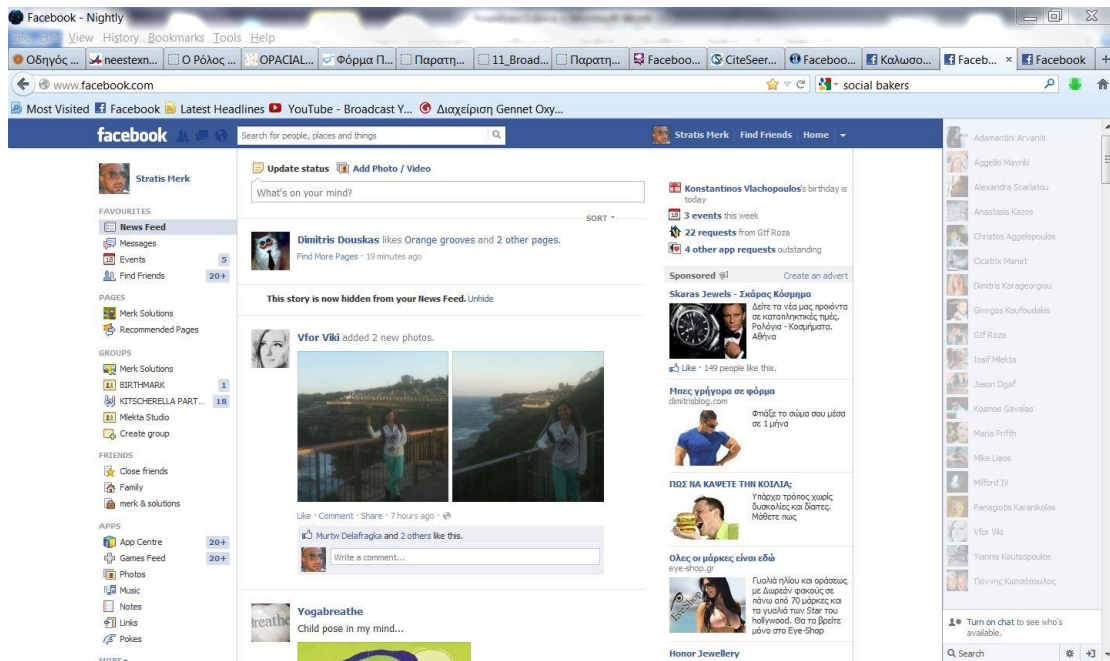
Εικόνα 3.1 Φόρμα συμπλήρωσης στοιχείων εγγραφής στο Facebook

Εικόνα 3.2 Το προσωπικό μου προφίλ στο Facebook

Μέσα από ένα ολοκληρωμένο προφίλ στον συγκεκριμένο ιστότοπο Κοινωνικής δικτύωσης επιτυγχάνεται μια πλήρης σκιαγράφηση του χρήστη, καθώς συλλέγονται πολλές πληροφορίες, όπως όνομα, ημερομηνία γέννησης, πολιτικές και θρησκευτικές πεποιθήσεις, στοιχεία επικοινωνίας όπως προσωπικός αριθμός τηλεφώνου, φύλο, προσωπική Κατάσταση, αγαπημένα βιβλία και ταινίες, ιστορικό εκπαίδευσης και επαγγελματικής εμπειρίας και σαφώς μια φωτογραφία του χρήστη. Πρέπει όμως να σημειωθεί πως τα περισσότερα από αυτά τα στοιχεία συμπληρώνονται προαιρετικά από το χρήστη και μόνο όταν εκείνος το επιθυμεί. Μέσω του κοινωνικού δικτύου facebook, ένας χρήστης δεν έχει μόνο τη δυνατότητα να επικοινωνεί και να ανταλλάσει πληροφορίες με φίλους ή γνωστούς μόνο από την «πραγματική» του ζωή αλλά και να αποκτά καινούργιους «διαδικτυακούς» φίλους με τους οποίους μπορεί να έρχεται σε επαφή και να μοιράζεται δεδομένα.

Το συγκεκριμένο κοινωνικό δίκτυο δίνει την ευχέρεια επιλογής στους χρήστες για το ποια από τα στοιχεία τους, όπως για παράδειγμα οι προσωπικές τους φωτογραφίες ή το καθημερινό τους status, δηλαδή η επιλογή του facebook, με την οποία ο χρήστης ενημερώνει τους «φίλους» του για τις προσωπικές του σκέψεις ή τη διάθεση του, Θα γίνονται ευρέως γνωστά σε όλους ή μόνο σε ορισμένους. Υπάρχει η δυνατότητα

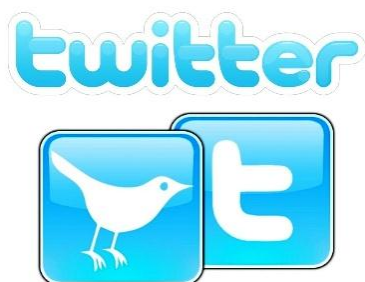
Εικόνα 3.3 Τα News Feed των φίλων στο Facebook

δηλαδή να δημιουργηθούν ομάδες «φίλων», πιο άμεσων και εκείνων που ανήκουν στον ευρύτερο κοινωνικό περίγυρο του χρήστη. Το ίδιο μπορεί να συμβεί σε οποιοδήποτε στοιχείο του χρήστη ή προσωπικό του δεδομένο. Γενικότερα, το συγκεκριμένο δίκτυο έχει αρκετές επιλογές σχετικά με το ζήτημα της ασφάλειας των προφίλ των χρηστών, ακριβώς γιατί οι σχέσεις των ατόμων που είναι «φίλοι» στο facebook μπορεί στην πραγματικότητα να μην είναι τόσο στενές (μπορεί οι «φίλοι» να μην γνωρίζονται προσωπικά απλά ο ένας να έχει το δικαίωμα πλοήγησης στο προφίλ του άλλου). Το facebook ουσιαστικά δεν προσφέρει μόνο «δωρεάν» επικοινωνία στα άτομα που έχουν αναπτύξει μια προσωπική σχέση μεταξύ τους, αλλά και δημιουργεί ενεργές διαδικτυακές σχέσεις μεταξύ ατόμων που ενδεχομένως να μην συναντηθούν ποτέ από κοντά. Με το πέρασμα του χρόνου το facebook αποκτά όλο και περισσότερες υπηρεσίες, όπως διαδικτυακά παιχνίδια που μπορούν να παίζουν οι χρήστες μεταξύ τους, όταν βρίσκονται συνδεδεμένοι. Μια νέα υπηρεσία του, είναι πως οι χρήστες πλέον μπορούν να ενημερώνουν τους «φίλους» του για το πού είναι κάθε στιγμή, όταν βρίσκονται συνδεδεμένοι, μέσω φορητού υπολογιστή ή smartphone. Οι χρήστες του κατατάσσονται σε ομάδες, τα λεγόμενα groups, δείχνοντας πως έχουν κοινά πιστεύω ή ενδιαφέροντα.

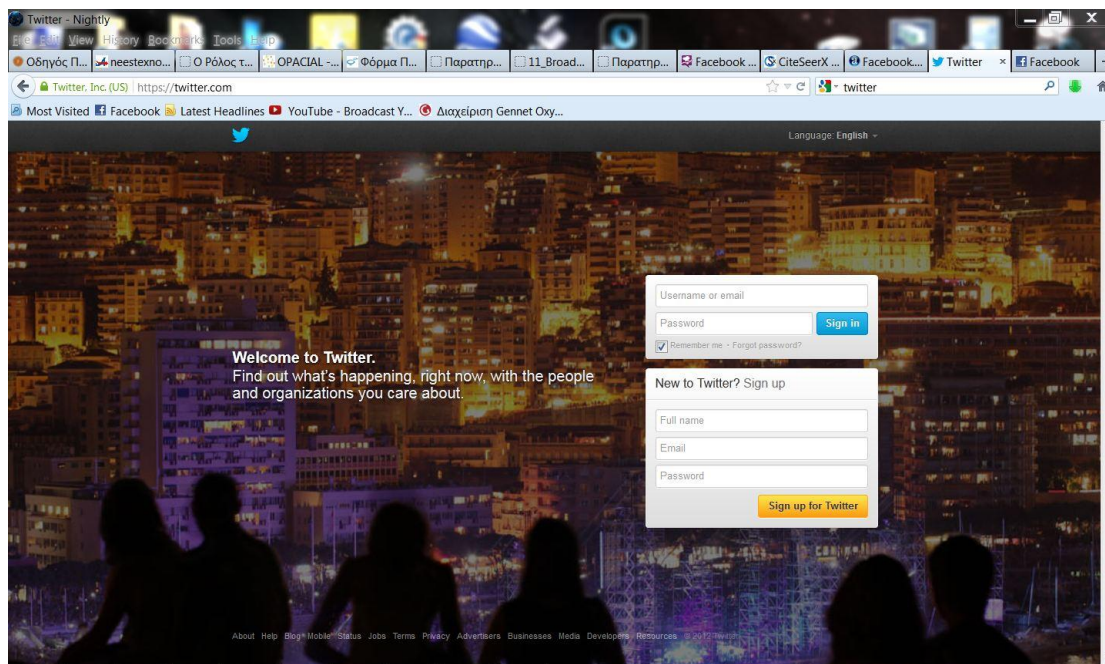
Επίσης το facebook παρέχει τη διαρκή ενημέρωση των χρηστών για τα νέα των φίλων τους, σε εικοσιτετράωρη βάση, μέσω μιας υπηρεσίας που ονομάζεται news feed και δεν βρίσκεται στο προφίλ του χρήστη αλλά στη σελίδα με το όνομα home που εμπεριέχεται ως επιλογή της ιστοσελίδας, στην οποία εμφανίζονται σχεδόν όλες οι υπηρεσίες που παρέχει ο συγκεκριμένος ιστότοπος, όπως παιχνίδια, ψυχολογικά τεστ, τεστ προσωπικότητας, διαφημίσεις, κά.

Στην παραπάνω εικόνα φαίνεται λεπτομερώς μια εικόνα news feed (νέων των «φίλων») (Εικόνα 3.3).

3.2 To Twitter

Το twitter είναι μια δωρεάν «κοινωνική δικτύωση» και μικρο-ιστολογιακή υπηρεσία, η οποία επιτρέπει στους χρήστες του να γράφουν σύντομα μηνύματα και να διαβάζουν τα μηνύματα άλλων χρηστών της υπηρεσίας (τα λεγόμενα ως tweets). Η υπηρεσία κοινωνικής δικτύωσης Twitter αποφάσισε να προχωρήσει σε ανασχεδιασμό της ιστοσελίδας της πρόσφατα. Στόχος της ήταν αρχικά να εμπλουτιστεί το περιεχόμενό της και να γίνει πιο φιλική στους άνω των 500 εκατομμύρια χρήστες της διεθνώς. Σύμφωνα με τους υπευθύνους του Twitter, στην ιστοσελίδα - η οποία φέτος συμπληρώνει επτά χρόνια λειτουργίας, προστίθενται καθημερινά περίπου 370.000 νέοι χρήστες από όλο τον κόσμο. Η υπηρεσία microblogging, που προσφέρει το Twitter, επιτρέπει στους χρήστες να στείλουν μικρού μήκους μηνύματα μέχρι 140 χαρακτήρες. Το Twitter επιδιώκει να παρέχει πλέον περισσότερες πληροφορίες στα μέλη του. Σε αυτό το πλαίσιο, προσφέρει ενσωματωμένα βίντεο του YouTube, εικόνες και άλλο περιεχόμενο. Με τον τρόπο αυτό, έχει αποκτήσει πιο έντονο χαρακτήρα πηγής πληροφόρησης.

Εικόνα 3.4 Αρχική Σελίδα του Twitter

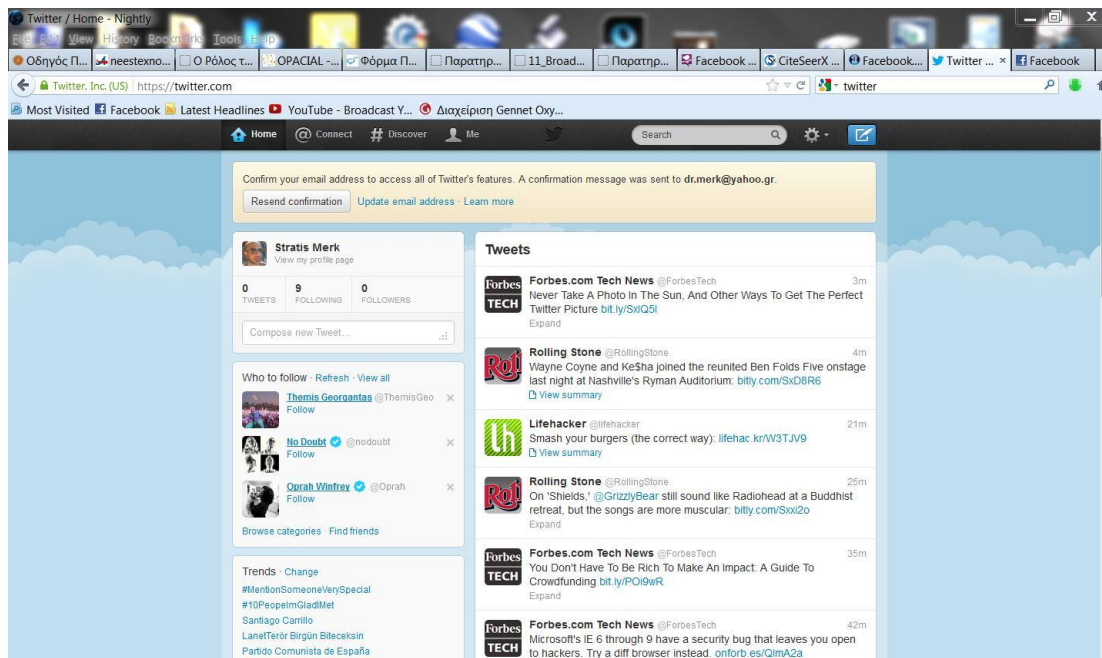
Το νέο Twitter.com υλοποιείται σταδιακά σε παγκόσμια βάση. Το κοινωνικό δίκτυο προωθεί ένα νέο σύστημα διαφήμισης, σε μια προσπάθεια να αξιοποιήσει την τεράστια βάση δεδομένων των χρηστών του και να τη μετατρέψει - διακριτικά - σε μια μόνιμη πηγή εσόδων. Στο ξεκίνημά του, το Twitter έχει υποστηριχθεί χρηματοδοτικά - μεταξύ άλλων - από τις αμερικανικές επενδυτικές εταιρείες Spark Capital, Benchmark Capital, T.Rowe Price και Venture Partners. Το Twitter είναι το απόλυτο μέσο για να παραμένει κανείς συνέχεια σε επαφή με τους φίλους του, ή και άλλους που μπορεί να μη γνωρίζει προσωπικά, αλλά που τον ενδιαφέρει να μαθαίνει τα νέα τους και τις απόψεις τους. Παράλληλα, είναι και τα εργαλείο για να ανακοινώνει κανείς ότι εκείνος επιθυμεί να μοιραστεί με τους άλλους, φίλους, γνωστούς ή και άγνωστους.

Εξέχουσα σημασία για τη χρήση του συγκεκριμένου κοινωνικού δικτύου, κατέχει η αμερικανική μελέτη των Junco et al.²³, σχετικά με την επίδραση του στην πνευματική πρόοδο και τη βελτίωση των βαθμών των μαθητών. Η έρευνα αυτή

²³ Junco R., Heiberger G., Loken B., «The effect of Twitter on college student engagement and grades», Journal of Computer Assisted Learning, vol 27, Blackwell Publishing Ltd, 2010 <http://blog.reyjunco.com/pdf/JuncoHeibergerLokenTwitterEngagementGrades.pdf> σελ. 119-132

πραγματοποιήθηκε σε 125 μαθητές, ώστε να διερευνηθεί η επίδραση της χρήσης του Twitter από τους μαθητές και κατά πόσο εκείνη συμβάλλει στη πρόοδό τους και τη βελτίωση των βαθμών τους. Μέσω του Twitter, παρατηρείται πως οι μαθητές ανταλλάσσουν πληροφορίες γνώσεων και συμμετέχουν σε ακαδημαϊκές συζητήσεις σχετικά με τα γνωστικά αντικείμενα που τους ενδιαφέρουν, έτσι έχουν τη δυνατότητα να εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους και να ενεργοποιούν τις πνευματικές τους ανησυχίες. Το πείραμα που πραγματοποιήθηκε σε αυτούς τους 125 μαθητές οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το Twitter, έχει τη δυνατότητα να θεωρηθεί ένα εργαλείο εκπαίδευσης και μάλιστα η σωστή και όχι υπερβολική χρήση του, οδηγεί στην βελτίωση των βαθμών και του εκπαιδευτικού επιπέδου των μαθητών.

Το Twitter λοιπόν μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για εκπαιδευτικούς σκοπούς και να δίνει το έναυσμα κατά τη διάρκεια διαδικτυακών συζητήσεων μεταξύ ατόμων διαφορετικού μορφωτικού και εκπαιδευτικού επιπέδου να ανταλλάσσουν πληροφορίες και να εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους και να αποκτούν όλο και περισσότερες πνευματικές ανησυχίες. Ένα παράδειγμα ενός Twitter προφίλ φανερώνεται στην Εικόνα 3.5

Εικόνα 3.5 Το προσωπικό μου προφίλ στο Twitter

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Ο ρόλος των νέων τεχνολογιών στη σημερινή κοινωνία

4.1 Οι διαπροσωπικές σχέσεις μέσα από τις νέες τεχνολογίες

Παραδοσιακά, η διαπροσωπική σχέση αναφέρεται στη μορφή και στη φύση του δεσμού που ενώνει δύο ή περισσότερα πρόσωπα (π.χ. φιλική, ερωτική, επαγγελματική κ.λπ.). Ανεξάρτητα όμως από τη φύση του δεσμού που συνδέει δύο ανθρώπους, η έννοια της σχέσης περιλαμβάνει μια σχετική σταθερότητα στον χρόνο και ένα κοινό αίσθημα προσωπικής εμπλοκής ακόμη και σε περιπτώσεις που η φυσική επαφή απουσιάζει για μεγάλο χρονικό διάστημα. Το μέσο με το οποίο η σχέση εγκαθιδρύεται, αναπτύσσεται και εξελίσσεται είναι η επικοινωνία, όπως αυτή διεξάγεται μέσα από την αλληλεπίδραση (άμεση ή διαμεσολαβημένη) των εμπλεκόμενων στη σχέση²⁴.

Όταν δυο άνθρωποι «συναντιούνται» στο διαδικτυακό περιβάλλον, τα λόγια, η κίνηση, οι χειρονομίες, η διαπροσωπική απόσταση και άλλα συστατικά της αλληλεπίδρασης, δηλαδή ολόκληρη η συμπεριφορά τους, αλλάζουν μορφή. Οι φράσεις είναι συνοπτικές, οι λέξεις συντετμημένες, ενώ η κίνηση, οι χειρονομίες και η φυσική απόσταση αποτελούν πλέον άχρηστα συστατικά της αλληλεπίδρασης. Από τις πέντε αισθήσεις που βρίσκονται σε ετοιμότητα ή δρουν υποσυνείδητα στο παρασκήνιο κατά την άμεση διαπροσωπική επικοινωνία, τουλάχιστον οι τρεις η όσφρηση, η γεύση και η αφή, αλλά συχνά και η ακοή– παραμένουν αμέτοχες στη διαδικτυακή συνάντηση. Ο συζητητής πρέπει να στηριχτεί μόνο σε ότι του γράφει ο άλλος και να συμπληρώσει τα κενά που δημιουργούνται από την απουσία της κίνησης και άλλων μη λεκτικών σημαδιών με δικές του υποθέσεις. η διαπροσωπική σχέση στον διαδικτυακό χώρο αποτελεί μια σύντμηση. Όχι μόνον επειδή οι συμμετέχοντες επικοινωνούν με συντετμημένες γραπτές φράσεις, αλλά και επειδή η «συνάντησή» τους βασίζεται στον αποκλεισμό θεμελιωδών συστατικών και

²⁴ Ν. Χρηστάκης, Το Πρόσωπο και οι Άλλοι: Θέματα Επικοινωνίας και Κοινωνικής Ψυχολογίας, Αθήνα: Παπαζήσης, 2010.

αισθήσεων που συμμετέχουν στην άμεση διαπροσωπική αλληλεπίδραση. Πρόκειται για μια «μερική συνάντηση» ή για μια «συνομιλία της απουσίας»²⁵.

Η άμεση διαπροσωπική επικοινωνία επιβάλλει να αντέξουμε το αμήχανο βλέμμα του άλλου, να μείνουμε ψύχραιμοι μπροστά στον εκνευρισμό του ή να ανταποκριθούμε σε ενθουσιασμούς ή επιθέσεις αγάπης που δεν περιμέναμε. Απαιτεί, δηλαδή, ένα είδος ρύθμισης και συγχρονισμού που στην online σχέση δεν είναι καθόλου απαραίτητα, πρώτον διότι είναι λιγότερο εμφανή αφού φιλτράρονται από την οθόνη και, δεύτερον, γιατί καθένας ή και οι δυο μπορούν αμέσως να «αποσυνδεθούν», μόλις λιγάκι δυσκολευτούν να συντονιστούν μεταξύ τους. Εκτός από μια «μερική συνάντηση» ή «μια συνομιλία της απουσίας», η διαδικτυακή σχέση γίνεται έτσι και πιο ανάλαφρη. Θα μπορούσε να πει κανείς ότι με αυτόν τον τρόπο απλοποιείται η επικοινωνία, αφού ένα σωρό σημάδια που συνέβαλαν σε αυτήν δεν είναι πλέον απαραίτητα. Θα μπορούσε όμως και να υποτεθεί ότι με αυτόν τον τρόπο η επικοινωνία φτωχαίνει, γιατί εκλείπουν αρκετά πολιτισμικά και συναισθηματικά συστατικά της που στην άμεση διαπροσωπική επαφή εμπλουτίζουν και βαθαίνουν τη σχέση.

Οι θεσμοί και οι παραδόσεις μας επηρέαζαν ευθέως το είδος, τη συχνότητα, το κλίμα, το ύφος και τους κανόνες που καθόριζαν τις σχέσεις μας με τους άλλους. Η δυνατότητα διαδικτυακής συνεύρεσης τροποποιεί όλα όσα ορίζονταν αυστηρά από τους θεσμούς. Δεν θα μπορούσε, παραδείγματος χάριν, να διανοηθεί ποτέ ένας φοιτητής να αναζητήσει τον καθηγητή του τη στιγμή που του γεννιέται η επιθυμία. Τώρα όμως μπορεί να τον βομβαρδίσει με την επιθυμία του, στη μία μετά τα μεσάνυχτα, μέσα από την κοινή τους σελίδα κοινωνικής δικτύωσης, επιτάσσοντας, έτσι, και καλώντας σε μίαν άμεση ανταπόκριση στην ανάγκη του.

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης φαίνεται επίσης πως παίζουν μεγάλο ρόλο πλέον στο πως οι νέοι κυρίως γνωρίζουν συντρόφους ή απλά φλερτάρουν. Αντίθετα με την άμεση διαπροσωπική επαφή, όπου το επίμονο βλέμμα φέρνει αμηχανία ή εκλαμβάνεται ως πρόσκληση ή πρόκληση που απαιτεί την ανταπόκριση, η τεχνολογικά διαμεσολαβημένη επικοινωνία σηκώνει μέσω της οθόνης ένα παραβάν που συμβάλλει στην άρση των αναστολών²⁶ και αφήνει τη φαντασία να καλπάζει,

²⁵ D. F. Shaw, «Gay Men and Computer Communication: A Discourse of Sex and Identity in Cyberspace», στο S. G. Jones (επιμ.), *Virtual Culture: Identity & Communication in Cybersociety*, Λονδίνο: Sage, 1997.

²⁶ J. Suler, «The Online Disinhibition Effect», *CyberPsychology and Behavior*, 7 (3), 2004, σελ. 321-326.

χωρίς την αμηχανία, τις απαιτούμενες ρυθμίσεις και τους κινδύνους απόρριψης που ενέχει η άμεση διαπροσωπική συνάντηση. Επιτρέπει, επίσης, να παρουσιάσει ο καθένας τον εαυτό του όπως τον επιθυμεί και να συλλέξει όση αναγνώριση του χρειάζεται. Το διαδίκτυο είναι κάτι όπου κανείς μπορεί να μπει και να δημιουργήσει ένα εντελώς νέο πρόσωπο, μπορεί να είναι κάποιος στο δίκτυο και εντελώς διαφορετικός έξω από αυτό. Στο δίκτυο μπορεί κανείς να έχει, ας πούμε, ύψος 2,10, να ζυγίζει εκατό κιλά και να 'ναι γεμάτος μυς, οπότε έχει εντελώς καινούργια προσωπικότητα». Έτσι, το διαδίκτυο εξελίσσεται σε μια ολοένα και πιο πολυπληθή, εικονική, παγκόσμια «περαντζάδα», η οποία έρχεται να καλύψει το κενό που δημιουργήθηκε από την εξάλειψη της παραδοσιακής βόλτας στην πλατεία και τους κεντρικούς δρόμους των μικρών πόλεων του παρελθόντος.

Απ' ότι φαίνεται η είσοδος του κυβερνοχώρου στη ζωή των ανθρώπων μεταβάλλει τις παραδοσιακές σχέσεις με πολλούς τρόπους, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι τις καταργεί. Δημιουργεί καινούργιες δυνατότητες και αναπληρώνει κενά της έλλειψης της συχνής συναναστροφής που δημιουργούνται από τις σύγχρονες κοινωνικές συνθήκες. Ωστόσο, αν ο κυβερνοχώρος μάς οδηγεί σε σχέσεις «μερικές», συντετμημένες, ανάλαφρες και απλούστερες, επειδή καταργεί την αναγκαιότητα πολλών συστατικών της αλληλεπίδρασης και των αισθήσεων που συμβάλλουν στην επικοινωνία, θα πρέπει ίσως να αναλογιστούμε ξανά την προφητική για τη δεκαετία του 1960 σκέψη του M. McLuhan,²⁷ σύμφωνα με την οποία κάθε νέο τεχνολογικό μέσο ακρωτηριάζει και νεκρώνει το φυσικό όργανο που αντικαθιστά.

4.2 Νέες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση

Πέραν όμως από τις διαπροσωπικές σχέσεις, οι νέες τεχνολογίες που έχουν μπει για τα καλά στη ζωή μας, επηρεάζουν και άλλους θεσμούς και συνήθειες της κοινωνίας μας όπως είναι η εκπαίδευση. Οι νέες τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας προσδίδουν νέες δυνατότητες στη μαθησιακή διαδικασία. Καταρχήν, είναι σε θέση να τροποποιήσουν τις παραδοσιακές τεχνικές μετάδοσης της γνώσης: οι τεχνολογίες των πολυμέσων προσφέρουν εναλλακτικούς και πολύ πιο ελκυστικούς

²⁷ M. McLuhan, *Understanding Media: The Extensions of Man*, Νέα Υόρκη: Signet Books, The New American Library Inc., 1964.

τρόπους παρουσίασης. Στη συνέχεια, είναι σε θέση να ενισχύσουν ποικίλες δραστηριότητες μάθησης μέσω προσομοίωσης εργαστηρίων, περιβαλλόντων πλοήγησης στο διαδίκτυο κλπ.

Η ανάπτυξη των δικτύων υπολογιστών ανατρέπει καθιερωμένες πρακτικές αιώνων στο χώρο της εκπαίδευσης, αφού τα Ψηφιακά δίκτυα επιτρέπουν νέες δυνατότητες διάδοσης της γνώσης. Παράλληλα, η συσσώρευση νέων γνώσεων και πληροφοριών και τα νέα επαγγέλματα απαιτούν υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης και κατάρτισης, περισσότερο χρόνο παραμονής στο εκπαιδευτικό σύστημα, δυνατότητες σφαιρικής μόρφωσης και "δια βίου" παιδείας.

Σε αυτό το σημείο σύμφωνα με τον Retalis²⁸ πρέπει να κάνουμε μια διάκριση των υπολογιστών. Τους υπολογιστές ως **απλή τεχνολογία** τη συναντάμε σε όλη την διάρκεια της σχολικής ζωής. Με την εισβολή των υπολογιστών στις τάξεις, οι μαθητές αποκτούν πρόσβαση σε νέες πηγές γνώσης, έρχονται σε συνεργασία με άλλους μαθητές, και ουσιαστικά έχουν την δυνατότητα να αποκτήσουν ότι θέλουν, από όπου το θέλουν και όποτε το θέλουν, και με μορφή πιο προσιτή σ αυτούς, πάντοτε όμως με την βοήθεια και καθοδήγηση του δασκάλου. (Εικόνα 4.1)

Εικόνα 4.1 Οι υπολογιστές ως απλή τεχνολογία στην εκπαίδευση

Ο υπολογιστής όμως ως **εργαλείο μάθησης**, συναντάται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση χωρίς την σύμπραξη του δασκάλου. Οι φοιτητές μπορούν να μπου ανά πα-

²⁸ S.Retalis,H.Haugen,D.McConnell, *What educational challenges are we now able to meet, given that new technologies are available to students and the average citizen?*

σα στιγμή, μέσω του υπολογιστή, σε οποιαδήποτε βιβλιοθήκη, σε βιβλία, σε εκθέσεις, σε βιβλιογραφίες, σε πραγματικά μουσεία ακόμα η ίδια αυτή η εργασία πραγματοποιήθηκε σε μεγάλο μέρος της από πηγές που βρέθηκαν μέσω του διαδικτύου. Μεγάλη είναι όμως η συνδρομή των υπολογιστών στην μάθηση από απόσταση αφού μέσω αυτού, μπορεί να ζητήσει κανείς πληροφορίες για την σειρά των μαθημάτων, καθοδήγηση πάνω στο μάθημα κ.α. Τέτοιοι μέθοδοι διδασκαλίας έχουν εκμηδενίσει τις αποστάσεις, κάνοντας την εκπαίδευση πιο άνετη και πιο ενδιαφέροντα. (Εικόνα 4.2)

Εικόνα 4.2 Οι υπολογιστές ως εργαλείο μάθησης

Με τη σύζευξη τηλεπικοινωνιών, οπτικοακουστικών μέσων και Πληροφορικής επιτυγχάνεται η μετάδοση των γνώσεων από απόσταση. Εδώ και μια δεκαετία έχουν δημιουργηθεί τα πρώτα συστήματα εκπαίδευσης από απόσταση(e-learning). Τα συστήματα αυτά, κάνοντας ευρεία χρήση των δικτύων υπολογιστών καθιερώνουν ένα νέο μοντέλο εκπαιδευτικής διαδικασίας όπου ο εκπαιδευόμενος και ο εκπαιδευτικός δεν είναι απαραίτητο πλέον να βρίσκονται στον ίδιο χώρο. Με το μοντέλο αυτό, το κοινό στο οποίο απευθύνεται η εκπαίδευση, επεκτείνεται τόσο σε πλήθος όσο και σε γεωγραφικό χώρο. Επιπλέον, δεν υπάρχουν συνήθως και χρονικοί περιορισμοί αφού ο εκπαιδευόμενος επιλέγει το χρόνο που θα παρακολουθήσει το μάθημα αλλά και το ρυθμό παρακολούθησης.

Όσον αφορά το σχολείο ο υπολογιστής δεν πρόκειται να καταργήσει ούτε το βιβλίο, ούτε τους δασκάλους. Αντίθετα οι τελευταίοι είναι απαραίτητοι για την επιτυχία του νέου είδους διδασκαλίας

Μεγάλη είναι η συνδρομή της τεχνολογίας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ερευνητές πάνω στον τομέα αυτό προσφέρουν συνέχεια νέα επιτεύγματα που διευκολύνουν πολύ τους σπουδαστές. Για παράδειγμα η νέα εξέλιξη στον τομέα του video είναι το λεγόμενο Video-Conferencing το οποίο δίνει την δυνατότητα σε άτομα απομακρυσμένα να επικοινωνούν, μεταξύ τους, μέσω ειδικών συνδέσεων ή πιο απλά μέσω του γνωστού σε όλους μας Skype. Παρέχει ένα πρόγραμμα "βλέπω και ακούω" γιατί χρησιμοποιεί δύο τρόπους μετάδοσης, ηχητικών και οπτικών σημάτων. Η εξέλιξη αυτή δεν έχει σταματήσει. Οι επιστήμονες υπόσχονται πολλά για το μέλλον, ενώ η τεχνική νοημοσύνη, τα έμπειρα δηλαδή συστήματα που αναπτύσσουν διάλογο με τον χρήστη είναι πλέον γεγονός. Το Videotex μας προσφέρει μια απεριόριστη ποσότητα πληροφοριών. Ο υπολογιστής με την βοήθεια ενός modem, και μέσα από το τηλεπικοινωνιακό δίκτυο, μπορεί να επικοινωνήσει οποιαδήποτε στιγμή με οποιαδήποτε τράπεζα πληροφοριών, αρκεί να σχηματίσει το τηλέφωνο της. Το πιο γνωστό είναι το Γαλλικό Teletel (με περισσότερες από 10.000 τράπεζες πληροφοριών) και το Αγγλικό Prestel.

Βάση πρέπει να δοθεί όχι απλά στην χρήση, αλλά στην σωστή χρήση του υπολογιστή για να έχει πραγματική διδακτική αξία. Το να υπάρχει ένας υπολογιστής στην αίθουσα που θα τον χειρίζεται ο καθηγητής δείχνοντας κάποια πράγματα στην τάξη, και οι μαθητές να έχουν ένα βιβλίο που θα πρέπει να αποστηθίσουν προκειμένου να "μάθουν" τον υπολογιστή, δεν είναι λύση. Τα παιδιά θα πρέπει να περάσουν πολλές ώρες μπροστά στο πληκτρολόγιο χωρίς την παρέμβαση κανενός.

Τα οφέλη της νέας τεχνολογίας είναι πολλά. Αρχικά, καταφέρνει να τραβήξει την προσοχή των παιδιών, κάνει την εκπαίδευση πιο ενδιαφέρουσα, ενώ μετατρέποντας την σε παιχνίδι, αυξάνει την αποδοτικότητα. Χωρίς αντίρρηση είναι ανεξάντλητη πηγή γνώσης, εύκολη στην χρήση, διευκολύνει πολύ την ζωή όλων μας, ενώ ταυτόχρονα ανοίγει νέους ορίζοντες. Το κυριότερο πλεονέκτημα είναι ότι απευθύνεται σε όλους και ότι ο καθένας μπορεί να βρει οτιδήποτε τον ενδιαφέρει αμέσως. Καλύπτει κενά, καθοδηγεί σωστά, εκμηδενίζει τις αποστάσεις και φέρνει σε επαφή ανθρώπους που βρίσκονται χιλιόμετρα μακριά.

Το διαδίκτυο απελευθερώνει τη διδασκαλία και μάθηση από τα φυσικά όρια της αίθουσας διδασκαλίας, είναι ένα διαρκώς αυξανόμενο εργαλείο για τους εκπαιδευτές και τους εκπαιδευόμενους και έχει τη δυναμική να μεταμορφώνει τον τρόπο με τον οποίο γίνεται η μετάδοση και η απόκτηση των γνώσεων. Παρέχει πρόσβαση σε

μεγάλες βάσεις δεδομένων, σε αλληλεπιδραστικό υλικό πολυμέσων και σε τεράστιες ποσότητες πληροφορίας διαφορετικού τύπου, όπως κείμενα, εικόνες, γραφικά, ήχο.

Δίνει τη δυνατότητα για σύνδεση με μεγάλες ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες, προκειμένου να αναζητηθεί ερευνητικό υλικό, πολιτιστικές και παιδαγωγικές πληροφορίες και τέλος, σαν μέσο επικοινωνίας, δίνει τη δυνατότητα στους χρήστες να επικοινωνήσουν μεταξύ τους μέσω ποικίλων σύγχρονων υπηρεσιών, όπως αυτές του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, της συμμετοχής σε ομάδες συζήτησης με κοινά ενδιαφέροντα, σε διάφορες εξ' αποστάσεων συνεδριάσεις ή σε ομαδικές δραστηριότητες²⁹.

Οι νέες τεχνολογίες και ο ηλεκτρονικός υπολογιστής μπορούν να χρησιμοποιηθούν από το δάσκαλο, τον προπονητή ως γνωστικό και διερευνητικό εργαλείο (αλληλεπιδραστικά πολυμέσα, προσομοιώσεις, εκπαιδευτικά παιχνίδια), ως εποπτικό μέσο, ως εργαλείο επικοινωνίας (επικοινωνία με διάφορους φορείς, μεταξύ μαθητών, ψηφιακές βιβλιοθήκες), ως εργαλείο αναζήτησης πληροφοριών (on-line βάσεις δεδομένων) και ως εργαλείο τεχνολογικού αλφαριθμητισμού³⁰.

4.3 Ο ρόλος των Νέων Τεχνολογιών στον αθλητισμό και την φυσική αγωγή

Ο ηλεκτρονικός υπολογιστής, η κυριότερη έκφραση των νέων τεχνολογιών, έχει εισχωρήσει σε όλους τους τομείς της επιστήμης και κάθε άλλης παραγωγικής δραστηριότητας ,έτσι έχει και μια σημαντική παρουσία στον αθλητισμό και την φυσική αγωγή. Ο ηλεκτρονικός υπολογιστής μπορεί να επεξεργαστεί πολύ γρήγορα μεγάλο όγκο δεδομένων και να συνδυάσει πολλά μέσα. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο καθηγητής Εμβαλιώτης, ο υπολογιστής μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν πίνακας, σαν διαφανοσκόπιο, σαν βίντεο, σαν κασετόφωνο ή σαν συνδυασμός όλων αυτών. Είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί όχι μόνο ως ένα εποπτικό μέσο διδασκαλίας, αλλά και ως ένα δυναμικό εργαλείο γνωστικής ανάπτυξης. Τα ποικίλα

²⁹ Κοντονή Δ, Πετρόπουλος Π. (2001). Οι υπηρεσίες του διαδικτύου ως εκπαιδευτικά εργαλεία για την από απόσταση συμπληρωματική εκπαίδευση αποφοίτων ΑΕΙ και ΤΕΙ. Πρακτικά 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου στην ανοικτή και εξ' αποστάσεως εκπαίδευση, Πάτρα, Μάιος 2001.

³⁰ Αναστασιάδης Π. (2003). Διαμόρφωση πλαισίου για την εισαγωγή των νέων εκπαιδευτικών τεχνολογιών στα προγράμματα σπουδών των Παιδαγωγικών Τμημάτων του Ελληνικού Πανεπιστημίου. Επιστημονικό Βήμα, Τ2, 44-54

χαρακτηριστικά του (αλληλεπιδραστικότητα, πολλαπλές και ευέλικτες αναπαραστάσεις της πληροφορίας, μοντελοποιήσεις, αξιοποίηση της τεχνολογίας των πολυμέσων και του δικτύου επικοινωνίας), παρέχουν ενδιαφέρουσες δυνατότητες για τη συγκρότηση ενός γόνιμου και προωθημένου μαθησιακού περιβάλλοντος το οποίο, με την κατάλληλη διαμεσολάβηση του εκπαιδευτικού, καθηγητή φυσικής αγωγής, ή προπονητή, είναι δυνατό να λειτουργήσει ενισχυτικά στη βελτίωση των επικοινωνιακών και μαθησιακών παραμέτρων της εκπαιδευτικής διαδικασίας³¹.

Οι νέες τεχνολογίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν δυναμικά σε διάφορους διδακτικούς χώρους και προσανατολισμούς και στο χώρο του αθλητισμού και της φυσικής αγωγής, ο οποίος λόγω της μορφής του μαθήματος περιλαμβάνει διάλεξη, επίδειξη και εκτέλεση κινητικών.

Κατά την οργάνωση της διαδικασίας της μάθησης ο ηλεκτρονικός υπολογιστής μπορεί να χρησιμοποιηθεί δίνοντας τη δυνατότητα στους μαθητές να δημιουργήσουν το δικό τους ηλεκτρονικό οργανόγραμμα, να καταγράψουν τα επίπεδα της φυσικής τους κατάστασης, τους κινητικούς και γνωστικούς τους στόχους, να παρατηρήσουν την πορεία βελτίωσής τους.

Αρκετές έρευνες έχουν γίνει στο χώρο της φυσικής αγωγής για να συγκρίνουν την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας με τη βοήθεια του ηλεκτρονικού υπολογιστή, με την παραδοσιακή μέθοδο διδασκαλίας σε ομάδες μαθητών, φοιτητών και επαγγελματιών αθλητών.

Η χρήση των νέων τεχνολογιών στον αθλητισμό μπορεί να αποβεί χρήσιμη και για τη διαδικασία μέτρησης, καταγραφής και αξιοποίησης στοιχείων φυσικής δραστηριότητας. Σύμφωνα με τον Ernst³² μια μέθοδος απευθείας μέτρησης της φυσικής δραστηριότητας είναι η παρατήρηση από τον προπονητή ή τον διδάσκοντα, καθηγητή φυσικής αγωγής, η οποία όμως απαιτεί πολύ χρόνο και δεν είναι πλήρως αντικειμενική και αξιόπιστη.

Με τη βοήθεια όμως των νέων τεχνολογιών, οι προπονητές μπορούν να καταγράψουν τη φυσική δραστηριότητα και τις επιδόσεις των αθλητών τους σε διάφορους χρονικές περιόδους, να μετατρέψουν τους αριθμούς σε δεδομένα και από

³¹ Εμβαλιώτης Αν. (2002). Η μετάβαση σε μια νέα εποχή : Προτάσεις αξιοποίησης των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Πρακτικά 16ου Πανελληνίου Εκπαιδευτικού Συνεδρίου Δ.Ο.Ε-Π.Ο.Ε.Δ, με θέμα «Οι Νέες Τεχνολογίες στην πρωτοβάθμια Εκπαίδευση», Αλεξανδρούπολη Μάιος 2002.

³² Ernst M.(2000). Adapting physical activity surveys for use with the Palm III computing platform. Measurement in physical education and exercise science, 4(2), 131-132

εκεί να τα περάσουν σε ένα στατιστικό πρόγραμμα, με τη βοήθεια του οποίου θα τα επεξεργαστούν για περαιτέρω ανάλυση.

Εργαλεία που μπορούν να βοηθήσουν τη μαθησιακή διαδικασία, αλλά και να βελτιώσουν την απόδοση και τα κίνητρα των μαθητών για μάθηση είναι οι υπολογιστές παλάμης, τα tablets και τα smartphones, τα οποία μπορούν να βοηθήσουν τους μαθητές να δημιουργήσουν ατομικά πλάνα εξάσκησης με βάση τους στόχους που έχουν θέσει, το software για πληροφορίες φυσικής αγωγής, το οποίο είναι μια μεγάλη βάση δεδομένων με βιβλιογραφικές αναφορές για όλα τα αθλήματα και τη φυσική κατάσταση και είναι προσβάσιμο από όλες σχεδόν τις βιβλιοθήκες, και τέλος, υπάρχουν εφαρμογές, που μπορεί να περιλαμβάνουν πληροφορίες για τη γνώση του ανθρώπινου σώματος μέχρι προγράμματα φυσικής κατάστασης και πληροφορίες για παροχή πρώτων βοηθειών, στοιχεία διατροφής κ.α.

Μια άλλη «εφαρμογή» της τεχνολογίας στη φυσική αγωγή, είναι η χρήση του διαδικτύου. Το διαδίκτυο αποκτά μια ξεχωριστή διδακτική λειτουργία, κυρίως με την έννοια της εύκολα προσπελάσιμης «αποθήκης» υλικού.

Μέσω του διαδικτύου λοιπόν μπορεί να υπάρξει ποιοτική και ποσοτική πληροφόρηση μεταξύ αθλητών, προπονητών, καθηγητών φυσικής αγωγής, δίνοντας έτσι την ευκαιρία σε αυτούς που έχουν κοινά ενδιαφέροντα και ανησυχίες, να επικοινωνούν χωρίς περιορισμούς σε χρόνο, ώρα και τόπο.

4.4 Η ηλεκτρονική διασκέδαση

Πέρα όμως από τις εφαρμογές των νέων τεχνολογιών στη διαδικασία της μάθησης, έχουμε τον τομέα της ψυχαγωγίας και διασκέδασης μέσα από τα νέα μέσα, που για πολλούς θεωρείται σημαντικότερος και πιο ανεπτυγμένος. Κυρίως μέσα από το διαδίκτυο που αποτελεί μία έντονη διάσταση της κοινωνικοποίησης του σύγχρονου ανθρώπου. Έχοντας πλέον το προνόμιο να έχει άμεση επικοινωνία με τους φίλους του και όχι μόνο, μέσω του internet, προσαρμόζει μέσα σε αυτή και διάφορες μορφές διασκέδασης που επεκτείνουν τη δραστηριότητες του και που δεν χρειάζεται να βρίσκεται σε φυσικά μέρη για να τις ασκήσει. Ένα laptop, smartphone ή tablet Pc είναι αρκετά για να δώσουν ώθηση στην διασκέδαση με μία άλλη μορφή που πριν μερικά χρόνια δεν την γνωρίζαμε.

Όταν λοιπόν μιλάμε για διασκέδαση μέσα από ηλεκτρονικά μέσα αυτό μπορεί να επιτευχθεί με διάφορους τρόπους αλλά ο πιο συνηθισμένος είναι τα βιντεοπαιχνίδια που φαίνεται να έχουν όλο και μεγαλύτερη απήχηση σε όλους αλλά κυρίως στους νέους. Όπως και τα παιχνίδια της παιδικής ηλικίας παλιότερων εποχών, έτσι και τα σύγχρονα βιντεοπαιχνίδια βασίζονται στην ενεργητική συμμετοχή του παίκτη τον προσκαλούν να δημιουργήσει και να έρθει σε επαφή με πρόσωπα, χαρακτήρες και ιστορίες.

Όπως κάθε παιχνίδι, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια ακολουθούν τους κανόνες της ζωής: έχουν υπόθεση, ρόλους, στόχο και σκοπό, νικητές ή ηττημένους. Ανάλογα με το είδος τους και τη πλοκή τους αναφέρονται σε ένα ρεαλιστικό ή φανταστικό κόσμο, απαιτούν εμπειρία, προσοχή, επιδεξιότητα, ικανότητα, μερικές φορές τύχη ή πονηριά, συνεργασία, στρατηγική, ταχύτητα ή μέθοδο, όπως ακριβώς συμβαίνει με κάθε τι στη πραγματική μας ζωή. Οι δημιουργοί των παιχνιδιών αντιγράφουν την ίδια την πραγματικότητα ή τις φαντασιώσεις μας!

Τα παιχνίδια δεν είναι απλώς φανταστικοί κόσμοι τους οποίους ερευνούμε. Αντίθετα, ενισχύουν τη δύναμη της φαντασίας μας. Ο κάθε παίκτης μπορεί να γίνει (εικονικά) πρωταγωνιστής σε ένα επιλεγμένο έργο. Ο χαρακτήρας που επιλέγει μπορεί να βρεθεί σε μια πόλη για να λύσει ένα μυστήριο στα παιχνίδια περιπέτειας, μπορεί να γίνει στρατηγός του Αλεξάνδρου, του Αννίβα, ή των παγκοσμίων πολέμων, αναβιώνοντας ιστορικές μάχες δημιουργώντας υποδομές πόλεις και χωριά, πολίτες, εργασίες, στρατεύματα και διοικητική μέριμνα, ώστε να κερδίσει τις μάχες με αντίπαλους τον υπολογιστή ή άλλους ανθρώπους, μπορεί να βρεθεί στον υπόκοσμο αναπτύσσοντας το αστυνομικό του δαιμόνιο, να οδηγήσει τα γρηγορότερα αυτοκίνητα σε αγώνες ταχύτητας, να γίνει παράγοντας και προπονητής στις καλύτερες ποδοσφαιρικές ομάδες κάνοντας ακριβώς ότι ένας επιχειρηματίας στη Ρεάλ ή στη Μίλαν, να αντιμετωπίσει τις δυνατότερες ομάδες του NBA, να παίξει σκάκι με το καλύτερο πρόγραμμα ή με πραγματικό αντίπαλο σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου, ή να αντιμετωπίσει με την ομάδα του εξωγήινες μηχανές ή φυλές σε ένα πόλεμο των άστρων.

Εκτός από τα παιχνίδια όμως ο κάθε άνθρωπος αφιερώνει αρκετό χρόνο από την ημέρα του για να διασκεδάσει ηλεκτρονικά. Φυσικά όπως και στην κανονική ζωή υπάρχουν κάποιες τάσεις που καθορίζουν τη μορφή της online διασκέδασης και αυτά λόγω της ταχύτητας με την οποία διαδίδονται οι πληροφορίες είναι άμεση η αντίδραση αν οι άνθρωποι θα τις δεχτούν ή θα τις απορρίψουν. Οι τάσεις που είναι

διαχρονικές και δεν έχουν πάψει ποτέ να έχουν μειωμένο ενδιαφέρον από όλες τις ηλικίες των ανθρώπων εκτός από τα παιχνίδια είναι η μουσική , τα ταξίδια , ο αθλητισμός , η ένδυση και ο τζόγος. Είναι κατηγορίες ενδιαφέροντος που συνεχώς μεταλλάσσονται στην μορφή τους αλλά η ουσία παραμένει πάντα η ίδια.

Στον τομέα του τζόγου παρατηρούμε ότι από τις πραγματικές αίθουσες που υπήρχαν, με την εμφάνιση του διαδικτύου ο τρόπος διεξαγωγής του μεταφέρθηκε άμεσα σε αυτό, με συνέπεια να επικρατεί μεγάλος ανταγωνισμός πλέον. Σήμερα υπάρχουν εξειδικευμένες ιστοσελίδες, σαν την κορυφαία του είδους το <http://www.casino.gr/> , που αποτελούν οδηγούς online casino δίνοντας όλες τις απαραίτητες πληροφορίες για τον κλάδο αλλά και λειτουργούνε διαδραστικά ώστε οι παίκτες πάντα να εκμεταλλεύονται τις καλύτερες ευκαιρίες που υπάρχουν. Μάλιστα μετά από απαίτηση των παικτών που μεταδόθηκε από τους γνωστούς οδηγούς εμφανίστηκε στο προσκήνιο και η νέα τάση της βιομηχανίας, τα δωρεάν καζίνο.

Η μουσική αποτελεί και αυτή ένα αναπόσπαστο κομμάτι της διασκέδασης στο διαδίκτυο που ξεκινάει μάλιστα σε πολύ νεαρή ηλικία για τους χρήστες της. Πλέον τα τραγούδια είναι προσβάσιμα σε άμεσο χρόνο, μέσω του Youtube και άλλων παρόμοιων ιστοσελίδων, και ο καθένας μπορεί να ακούσει και να έχει προσωπική γνώμη αν ένα κομμάτι είναι ωραίο ή όχι. Οι τραγουδιστές αφιερώνουν πολύ χρόνο ώστε να έρχονται σε επαφή με τους θαυμαστές τους αλλά και να δίνουν σε αυτούς περισσότερες πληροφορίες για τη δραστηριότητα τους. Ο δημοφιλής έλληνας τραγουδιστής Σάκης Ρουβάς έχει αντιληφθεί από τη πρώτη στιγμή αυτή τη δυνατότητα και διαθέτει λογαριασμούς στο facebook και στο twitter που έχουν 350.000 και 150.000 φίλους και followers αντίστοιχα. Επίσης ο κάθε χρήστης μπορεί να κοινοποιήσει ένα προσωπικό του τραγούδι ή τουλάχιστον μία νέα έκδοση ενός παλιού γνωστού και να δημιουργήσει το δικό του αποτύπωμα στην online διασκέδαση. Η πιο χαρακτηριστική περίπτωση είναι το τραγούδι Εξαιρέσεις του Γιώργου Ρους ή του Παντελή Παντελίδη που μέσω από ένα βιντεάκι στο Youtube κατάφερε να κατακτήσει όλη την Ελλάδα ξεπερνώντας σε αποδοχή πολλούς, περισσότερο γνωστούς καλλιτέχνες, που κυκλοφορούν δισκογραφικές δουλειές με τον γνωστό μέχρι τώρα τρόπο. (Εικόνα 4.3)

Εικόνα 4.3 Ο εν λόγω καλλιτέχνης που χρησιμοποιεί μόνο το Youtube για τη διάθεση των τραγουδιών του έχει σχεδόν 12,5 εκατομμύρια προβολές!

Τα ταξίδια αποτελούνε ένα ακόμη σημαντικό κομμάτι της online διασκέδασης με τον πλέον απίθανο συνδυασμό. Ότι αυτό που θα προτείνει ή θα ζησει κάποιος σε μία περιοχή της Ελλάδος ή του Κόσμου θα υπάρχει η δυνατότητα να απολαύσεις και εσύ την ίδια εμπειρία. Μέχρι πριν λίγο καιρό για να μάθει κάποιος τις καλύτερες παραλίες της Ελλάδος θα έπρεπε μέσω συζητήσεων να τις αναζητήσει. Πλέον οι φίλοι του τουρισμού δίνουν με φωτογραφίες αλλά και με προσωπικές διηγήσεις όλες τις πληροφορίες για τις παραλίες που έχουν επισκεφτεί. Οι χρήστες αναζητούν πληροφορίες και φίλους ανάλογα με τα προσωπικά τους ενδιαφέροντα. Έτσι κάποιος μπορεί να βρει φίλους και περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις καλύτερες περιοχές για καταδύσεις, για οινοτουρισμό, για ορειβασία και για πολλά ακόμη διαφορετικά ενδιαφέροντα.

Τέλος υπάρχουν ο αθλητισμός και η ένδυση που αποτελούνε και αυτά μέρη της online διασκέδασης και δημιουργούνε τάσεις και νέα ενδιαφέροντα. Στο τομέα του αθλητισμού οι χρήστες και οι οπαδοί μιας ομάδας μπορούν πλέον να κάνουν τις δικές τους προσωπικές εκτιμήσεις και αν επιθυμούνε να συγκροτούνε τα δικά τους φαν κλαμπ με βάση τις προτιμήσεις τους. Στην ένδυση και γενικότερα στον τομέα της μόδας έχει δημιουργηθεί ένας εντελώς νέος τρόπος ενημέρωσης και αποδοχής των χρηστών. Πλέον ο καθένας μπορεί να δει μία φωτογραφία με ένα μοντέρνο ντύσιμο από μία χθεσινοβραδινή έξοδο στη Νέα Υόρκη και να το απορρίψει ή σήμερα να το αντιγράψει και να κυκλοφορήσει στους δρόμους της πόλης του με το ίδιο ακριβώς.

4.5 Οι νέες τεχνολογίες στην καλλιτεχνική και πνευματική δημιουργία

Τα πολιτισμικά ζητήματα, που συνδέονται με την ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας διαφοροποιούνται ασταμάτητα και απαιτούν νέους τρόπους προσέγγισης. Οι τρόποι με τους οποίους δημιουργούμε την τέχνη, αντιλαμβανόμαστε την πραγματικότητα, έχουμε πρόσβαση στην πληροφορία, επικοινωνούμε έχουν βαθύτατα τροποποιηθεί.

Τα τελευταία χρόνια, η ραγδαία πρόοδος στο χώρο των γραφικών, συνθετικών εικόνων, και οι πολλαπλές εφαρμογές τους στα πλαίσια της καλλιτεχνικής δημιουργίας, της επιστημονικής έρευνας και των ηλεκτρονικών παιχνιδιών, είναι ιδιαίτερα σημαντική. Όλο και περισσότερο, οι νέες τεχνολογίες της Πληροφορικής αναθεωρούν και ανατρέπουν περιοχές και σύνορα.

Η καλλιτεχνική και η πολιτιστική δημιουργία γνωρίζουν νέες μορφές με τη χρήση των νέων τεχνολογιών. Οι παραδοσιακές μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης ενισχύονται με τη χρήση υπολογιστή ενώ εμφανίζονται νέες μορφές πολιτιστικής και καλλιτεχνικής δημιουργίας. Η Ψηφιακή επεξεργασία των ήχων, των εικόνων, του κειμένου και του βίντεο μετασχηματίζουν ριζικά τις συνθήκες έκφρασης και δημιουργίας, ανοίγοντας καινούργιους αισθητικούς δρόμους. Δεν είναι λίγοι εκείνοι που θεωρούν τον υπολογιστή ως ένα νέο μέσο δημιουργίας έργων τέχνης. Κάποια δείγματα ψηφιακής τέχνης βλέπουμε στις παρακάτω εικόνες 4.4, 4.5 και 4.6

Εικόνα: 4.4

Εικόνα: 4.5

Εικόνα: 4.6

Πολλές μεγάλες βιβλιοθήκες (κυρίως σε Πανεπιστήμια) παρέχουν τη δυνατότητα στους αναγνώστες να αναζητούν τίτλους άρθρων, περιοδικών και βιβλίων μέσω υπολογιστή (είτε τοπικά, είτε μέσω δικτύου). Αλλά και η ώρα των ηλεκτρονικών βιβλιοθηκών και των Ψηφιακών εφημερίδων φαίνεται ότι είναι μπροστά μας. Τα επόμενα χρόνια, με σταδιακό ρυθμό εκατομμύρια βιβλία θα είναι διαθέσιμα σε Ψηφιακή μορφή και θα διαβάζονται είτε τοπικά από ένα τερματικό της βιβλιοθήκης είτε μέσω του Internet. Ήδη πολλές εφημερίδες κυκλοφορούν ταυτόχρονα και σε

Ψηφιακή μορφή και είναι διαθέσιμες μέσω ιστοσελίδων στον παγκόσμιο ιστό. Κάποιες εφημερίδες και αρκετά περιοδικά κυκλοφορούν μόνο σε Ψηφιακή μορφή.

4.6 Ο Ρόλος των νέων τεχνολογιών στην πολιτική

Οι νέες τεχνολογίες έχουν γίνει πλέον μέρος κάθε πτυχής της ζωής μας, έτσι έχουν εισχωρήσει και στον χώρο της πολιτικής. Στις προεδρικές εκλογές του 2008 στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής παρουσιάστηκε μια θεαματική αύξηση της χρήσης του διαδικτύου σε όλες τις προεκλογικές εκστρατείες, αλλά συγκεκριμένα η καμπάνια του Ομπάμα εκμεταλλεύτηκε τη δύναμη των ηλεκτρονικών κοινωνικών δικτύων και των κοινωνικών (από άτομο σε άτομο) μέσων επικοινωνίας. Μάλιστα, η χρήση του διαδικτύου από τον Ομπάμα προκάλεσε συγκρίσεις με τον τρόπο που ο Τζον Φ. Κένεντι χρησιμοποίησε την τηλεόραση για να κερδίσει την κούρσα για την προεδρία το 1960. Και οι δύο άνδρες άλλαξαν ριζικά το πρόσωπο της πολιτικής χρησιμοποιώντας τη νέα τεχνολογία, αναγκάζοντας τόσο τούς φίλους όσο και τους εχθρούς τούς να υιοθετήσουν τις μεθόδους τους για να μπορέσουν να έρθουν κοντά στον λαό.

Δίχως να διαθέτει μια ισχυρή εκλογική βάση, ο Ομπάμα αντιλήφθηκε πολύ νωρίς ότι το διαδίκτυο θα ήταν σημαντικό. Ο Ομπάμα επιστράτευσε πολύ ταλαντούχους ανθρώπους για την οργάνωση της διαδικτυακής του εκστρατείας, όπου μεταξύ άλλων και τον Chris Hughes, έναν από τους συνιδρυτές του Facebook.

Ο Hughes δημιούργησε την ιστοσελίδα κοινωνικής δικτύωσης myBarackObama.com, η οποία στο αποκορύφωμά της έφθασε τα 1,5 εκατομμύρια μέλη. Οι χρήστες μπορούσαν να συζητήσουν για τον υποψήφιο πρόεδρο, να δωρίσουν χρήματα και, το πιο σημαντικό, μπορούσαν να διοργανώσουν κοινωνικές δραστηριότητες στον πραγματικό κόσμο. Κατά τη διάρκεια της καμπάνιας πραγματοποιήθηκαν περισσότερες από 150.000 εκδηλώσεις που σχετίζονταν με την προεκλογική εκστρατεία, και στις πενήντα πολιτείες. Παράλληλα, οι υποστηρικτές του Ομπάμα δημιούργησαν 35.000 διαδικτυακές ομάδες, με βάση τη γεωγραφική τους εγγύτητα, τις κοινές τους απόψεις για συγκεκριμένα ζητήματα και τα κοινά τους κοινωνικά ενδιαφέροντα. Οι χρήστες του iPhone μπορούσαν να κατεβάσουν μια

εφαρμογή που τους διευκόλυνε να τηλεφωνήσουν σε φίλους, για να τους ενθαρρύνουν να ψηφίσουν ή να συνεισφέρουν στην προεκλογική καμπάνια. Η εφαρμογή αυτή οργάνωνε τις τηλεφωνικές επαφές σύμφωνα με τον βαθμό σημασίας τους, παραθέτοντας πρώτους εκείνους τους φίλους που βρίσκονταν σε πολιτείες εκλογικά αμφίρροπες, όπου αναμένονταν πολύ μικρές διαφορές στα ποσοστά μεταξύ των υποψηφίων. Και στην κρίσιμη τελευταία εβδομάδα της προεκλογικής περιόδου, η καμπάνια του Ομπάμα διοργάνωσε περισσότερες από 1.000 εκδηλώσεις, στις οποίες ο κάθε οπαδός τηλεφωνούσε σε άλλους πολίτες για να τους πείσει να ψηφίσουν.

Σύμφωνα με το πρόγραμμα «Διαδίκτυο και Αμερικανική Ζωή» του Κέντρου Ερευνών Pew, τη διαφορά την έκανε αυτή ακριβώς η δραστηριότητα³³. Οι υποστηρικτές του Ομπάμα ήταν πιο πιθανόν, σε σχέση με τους υποστηρικτές της Χίλαρι Κλίντον, να κινητοποιήσουν τους φίλους και τους συγγενείς τους, υπογράφοντας ηλεκτρονικές αιτήσεις και προωθώντας πολιτικά σχόλια μέσω γραπτών μηνυμάτων, ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή ηλεκτρονικών κοινωνικών δικτύων. Εν μέρει, αυτό συνέβη επειδή οι νεότεροι άνθρωποι ήταν πιθανότερο να υποστηρίξουν τον Ομπάμα, αλλά ακόμη και μεταξύ μελών της ίδιας ηλικιακής ομάδας οι υποστηρικτές του Ομπάμα είχαν την τάση να απευθύνονται στα δικά τους κοινωνικά δίκτυα πολύ πιο συχνά απ' ό,τι οι υποστηρικτές της Κλίντον. Και το χάσμα μεταξύ των υποστηρικτών του Ομπάμα και αυτών του Μακέιν ήταν ακόμη μεγαλύτερο. Αυτό το χάσμα θα έδινε τελικά τη νίκη στον Ομπάμα.

Είναι εμφανές λοιπόν πόσο τεράστιος είναι ο ρόλος αυτών των νέων τεχνολογιών στη διαμόρφωση της σύγχρονης πολιτικής σκηνής. Παρόμοιες μεθόδους φαίνεται να ακολουθούν και οι πολιτικοί στην χώρα μας, όπου στις τελευταίες εκλογές του 2012 αρκετά μεγάλα κόμματα προτίμησαν το διαδίκτυο για την προβολή τους έχοντας πια καταλάβει τις τάσεις της εποχής.

Οι ψηφοφόροι δεν είναι οι μόνοι που επηρεάζονται από τα ηλεκτρονικά κοινωνικά δίκτυα. Αν μη τι άλλο εκτός από τα δίκτυα των πολιτικών, υπάρχουν κι άλλα τέτοια δίκτυα που μπορούν να επηρεάσουν την κοινή γνώμη ή ακόμα και δράση των πολιτών, όπως αυτά των ακτιβιστών.

³³ A. Smith και L. Raine, "The Internet and the 2008 Election", 2008, <http://www.pewinternet.org/Press-Releases/2008/The-internet-and-the-2008-election.aspx>

4.7 Διαδίκτυο και ακτιβισμός

Η χρήση του Διαδικτύου και της κινητής τηλεφωνίας από την εκλογική εκστρατεία του Ομπάμα δείχνουν την πραγματική δύναμη των ηλεκτρονικών κοινωνικών δικτύων. Η καμπάνια αυτή εκμεταλλεύθηκε τα κοινωνικά μέσα επικοινωνίας, όπως το YouTube, για δωρεάν διαφήμιση. Οι χρήστες του Διαδικτύου παρακολούθησαν 14,5 εκατομμύρια ώρες επίσημων πολιτικών διαφημίσεων στο Διαδίκτυο.

Βλέποντας λοιπόν αυτή την τεράστια ευκαιρία διάφοροι ακτιβιστές ανά τον κόσμο αρχίζουν επίσης να χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο για να οργανώσουν μαζικές διαδηλώσεις. Για παράδειγμα, τον Ιανουάριο του 2008, ο Όσκαρ Μοράλες, ένας τριαντατριάχρονος μηχανολόγος από την πόλη Μπαρραγκουίλα της Κολομβίας, κινητοποίησε εκατομμύρια ανθρώπους χρησιμοποιώντας το Facebook όπου δημιούργησε μια ομάδα αποτελούμενη από τον ίδιο και πέντε φίλους του, η οποία διαμαρτύρονταν για την κράτηση αιχμαλώτων από τη στρατιωτική οργάνωση FARC (Δύναμη Ένοπλων Επαναστατών της Κολομβίας). Η ομάδα του Μοράλες, που ονομαζόταν «Όχι άλλο πια», έφθασε τα 272.578 μέλη μέσα σε έναν μήνα. Οι προσκλήσεις για πορείες διαδόθηκαν μέσω του Διαδικτύου και η ομάδα μεγάλωνε μέρα με τη μέρα. Τελικά, στις 4 Φεβρουαρίου του 2008, όπως είχε σχεδιαστεί, εκατομμύρια άνθρωποι σε διάφορες χώρες έκαναν πορείες διαμαρτυρίας ενάντια στη σύλληψη και στην κράτηση των αιχμαλώτων: 4,8 εκατομμύρια άτομα έλαβαν μέρος σε σχεδόν τετρακόσιες εκδηλώσεις στην Κολομβία, καθώς και εκατοντάδες χιλιάδες άλλοι σε διάφορες χώρες, από τη γειτονική Βενεζουέλα έως τη Σουηδία, την Ισπανία, το Μεξικό, την Αργεντινή, τη Γαλλία και τις ΗΠΑ.³⁴

Οι διαδηλώσεις στην Κολομβία καταδεικνύουν την εντυπωσιακή δύναμη των ηλεκτρονικών κοινωνικών δικτύων να μεγεθύνουν οτιδήποτε κυκλοφορεί στο εσωτερικό τους. Ένας άνθρωπος ξεκίνησε μια καμπάνια που άγγιξε εκατομμύρια άλλους. Αλλά ο διαδικτυακός ακτιβισμός άρχισε πολύ πριν από την προεκλογική εκστρατεία του Ομπάμα ή την έλευση του Facebook. Στις πρώτες μέρες του Διαδικτύου, άνθρωποι όπως ο Δρ Glen Barry χρησιμοποίησαν τη νέα τεχνολογία για

³⁴ L.A. Henan, "Columbian Tell FARC: 'Enough's enough' - In a March Organized on Facebook, Hundreds of Thousands Protested Against the Leftist Rebel Group Monday", Christian Science Monitor

να σχολιάσουν και να προωθήσουν πολιτικά Θέματα. Τα «Αρχεία για τη Διατήρηση των Δασών της Γαίας»³⁵ του Δρ Barry ήταν ένα διαδικτυακό ημερολόγιο όπου σχολίαζε τρέχοντα γεγονότα σχετιζόμενα με το περιβάλλον και προέτρεπε την κυβέρνηση, ήδη από το 1993, να ενδιαφερθεί και να προφυλάξει τα δάση (μπορείτε ακόμα και σήμερα να το βρείτε στο Διαδίκτυο). Σύντομα, διάφοροι άρχισαν να προωθούν πολλούς διαφορετικούς σκοπούς στα ιστολόγια. Έτσι, γεννήθηκε η ιστολογιόσφαιρα.

Επειδή οι πληροφορίες μπορούσαν να μεταδοθούν τόσο εύκολα στο Διαδίκτυο, διαφαίνεται ότι το ίντερνετ θα μπορούσε πολιτικά να μας φέρει πιο κοντά.

Τον Ιούνιο του 2009 τα μέσα μαζικής επικοινωνίας διακήρυσσαν την «επανάσταση του Twitter» στο Ιράν, καθώς οι Ιρανοί πολίτες χρησιμοποιούσαν τη μικροϊστολογιακή υπηρεσία Twitter για να διαδώσουν πληροφορίες σε διαδικτυακούς τόπους και να οργανωθούν ενάντια σε μια διαφαινόμενη εκλογική νοθεία. Ωστόσο, μόνο ο χρόνος θα δείξει αν η Ιρανική ιστολογιόσφαιρα θα οδηγήσει στη φιλελευθεροποίηση της ιρανικής κυβέρνησης, καθώς μέχρι και σήμερα οι Ιρανοί ταλαιπωρούνται από πολιτικές αναταραχές.

Χαρακτηριστικό είναι επίσης το πρόσφατο παράδειγμα του κινήματος των «Αγανακτισμένων», το οποίο μέσω της κοινωνικής δικτύωσης συνένωσε έναν μεγάλο αριθμό πολιτών σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες, συμπεριλαμβανομένου και της χώρας μας, ώστε να δηλώσουν την αντίθεσή τους απέναντι στη νέα πολιτική, κοινωνική και οικονομική κατάσταση και να διαδηλώσουν ταυτόχρονα στις κεντρικές πλατείες των μεγάλων ευρωπαϊκών πόλεων (Εικόνα 4.7). Αυτό το πρωτόγνωρο κίνημα στεύθηκε με μεγάλη επιτυχία για τα Ελληνικά τουλάχιστον δεδομένα, κατορθώνοντας να συγκεντρώσει εκατοντάδες χιλιάδες κόσμο. Φαίνεται λοιπόν ότι η κοινωνική δικτύωση παίρνει μια νέα διάσταση, αφού δεν δημιουργεί μόνο τις προϋποθέσεις μιας ευχάριστης επικοινωνίας, αλλά λειτουργεί ως μέσο εκκίνησης μιας νέας εποχής, όπου τα άτομα μπορεί να μοιράζονται απόψεις, να αναπτύξουν μια κοινή ιδεολογία και να συμμετέχουν ενεργά στα κοινωνικά δρώμενα.

³⁵ <http://forests.org/staff/glen.asp>

facebook

Search

ΑΓΑΝΑΚΤΙΣΜΕΝΟΙ ΣΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ
ΤΕΤΑΡΤΗ 25 ΜΑΪΟΥ

+ Select Guests to Invite

11,426 Attending [See All](#)

Arebi [See Profile](#)

Fotis P [See Profile](#)

Miri [See Profile](#)

Erasmia [See Profile](#)

Sotiris [See Profile](#)

Ioannis [See Profile](#)

Αγανακτισμένοι στο Σύνταγμα
You are Attending · Share · Public Event

Time: Wednesday, May 25 · 6:00pm - 11:30pm

Location: Σύνταγμα

Created By: Ακίνδυνος Σκανδάλης, Νίκος Μουρούτης, Dimitra Kokologianni

More Info: **ΦΟΡΑΜΕ ΤΑ ΑΣΤΡΑ ΜΠΛΟΥΖΑΚΙΑ ΑΥΡΙΟ ΚΑΙ ΕΧΟΥΜΕ ΚΑΙ ΛΕΜΕ:**
Πολλά λέγονται και ακούγονται για την συγκέντρωση αυτή τις τελευταίες ώρες. Είναι ανάγκη να τονιστεί πως αύριο στις 6 η ώρα, στο Σύνταγμα θα λάβει χώρα μια ΕΙΡΗΝΙΚΗ διαμαρτυρία, όπου θα ακουστεί όλη η νεολαία και όχι μόνο. Θα πα...ρακαλούσαμε λοιπόν, όποιος έχει σκοπό να προκαλέσει κάθε είδους πρόβλημα και να χρησιμοποιήσει οποιαδήποτε μερική βία, να πατήσει NOT ATTENDING κ... [See More](#)

Share: [Post](#) [Link](#) [Photo](#) [Video](#)

Write something...

Εικόνα 4.7 Η σελίδα των αγανακτισμένων στο Facebook

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ

5.1 Μεταβολές στην οικονομία από τις νέες τεχνολογίες

Ο οικονομικός τομέας είναι σίγουρα ένας από τους χώρους που έχουν βαθιά επηρεαστεί από την ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών. Νέες οικονομικές δυνάμεις (χώρες και εταιρείες) έχουν εμφανιστεί, που στηρίζουν σχεδόν ολοκληρωτικά την ανάπτυξή τους στη βιομηχανική πολιτική και παραγωγή που σχετίζεται με τις νέες τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας.

Με τη μαζική εισαγωγή των τεχνικών της Πληροφορικής στη διαδικασία παραγωγής υλικών αγαθών και υπηρεσιών, τα οικονομικά προβλήματα αποκτούν νέες διαστάσεις. Η επιστημονική οργάνωση της εργασίας, πάνω στην οποία στηρίχτηκε ολόκληρη η δομή της βιομηχανικής παραγωγής του ανεπτυγμένου κόσμου τον εικοστό αιώνα, αμφισβητείται όλο και συχνότερα.

Ένας νέος βιομηχανικός κλάδος, ιδιαίτερα προσοδοφόρος, έκανε την εμφάνισή του την τελευταία εικοσαετία: αυτός των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας. ο κλάδος αυτός, με την πιο ραγδαία ίσως ανάπτυξη στο χώρο της παραγωγής, αποτελείται από τη βιομηχανία κατασκευής υλικού υπολογιστών(hardware), τη βιομηχανία ανάπτυξης λογισμικού(software) και τη βιομηχανία τηλεπικοινωνιών. Άλλοτε σε στενή συνεργασία, άλλοτε σε συνθήκες έντονου ανταγωνισμού, οι διάφορες εταιρείες υπολογιστών και λογισμικού αποτελούν σήμερα την αιχμή του δόρατος των νέων τεχνολογιών.

Το ζήτημα της πληροφοριοποίησης της κοινωνίας αποτελεί για πολλές Κυβερνήσεις και πολιτικούς υπεύθυνους ένα από τα σημαντικότερα θέματα προς επίλυση, στις αναπτυγμένες χώρες, τα τελευταία χρόνια. Κεντρικός στόχος, η επίτευξη οικονομικής ανάκαμψης και αντιμετώπισης της πολύπλευρης κρίσης που μαστίζει τις διάφορες χώρες, με τη βοήθεια των νέων τεχνολογιών. Η εισαγωγή των νέων τεχνολογιών στους διάφορους εργασιακούς χώρους, επιτρέπει την αύξηση της παραγωγικότητας κυρίως στο δευτερογενή και στον τριτογενή τομέα της οικονομίας, μειώνει τις κρατικές δαπάνες και δημιουργεί νέες καταναλωτικές συνήθειες. Στα πλαίσια αυτά η εισαγωγή των υπολογιστών και η ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιακών δικτύων άλλαξε σε μεγάλο βαθμό τη λειτουργία υπηρεσιών και οργανισμών, του τραπεζικού συστήματος κλπ.

Η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών προάγει τις συνθήκες εργασίας σε ένα επιχειρησιακό μοντέλο, τονώνει την ποσότητα αλλά και την ποιότητα των εμπορικών προϊόντων, ενώ ταυτόχρονα συντελεί στη μείωση της αλλοίωσης του φυσικού περιβάλλοντος. Το σύνολο αυτών των δεδομένων έχει άμεση και θετική επίδραση στον οικονομικό τομέα μιας χώρας, εφόσον μειώνεται το κόστος παραγωγής και παράλληλα αυξάνεται η ταχύτητα της παραγωγικής διαδικασίας³⁶. Έτσι λοιπόν με αυτό τον τρόπο δημιουργούνται ευνοϊκές προϋποθέσεις για μεγιστοποίηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας στο εσωτερικό, όπως και για αύξηση των εξαγωγικών προϊόντων.

Πέρα από την παραγωγή και διακίνηση υλικών αγαθών, οι επιστήμονες και οι ερευνητές παράγουν νέες επινοήσεις και εφευρέσεις, προάγουν την αποτελεσματικότητα παλαιότερων μεθόδων, ενώ διακινούν νέες ιδέες και εμπειρίες προς άλλους συναδέλφους τους. Η γόνιμη αυτή διαδικασία ανταλλαγής απόψεων, ανοίγει νέους δρόμους συνεργασίας μεταξύ των κρατών και συνεπώς την ομαλοποίηση των διακρατικών σχέσεων. Η διαπίστωση αυτή μεταφράζεται σε μακρύτερες περιόδους ειρήνης και άρα σε διαρκή άνθιση όλων των τομέων της ανθρώπινης δραστηριότητας.

Έτσι καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως οι νέες τεχνολογίες αποτελούν πανίσχυρο παράγοντα ουσιαστικής και αποτελεσματικής ανάπτυξης της οικονομίας με άμεσο αλλά και με έμμεσο τρόπο.

Στην δική μας πραγματικότητα έχει πολύ ενδιαφέρον μια σχετικά πρόσφατη συνέντευξη του Παντελή Τζωτζάκη, σύμβουλου του πρωθυπουργού και του υπουργού ανάπτυξης σε θέματα καινοτομίας, στην εφημερίδα το έθνος για την εφαρμογή νέων τεχνολογιών και διαδικασιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στο κράτος:

«Το όφελος είναι διπλό. Η μια του πτυχή αφορά την εξυπηρέτηση και τη διευκόλυνση του πολίτη, που θα επιτευχθεί μέσα από την αυτοματοποίηση των διαδικασιών, τον περιορισμό, αν όχι την κατάργηση, της γραφειοκρατίας και την παροχή της δυνατότητας να λαμβάνει ο πολίτης υπηρεσίες ηλεκτρονικά εάν το επιθυμεί (έκδοση πιστοποιητικών, κατάθεση εγγράφων, συναλλαγή με δημόσιους φορείς κ.λπ.).

Η άλλη του πτυχή που αφορά εξίσου -αν όχι περισσότερο- τον πολίτη, είναι η βελτίωση του δημοσιονομικού ελέγχου. Πολύ απλά, σας διαβεβαιώνω ότι μόνο από

³⁶ Γιώργος Χαριτωνίδης: προσωπικό ιστολόγιο <http://www.chgeorge.gr/archives/504> πρόσβαση : 14/4/13

τον έλεγχο και τη μείωση των δαπανών που θα επιτευχθεί από την εφαρμογή διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων μέσω των τεχνολογιών πληροφορικής, μπορούμε να μειώσουμε το κόστος λειτουργίας του Δημοσίου έως και 4-5% του ΑΕΠ, δηλαδή να εξοικονομήσουμε έως και 10 δισ. ευρώ. Παράλληλα, οι διαδικασίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης εάν εφαρμοστούν ολοκληρωμένα, μπορούν να προσφέρουν στο κράτος νέες πηγές εσόδων που υπολογίζουμε ότι θα αντιστοιχούν σε ένα επιπρόσθετο 5% του ΑΕΠ, δηλαδή να αυξήσουν τα κρατικά έσοδα περίπου κατά 10 δισ. ευρώ. Συνολικά το κέρδος για το Δημόσιο, είτε από την αύξηση των εσόδων είτε από τη μείωση των δαπανών, θα φτάσει τα 20 δισ. ευρώ. Ένα από παράδειγμα για τα παραπάνω αποτελεί το δίκτυο ΣΥΖΕΥΞΙΣ II, που αφορά το σύνολο των δημοσίων κτιρίων. Με τη λειτουργία του θα εξοικονομήσουμε από τις τηλεπικοινωνιακές δαπάνες (τηλέφωνα, σύνδεση με το διαδίκτυο κτλ.) 150 εκατ. ευρώ κάθε χρόνο. Αντίστοιχα η ενοποίηση των Μητρώων και η δημιουργία του ηλεκτρονικού Εθνικού Ληξιαρχείου, μέσα από οικονομίες κλίμακας, θα εξοικονομήσει μόνο από τους δήμους, δαπάνες 8 εκατ. ευρώ.»³⁷

Η χώρα μας έχει μεγάλο και δύσκολο δρόμο για να ξεπεράσει την κρίση και να πραγματοποιήσει ουσιαστική οικονομική ανάπτυξη, όμως όπως όλα δείχνουν αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί πιο εύκολα μέσω των νέων τεχνολογιών.

5.2 Οι νέες τεχνολογίες στην εργασία

Η ένταξη των νέων τεχνολογιών και ειδικότερα του υπολογιστή στο χώρο της εργασίας, προκάλεσε και προκαλεί ακόμα μεγάλες αλλαγές σε πολλά επαγγέλματα και τροποποιήσεις σε όλες σχεδόν τις επαγγελματικές δραστηριότητες. Οι διοικητικές υπηρεσίες και η οργάνωση των γραφείων, η βιομηχανία και η ιατρική, τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας, η αγροτική παραγωγή και οι μεταφορές είναι, ενδεικτικά, κάποιοι από τους τομείς που έχουν επηρεασθεί σημαντικά. Νέες εξειδικεύσεις και επιπρόσθετη κατάρτιση απαιτούνται για πολλούς εργαζόμενους ενώ εμφανίζονται νέες ειδικότητες και δημιουργούνται νέα επαγγέλματα. Πέρα από τα εκατομμύρια εργαζομένων σε όλο τον κόσμο που χρησιμοποιούν την πληροφορική και τις νέες τεχνολογίες ως εργαλείο, αναπτύχθηκαν και τα νέα επαγγέλματα της πληροφορικής

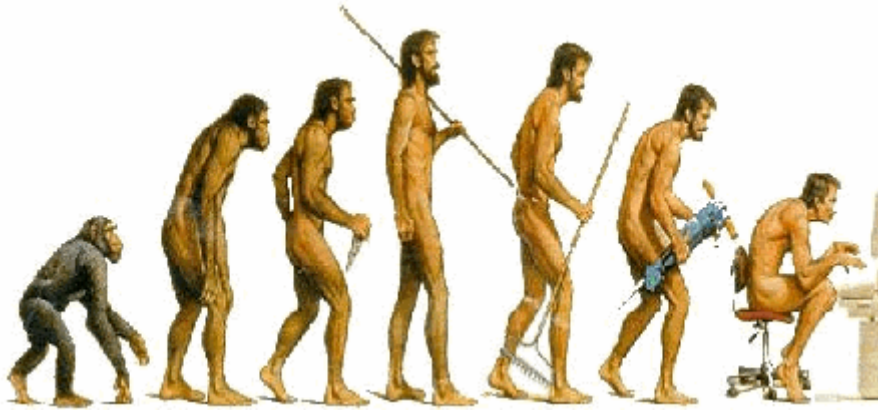
³⁷ Συνέντευξη Παντελή Τζωρτζάκη στην εφημερίδα το έθνος με ημερομηνία 11/2/2012

όπως τεχνικοί, προγραμματιστές, μηχανικοί δικτύων κλπ. Τα επαγγέλματα αυτά γνωρίζουν παράλληλη ανάπτυξη με την ίδια την πληροφορική

Η υπολογιστική ισχύς των νέων μέσων και η δημιουργία εξειδικευμένου λογισμικού σε πάρα πολλούς επαγγελματικούς και επιστημονικούς τομείς οδηγούν σε θεαματική αύξηση της παραγωγικότητας, που δεν έχει ίσως γνωρίσει ποτέ άλλοτε η ανθρωπότητα.

Η ταχύτητα των αλλαγών δημιουργεί έντονο ανταγωνισμό ανάμεσα στις επιχειρήσεις και τους διάφορους οργανισμούς αφού απαιτεί ταχύτερες αναδιαρθρώσεις του προσωπικού και του εξοπλισμού τους και σημαντικές δαπάνες για κατάρτιση και νέες αγορές τεχνολογικού υλικού. Ο εκσυγχρονισμός της οργάνωσης των επιχειρήσεων με τη βοήθεια των νέων τεχνολογιών προσφέρει εξοικονόμηση πόρων και ενέργειας αλλά έχει και το αντίστοιχο κόστος. Επίσης η σφαιρική κατάρτιση των γνώσεων, πάνω σε ένα συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο είναι σχεδόν αδύνατη, αφού η πρόοδος της επιστήμης και η διαρκής εξειδίκευση δεν επιτρέπει ούτε στους πιο ειδικούς μιας επιστήμης να έχουν πλέον πλήρη άποψη του κλάδου τους.

Ο αυτοματισμός που προήλθε από την είσοδο των υπολογιστών στην παραγωγική διαδικασία δημιούργησε σταδιακή αύξηση της παραγωγικότητας αλλά παράλληλα συνδυάστηκε με αυξημένη κατανάλωση. Η επανάσταση των νέων τεχνολογιών (Πληροφορική, Τηλεπικοινωνίες) επέδρασε καταλυτικά σε αυτό το φαινόμενο. Το ρεύμα απομάκρυνσης από τις βασικές βιομηχανίες (ορυχεία, αγροτική απασχόληση κλπ.) τον πρωτογενή και δευτερογενή δηλαδή τομέα της οικονομίας προς τις πωλήσεις, την παροχή υπηρεσιών και τις κρατικές θέσεις (τριτογενής τομέας της οικονομίας) είναι συνηθισμένο φαινόμενο στις προηγμένες χώρες. Ο πολλαπλασιασμός των δραστηριοτήτων όπου η πληροφορία είναι η πρώτη ύλη είναι το πιο χαρακτηριστικό φαινόμενο της εποχής μας (Εικόνα 5.1). Η αυτοματοποίηση πλήθους εργασιών ακόμα, οδηγεί σε δραματική μείωση των θέσεων εργασίας που δεν αναπληρώνονται από τις νέες θέσεις που δημιουργούνται και αφορούν χειρισμό των νέων εργαλείων. Συνήθως, οι θέσεις εργασίας που καταργούνται αφορούν κλάδους και τομείς με χαμηλή εξειδίκευση και επηρεάζουν το μέρος εκείνο του πληθυσμού με το χαμηλότερο βιοτικό επίπεδο.

Εικόνα 5.1 Η ανθρώπινη εξέλιξη στην εργασία

Η ένταξη των νέων τεχνολογιών (Πληροφορική, Επικοινωνίες κλπ.) στους διάφορους κλάδους ευνοεί την απαλλαγή από πολλές επικίνδυνες, δύσκολες και ανιαρές εργασίες σε εργοστάσια, εργοτάξια και τη βαριά βιομηχανία. Ο αυτοματισμός απαλλάσσει τον άνθρωπο από κινδύνους και επιτρέπει σε πολλούς εργαζόμενους να στραφούν σε άλλες επαγγελματικές ασχολίες με καλύτερες συνθήκες εργασίας. Ταυτόχρονα καταργούνται θέσεις εργασίας και από τους απολυθέντες εργαζόμενους απαιτείται επιπλέον εξειδίκευση και κατάρτιση. Και όλα αυτά σε εποχές που η ανεργία, που μαστίζει την χώρα μας και όλη την Ευρώπη, είναι ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα.

Από την πλευρά των επιχειρήσεων καθοριστικός κρίνεται ο ρόλος των νέων τεχνολογιών για την αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού. Τεχνολογίες όπως τα κοινωνικά δίκτυα, οι κινητές ηλεκτρονικές συσκευές και οι μέθοδοι ανάλυσης δεδομένων ανθρώπινου δυναμικού (analytics) – μπορούν να βοηθήσουν πολλές εταιρίες στην ενίσχυση των δυνατοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού τους και στη βελτίωση της απόδοσης τους.

Τα κοινωνικά δίκτυα και οι κινητές ηλεκτρονικές συσκευές ενισχύουν τις δυνατότητες παροχής υπηρεσιών ανθρώπινου δυναμικού, σύμφωνα με την Deloitte³⁸. Το τμήμα Ανθρώπινου Δυναμικού έχει την ευκαιρία να εκμεταλλευτεί τα εργαλεία των κοινωνικών δικτύων, ώστε να δημιουργήσει κοινότητες, τα μέλη των οποίων θα ανταλλάσσουν πληροφορίες και γνώσεις και να παρέχει στους εργαζόμενους άμεση αλλά ανεπίσημη επικοινωνία. Επιπλέον, οι κινητές ηλεκτρονικές συσκευές δίνουν τη δυνατότητα εύκολης πρόσβασης σε αυτή τη γνώση από οποιοδήποτε σημείο του

³⁸ Deloitte άρθρο “Human Capital Trends 2012

κόσμου. Αν και τα συστήματα ελέγχου των εργαζομένων προϋπήρχαν, με τη χρήση των νέων τεχνολογιών παίρνουν νέα μορφή και γίνονται πολύ πιο διακριτικά και πολύ πιο αποτελεσματικά.

5.3 Η πληροφοριοποίηση της πολιτικής και της Δημοκρατίας

Η πληροφοριοποίηση της κοινωνίας, πέρα από τις σημαντικές επιπτώσεις που έχει στο χώρο της εργασίας, επιδρά καταλυτικά στον καταμερισμό και την άσκηση της εξουσίας. Πολλές στοιχειώδεις ατομικές και συλλογικές ελευθερίες αμφισβητούνται ή θέτονται σε κίνδυνο, ενώ μπορούμε να κάνουμε αντίστοιχη διαπίστωση και σε θέματα που έχουν να κάνουν με τη δημοκρατική οργάνωση της κοινωνίας.

Η άσκηση της εξουσίας, σε οποιαδήποτε μορφή, απαιτεί σε μεγάλο βαθμό τον έλεγχο της πληροφορίας· η λήψη αποφάσεων προϋποθέτει ολοκληρωμένη πληροφόρηση από αυτόν που πρέπει να αποφασίσει. Για παράδειγμα οι οικονομικές υπηρεσίες του κράτους και η εφορία πρέπει να γνωρίζουν τη διεύθυνση καθώς και τα εισοδήματα των φορολογούμενων. ο διευθυντής μιας επιχείρησης πρέπει να γνωρίζει τις τάσεις της αγοράς για να προγραμματίσει τις δραστηριότητές της.

Η πληροφορία επίσης επηρεάζει σημαντικά τους τρόπους σκέψης και την συμπεριφορά των ατόμων και των διαφόρων κοινωνικών ομάδων. Οι διαφημιστικές καμπάνιες, η πολιτική προπαγάνδα και οι δημοσκοπήσεις επιβεβαιώνουν την παραπάνω διαπίστωση καθημερινά. Στο σύγχρονο κόσμο η άσκηση της εξουσίας και ο έλεγχος των μέσων πληροφόρησης συνδέονται όλο και περισσότερο, γεγονός που εγκυμονεί κινδύνους για τη δημοκρατία και τις ατομικές και συλλογικές ελευθερίες.

Τα αρχεία των υπολογιστών συγκεντρώνουν πληροφορίες κάθε μορφής που αφορούν διάφορες πτυχές της δραστηριότητας ατόμων και επιχειρήσεων. Η αύξηση της υπολογιστικής δύναμης και των μέσων αποθήκευσης επιτρέπουν στις μέρες μας επεξεργασία τεράστιου πλήθους διαφορετικών δεδομένων. Η δυνατότητα διασύνδεσης διαφορετικών αρχείων, η τακτική ενημέρωσή τους, η δυνατότητα αντιγραφής και οι διάφορες διεργασίες ταξινόμησης, συγχώνευσης και επιλογής συνιστούν ένα νέο δεδομένο στο σύγχρονο κόσμο. Οι διάφορες πληροφορίες που

συγκεντρώνονται με αυτό τον τρόπο (οικογενειακή κατάσταση, τόπος κατοικίας, πολιτιστικές προτιμήσεις, πολιτική και συνδικαλιστική δραστηριοποίηση, καταναλωτικές συνήθειες κλπ.) είναι σε θέση να προσφέρουν μια συνολική εικόνα των προσώπων στα οποία αναφέρονται. Το γεγονός αυτό έρχεται σε αντίθεση με βασικές ατομικές ελευθερίες. Ο πολίτης δεν μπορεί να εκπίπτει σε ένα αριθμό ή ένα κωδικό, η ιδιωτική ζωή πρέπει να είναι απόλυτα σεβαστή. Τα ατομικά στοιχεία που εμπεριέχονται στα αρχεία είναι σε θέση να διαρρεύσουν και να χρησιμοποιηθούν σε βάρος αυτού, τον οποίο αφορούν. Επίσης, η διαρροή στοιχείων που αφορούν ένταξη σε επαγγελματικές ή συνδικαλιστικές ενώσεις, πολιτικές ή θρησκευτικές οργανώσεις έρχεται σε αντίθεση με βασικές ατομικές και δημόσιες ελευθερίες: (το δικαίωμα της έκφρασης, της σκέψης, της πληροφόρησης, της κυκλοφορίας κλπ.).

Η Πληροφορική, με την ανάπτυξη των δικτύων υπολογιστών, επιτρέπει την πραγματοποίηση επεξεργασιών και μελέτη στοιχείων Βάσεων Δεδομένων από απόσταση. Το γεγονός αυτό θέτει πολλά προβλήματα και ενέχει κινδύνους για τις ατομικές ελευθερίες και τη δημοκρατία.

Τα διάφορα πολιτικά θέματα που προκύπτουν από την ένταξη των νέων τεχνολογιών στις διάφορες πτυχές της κοινωνίας δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπιστούν αν δεν υπάρχει κατοχύρωση και ανάπτυξη των δημοκρατικών θεσμών. Η ύπαρξη νόμων που να προστατεύουν τους πολίτες από την άκριτη χρήση των αρχείων που τους αφορούν, είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση της σωστής λειτουργίας της δημοκρατίας. Κάθε πολίτης πρέπει επίσης να έχει το δικαίωμα στην εκπαίδευση και την πληροφόρηση. Μόνο στα πλαίσια αυτά θα είναι σε θέση να μπορεί να αποφασίζει, να ελέγχει, να κάνει τις προσωπικές επιλογές του την κατάλληλη στιγμή.

5.4 Ιδιωτικότητα στο διαδίκτυο

Το διαδίκτυο εκτός από ευεργετικά οφέλη κρύβει και έντονους κινδύνους³⁹ Δεδομένου ότι η πρόσβαση στο διαδίκτυο είναι κατά κύριο λόγο δωρεάν, οι φορείς παροχής των διαφόρων υπηρεσιών ανατρέχουν στη λύση των διαφημιστικών

³⁹ συστηματική παρουσίαση των κινδύνων από Ηλία Καστανά, σε: Νέες τεχνολογίες και συνταγματικά δικαιώματα, σ. 29 -33

αγγελιών, προκειμένου να καλύψουν τα έξοδα λειτουργίας των ιστοσελίδων τους. Ως εκ τούτου, προκύπτει η ανάγκη αξιολόγησης και μετρήσεως της αποτελεσματικότητας των διαφημίσεων, μέσω της παρακολουθήσεως της συμπεριφοράς του χρήστη στο διαδίκτυο. Τα καταγεγραμμένα δεδομένα χρησιμοποιούνται για εμπορικούς, κατά κύριο λόγο σκοπούς, δεδομένου ότι ο φορέας παροχής υπηρεσιών εμφανίζει στις επόμενες συνδέσεις του χρήστη πληροφορίες και διαφημίσεις που τον ενδιαφέρουν (στοχευμένη διαφήμιση). Επίσης, οι διάφοροι διακομιστές του διαδικτύου αποθηκεύουν σε αρχεία τα δεδομένα συνδέσεως και κινήσεως των χρηστών με σκοπό τη βελτίωση του συστήματος και τη μέτρηση της επισκεψιμότητας της ιστοσελίδας. Η αποθήκευση αυτή δεν είναι ακίνδυνη. Οι φορείς παροχής συνδέσεως και υπηρεσιών είναι σε θέση να γνωρίζουν ποιους διαδικτυακούς τόπους επισκέπτεται ένας συγκεκριμένος χρήστης, και αν ο χρήστης έδωσε ορισμένα προσωπικά στοιχεία κατά τη διάρκεια της συνδέσεώς, του είναι σε θέση να ταυτοποιήσουν την ανώνυμη διεύθυνση IP του χρήστη με τα προσωπικά του στοιχεία. Το κάθε πρόγραμμα πλοήγησης στο διαδίκτυο (browser) δίνει πληροφορίες αναφορικά με τη χώρα προελεύσεως του χρήστη, το όνομα του χρησιμοποιούμενου υπολογιστή, τον τύπο του φυλλομετρητή και άλλες πληροφορίες σχετικά με τον χρησιμοποιούμενο υπολογιστή. Συνεπώς, η απλή επίσκεψη ενός ατόμου σε μια σελίδα παρέχει αρκετές πληροφορίες στον ιδιοκτήτη του επισκεπτόμενου ιστοχώρου. Περαιτέρω μέσω των μηχανών αναζήτησεως είναι δυνατή η έρευνα και η συλλογή στοιχείων για ένα άτομο από διαφορετικές ιστοσελίδες. Η ηλεκτρονική διεύθυνση του χρήστη δεν χαίρει επίσης της απαραίτητης προστασίας με αποτέλεσμα να δέχεται σωρεία μηνυμάτων αζήτητης αλληλογραφίας (spam). Μπορεί να γίνει συλλογή διευθύνσεων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου από ιστοσελίδες (mail harvesting) για λόγους διαφημίσεως είτε χειροκίνητα είτε αυτοματοποιημένα, μέσω ειδικών προγραμμάτων (web crawlers), και στη συνέχεια να λάβει χώρα αποστολή spam⁴⁰. Χαρακτηριστικό είναι ότι σε ευρωπαϊκό επίπεδο μόνο 5% των μηνυμάτων που μεταφέρονται στα δίκτυα επικοινωνιών προωθείται στις ηλεκτρονικές ταχυδρομικές Θυρίδες των χρηστών, ενώ το υπόλοιπο 95% αποκόπτεται ως αζήτητη επικοινωνία

⁴⁰ ΑΠΔΠΧ, Απόφαση 83/2009, όπου η Αρχή επέβαλε πρόστιμο σε εταιρεία για αζήτητη ηλεκτρονική επικοινωνία και παράνομη διαβίβαση δεδομένων σε χώρα εκτός ΕΕ. Η Αρχή έκρινε παράνομη τη συλλογή διευθύνσεων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και άλλων προσωπικών δεδομένων από ιστοσελίδες και επαγγελματικές ενώσεις τονίζοντας ότι απαιτείται εκ νέου συγκατάθεση συνδρομητών τηλεφωνίας για παροχή προηγμένης υπηρεσίας γεωγραφικής αναζήτησεως.

από τους παρόχους υπηρεσιών του διαδικτύου⁴¹. Αλλά και αρκετά από τα μηνύματα που δέχεται ο χρήστης είτε ανιχνεύονται από ειδικά φίλτρα είτε διαπιστώνονται από τους ίδιους τους χρήστες ως αζήτητη αλληλογραφία. Εκτός από την ενόχληση της λήψεως της αζήτητης αλληλογραφίας, οι spammers εγκαθιστούν σε ηλεκτρονικούς υπολογιστές κακόβουλο λογισμικό που διαδίδεται αυτόματα, μολύνοντας και άλλους υπολογιστές, σχηματίζοντας δίκτυα υπολογιστών, με τα οποία εξαπολύουν μαζικές αποστολές spam ή άλλες παράνομες ενέργειες.⁴² Οι spammers συνήθως νοικιάζουν τέτοιου είδους δίκτυα (botnets), για να μην μπορεί να ανιχνευτεί η παράνομη δραστηριότητα τους. Τα δίκτυα αυτά δημιουργούνται με μόλυνση των υπολογιστών από κακόβουλο λογισμικό (Trojan Horses, Root-kits κλπ) μέσω πολλές φορές μιας απλής επισκέψεως του χρήστη σε σελίδα που περιέχει κακόβουλο κώδικα.

Ένας άλλος κίνδυνος αναφορικά με την ιδιωτικότητα που προκύπτει από το διαδίκτυο είναι η παρακολούθηση εκ μέρους του εργοδότη των διαδικτυακών τόπων που επισκέφτηκαν οι εργαζόμενοι σε μία επιχείρηση και η πρόσβαση του εργοδότη στο σκληρό δίσκο του εργαζόμενου ή στα μηνύματα που λαμβάνει ο εργαζόμενος στην επαγγελματική ηλεκτρονική διεύθυνση του. Η δυνατότητα αυτή παρέχεται και για την προστασία των επιχειρηματικών δικτύων των εργοδοτών μέσω της χρήσεως προγραμμάτων φιλτραρίσματος περιεχομένου, όρος γνωστός ως content filtering., προκειμένου οι εργαζόμενοι να μην επισκέπτονται ακατάλληλες ιστοσελίδες. Αντίστοιχη δυνατότητα προσβάσεως σε όλα τα ηλεκτρονικά μηνύματα των εργαζομένων μπορούν να έχουν οι διαχειριστές για λόγους ασφάλειας. Το θέμα λοιπόν δεν αφορά την ύπαρξη αυτών των τεχνολογικών δυνατοτήτων αλλά τον τρόπο χρήσης τους.⁴³

Ο αρχικός σκοπός του διαδικτύου ήταν να συλλέγει πληροφορίες, προκειμένου οι πληροφορίες αυτές να είναι προσιτές σε όλους. Στην παρούσα φάση της εξέλιξης του όμως, έχοντας περάσει πλέον εδώ και καιρό στο Web 2.0 (που χαρακτηρίζεται από την παροχή στο χρήστη υπηρεσιών διαδραστικών, το διαδίκτυο αναπτύσσεται ραγδαίως ως εργαλείο επικοινωνίας, εκπαίδευσως, αγορών και τραπεζικών

⁴¹ Third ENISA Anti-Spam Measures Survey, What Are the Measures Used by European Providers to Reduce the Amount of Spam Received by Their Customers?, 2009 και Βασίλειο Ζορκάδη, Συνέντευξη τύπου με την ευκαιρία της Ευρωπαϊκής Ημέρας Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, 28 Ιανουαρίου 2010, σ.1.

⁴² Βασίλειο Ζορκάδη, Συνέντευξη τύπου με την ευκαιρία της Ευρωπαϊκής Ημέρας Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, 28 Ιανουαρίου 2010, σ. 1.

⁴³ ΑΠΔΠΧ, Οδηγία 115/2001, αναφορικά με την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων των εργαζομένων.

συναλλαγών.⁴⁴ Η πρόσβαση στο διαδίκτυο είναι σε μεγάλο βαθμό απαραίτητη και αναπόφευκτη (π.χ. για τη συμπλήρωση των φορολογικών δηλώσεων). Με άλλα λόγια το διαδίκτυο είναι ο μεγαλύτερος συλλέκτης πληροφοριών όλων των εποχών σε παγκόσμιο επίπεδο.⁴⁵ Στο διαδίκτυο είναι αποθηκευμένα ενδεχομένως ο αριθμός διαβατηρίου ή ταυτότητας, τα δακτυλικά αποτυπώματα, ο αριθμός της πιστωτικής κάρτας, το ιστορικό των αγορών, οι επισκέψεις του κάθε χρήστη, η φήμη του σε ένα διαδικτυακό πλειστηριασμό ή στο ηλεκτρονικό εμπόριο, το προφίλ του σε μία σελίδα κοινωνικής δικτύωσης, οι σκέψεις του σε ένα ιστολόγιο. Μετά από τη συλλογή αδιανόητου αριθμού δεδομένων τέθηκε το θέμα της προστασίας της ιδιωτικότητας των υποκειμένων των δεδομένων αυτών. Έντονο προβληματισμό προκαλεί επίσης η δυνατότητα συσχέτισης των δεδομένων αυτών. Ένα μεμονωμένο στοιχείο μπορεί να μην έχει ιδιαίτερη σημασία, αλλά η σύνδεση και συσχέτιση όλων αυτών των στοιχείων καθίσταται προβληματική.⁴⁶ Ο πληθυσμός αρχίζει να ευαισθητοποιείται και η ανησυχία περί προσβολής της ιδιωτικής σφαίρας συνιστά ένα σημαντικό λόγο αποφυγής της χρήσεως του διαδικτύου.

Δεν είναι όμως μόνο αυτό το πρόβλημα, ιδιαίτερα για όσον αφορά το κοινωνικά δίκτυα δεν είναι λίγες οι καταγγελίες σε σώματα διώξεως ηλεκτρονικού εγκλήματος ότι προσωπικά στοιχεία ατόμων καθώς και φωτογραφίες αυτών (αυθεντικές ή παραποιημένες) έχουν αναρτηθεί σε άλλες ιστοσελίδες συνοδευόμενα από συκοφαντικά σχόλια ή σχόλια με ερωτικό περιεχόμενο. Τα στοιχεία αυτά τα είχαν δημοσιεύσει οι ίδιοι οι καταγγέλλοντες σε ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης, χωρίς να μπορούν να φανταστούν μια τέτοιου είδους χρήση τους.

Παρόλο πάντως που πολλοί χρήστες είναι ευαισθητοποιημένοι σε θέματα των προσωπικών τους δεδομένων και προστατεύουν τον λογαριασμό τους μέσω των ρυθμίσεων απορρήτου, αισθάνονται αδυναμία ελέγχου των πληροφοριών που αναρτώνται σχετικά με αυτούς. Ως εκ τούτου, οι προσπάθειες εστιάζονται στην ανάπτυξη των τεχνολογιών ενισχύσεως της ιδιωτικότητας (privacy enhancing technologies). Οι φιλικές αυτές προς την ιδιωτικότητα τεχνολογικές εφαρμογές είτε ενσωματώνονται σε ήδη υπάρχουσες εφαρμογές (π.χ. σε συστήματα αποφυγής των cookies) είτε αποτελούν συστήματα επεξεργασίας για την προστασία της ιδιωτικότητας. Αυτό το οποίο πρέπει να σημειωθεί είναι ότι η χρήση τεχνολογιών

⁴⁴ Jerry Kung, 50 Stan. L. Rev. (1998), σ. 1193

⁴⁵ Shawn C. Helms, 7 B.U. J. Sci. & Tech. L. (2001), σ. 288

⁴⁶ Daniel J. Solove, The digital person, σ. 44-47.

ενισχύσεως της ιδιωτικότητας δεν θα πρέπει να αφήνεται αποκλειστικά στη διακριτική ευχέρεια του χρήστη, διότι τότε μπορεί να σημειωθεί ένα «χάσμα προστασίας της ιδιωτικής ζωής» μεταξύ όσων έχουν την ικανότητα και τις γνώσεις να προστατέψουν την ιδιωτική τους ζωή και εκείνων που δεν μπορούν να το κάνουν. Επίσης καλό θα ήταν οι τεχνολογίες αυτές να μην συνιστούν προνόμιο όσων έχουν την οικονομική κυρίως δυνατότητα, να εγκαταστήσουν το απαραίτητο σύστημα, αλλά να είναι προεγκαταστημένες στον ηλεκτρονικό υπολογιστή. Το γεγονός επίσης ότι οι σελίδες κοινωνικής δικτύωσης δίνουν τη δυνατότητα στους χρήστες να αποφασίσουν μόνοι τους αναφορικά με το βαθμό προστασίας της ιδιωτικής τους σφαίρας οδηγεί στον κίνδυνο ότι όσοι είναι περισσότερο εξοικειωμένοι με την τεχνολογία και γενικότερα με το διαδίκτυο θα προβούν σε αποτελεσματικότερα μέτρα προστασίας, σε αντίθεση με τους πιο αρχάριους.

5.5 Νέες μορφές εγκληματικότητας

Εκτός όμως από την προσβολή της ιδιωτικότητας υπάρχουν και άλλες, σοβαρότερες ίσως, αξιόποινες πράξεις που μπορούν να τελεστούν με την βοήθεια των νέων τεχνολογιών. Η εγκληματικότητα μέσω ηλεκτρονικών υπολογιστών κάνει την εμφάνισή της ως ένα νέο ποινικό φαινόμενο στα μέσα της δεκαετίας του '70. Γρήγορα συνειδητοποιείται από τους νομικούς κύκλους ότι οι υπάρχοντες νόμοι δεν είναι δυνατό να καλύψουν εννοιολογικά τις νέες αυτές μορφές εγκληματικής συμπεριφοράς, διότι παρουσιάζουν τόσο ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που δεν μπορούν να αντιμετωπισθούν με τους ήδη θεσπισμένους κανόνες δικαίου.

Πρωταρχικό χαρακτηριστικό της εγκληματικότητας στο διαδίκτυο που αναδεικνύει τη διαφορετικότητά της σε σχέση με άλλες μορφές εγκληματικότητας είναι η έλλειψη φυσικής επαφής του δράστη με το αντικείμενο του εγκλήματος και η έλλειψη βίας, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι οι συνέπειες της δε σχετίζονται σε ορισμένες περιπτώσεις με βίαιες συμπεριφορές. Ο δράστης του διαδικτύου δεν εισβάλλει στην κατοικία του θύματος, προκειμένου να αποσπάσει από τον ηλεκτρονικό υπολογιστή του τελευταίου αποθηκευμένα αρχεία, αλλά αποκτά πρόσβαση στο ηλεκτρονικό σύστημα του θύματος «σπάζοντας» τους κωδικούς πρόσβασης. Αντίστοιχα δεν προκαλεί ζημιά

σε δεδομένα ή στη λειτουργία του υπολογιστή του θύματος με φυσικό τρόπο π.χ. αφαιρώντας τον σκληρό δίσκο, απλά στέλνει ένα ιό που το ίδιο το θύμα ανυποψίαστο ενεργοποιεί. Τέλος, το βασικότερο και μεγαλύτερης σημασίας χαρακτηριστικό της εγκληματικής συμπεριφοράς στο διαδίκτυο είναι η διεθνής φύση της.

Το ότι το διαδικτυακό έγκλημα ανήκει στην κατηγορία των διεθνών εγκλημάτων αποδεικνύεται και από το γεγονός ότι τα αποτελέσματα μπορεί να γίνονται ταυτόχρονα αισθητά σε πολλούς τόπους. Το Διαδίκτυο, ένας ανεξερεύνητος «παράδεισος» ευκαιριών για απατεώνες, ανώμαλους, εκβιαστές και κάθε είδους παράνομη δραστηριότητα. Οι απόπειρες αυτοκτονιών αυξάνονται μέρα με την μέρα, οι απατεώνες κλέβουν από ανυποψίαστους χρήστες του διαδικτύου, επιχειρηματίες ξεπλένουν τεράστια ποσά μαύρου χρήματος, το Download πειρατικών λογισμικών και ταινιών στην Ελλάδα είναι στις πρώτες θέσεις στην Ευρώπη, εκβιασμοί, απειλές, ανταλλαγή ερωτικών συντρόφων, αλλά και υποκλοπές τηλεφώνων συζύγων συνθέτουν τον παράνομο εικονικό κόσμο του Internet.

Ανάλογα με τον τρόπο τέλεσης διαχωρίζονται σε εγκλήματα τελούμενα με τη χρήση Ηλεκτρονικών Υπολογιστών (computer crime) και σε Κυβερνοεγκλήματα (cyber crime), εάν τελέσθηκε μέσω του Διαδικτύου.

Το πιο συχνό «θύμα» των επιθέσεων είναι ο δημόσιος τομέας, με αρκετές στοχευμένες επιθέσεις εναντίον κρατικών υπηρεσιών να παρεμποδίζονται σε καθημερινή βάση.

Ο στόχος των επιθέσεων είναι να αποκτήσουν οι εισβολείς πρόσβαση στο δίκτυο του στοχευόμενου οργανισμού και, σε πολλές περιπτώσεις, να έχουν πρόσβαση σε εμπιστευτικά δεδομένα. Έχουν τη δυνατότητα να προκαλέσουν σοβαρές ζημιές σε έναν οργανισμό και μακροπρόθεσμα να αποτελέσουν μία σημαντική απειλή για την οικονομική ευημερία πολλών χωρών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η γνωστή σε όλους μας οργάνωση Anonymous που έχει στοχοποιήσει διάφορους δημόσιους οργανισμούς στην Ελλάδα αλλά και σε όλο τον κόσμο.

Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει η πρόσφατη συνέντευξη του κ. Μάνου Σφακιανάκη, επικεφαλής της Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος της Ελληνικής Αστυνομίας:

«Το νούμερο 1 που μας απασχολεί στο ηλεκτρονικό έγκλημα, μετά την παιδική πορνογραφία και γενικά τα εγκλήματα που απειλούν τη ζωή, είναι οι online διαδικτυακές απάτες και πώς δυστυχώς η χώρα μας μπήκε στο χορό αυτό. Το

Διαδίκτυο σήμερα έχει 93% διεισδυτικότητα σε νέους ανθρώπους, σε ηλικίες από 13 έως 17 ετών. Αυτό σημαίνει ότι οι νέες τάσεις είναι στο internet και στις απάτες γύρω από αυτό. Όσο ανεβαίνει η ευρυζωνικότητα ανεβαίνει και το έγκλημα. Πριν 10 χρόνια, όταν ακόμα ήμασταν ομάδα ηλεκτρονικού εγκλήματος, είχαμε το μήνα 2 με 3 περιστατικά - καταγγελίες. Σήμερα έχουμε καθημερινά 40 με 80! Έχουμε δηλαδή μια γιγαντιαία αύξηση του ρυθμού των απατών στο Διαδίκτυο και των καταγγελιών». Οι καταγγελίες γίνονται τηλεφωνικά, μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και στα γραφεία της υπηρεσίας. Σχεδόν κάθε μέρα σχηματίζεται ουρά στα γραφεία μας. Ενδεικτικά αναφέρω ότι σε μία μέρα έχουμε 20 καταγγελίες μέσω e-mail, περίπου 10-15 εδώ στα γραφεία και τις υπόλοιπες τηλεφωνικά.

Στην κοινωνική δικτύωση υπάρχουν περισσότερα κρούσματα. Οι μισές καταγγελίες καθημερινά αφορούν τις ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης, που στην συντριπτική πλειοψηφία τους είναι για το Facebook. Οι πιο συχνές καταγγελίες είναι "fake-profile" όπου ο δράστης δημιουργεί ψεύτικο προφίλ, ενώ ακολουθεί η υποκλοπή κωδικών άλλων προφίλ το οποίο χρησιμοποιεί ο δράστης. Στην τρίτη θέση βρίσκονται εκβιάσεις, συκοφαντίες και απειλές. Για παράδειγμα, στους εκβιασμούς είναι πολλοί που προσποιούνται τις γυναίκες και προσεγγίζουν παντρεμένους. Συνομιλούν ερωτικά μαζί τους και μετά τους απειλούν ότι θα τα στείλουν στις γυναίκες τους αν δεν τους δώσουν λεφτά. Σε μία ακραία περίπτωση, ένας άνδρας που πήγε σε "τυφλό" ραντεβού και αφού πρώτα συνενυρέθηκε ερωτικά με την κοπέλα, συνειδητοποίησε την άλλη μέρα που ξύπνησε ότι τον έκλεψαν και τον... βίασαν.»⁴⁷

Το συμπέρασμα είναι πως οι κίνδυνοι παραβίασης της ιδιωτικής ζωής που δημιουργούνται από τη συγκέντρωση πληροφοριών με τη βοήθεια υπολογιστών είναι πολύ μεγάλοι. Είναι πιθανό για κάποιον με την κατάλληλη γνώση και ικανότητα να καταφέρει να αποκτήσει πρόσβαση σε κάποια βάση δεδομένων παρά τα αυστηρά μέτρα ασφαλείας (κωδικοί πρόσβασης, μέθοδοι κρυπτογράφησης κλπ) και να χρησιμοποιήσει με παράνομο τρόπο στοιχεία σε βάρος όλων μας είτε πρόκειται για τρομοκρατικές οργανώσεις, είτε για κοινούς εγκληματίες ή ακόμα και για απλούς χρήστες τους λεγόμενους hackers.

⁴⁷ Συνεντευξη Μάνου Σφακιανάκη στην εφημερίδα Αδέσμευτος Τύπος 24/09/2011

5.6 Η ιδιαίτερη γλώσσα του διαδικτύου

Η είσοδος των νέων τεχνολογιών στη ζωή μας φέρνει διάφορες ανακατατάξεις σε πολλούς και διαφορετικούς τομείς. Ένας από αυτούς είναι και η γλώσσα. Ο γλωσσολόγος Φερντινάντ Σοσίρ υποστήριξε ότι χρησιμοποιούμε τη γλώσσα για να παράγουμε νοήματα, τοποθετώντας τον εαυτό μας μέσα σε ένα πλαίσιο κανόνων και νοημάτων του πολιτισμού μας. Είναι ένα κοινωνικό σύστημα και όχι ατομικό. Με το να τη χρησιμοποιούμε ενεργοποιούμε ένα τεράστιο μηχανισμό που έχει αποτυπωθεί στο σύστημα της γλώσσας και του πολιτισμού. Το νόημα των λέξεων δεν είναι καθορισμένο μόνο μέσα από μία σχέση απέναντι στα αντικείμενα. Αντιλαμβανόμαστε το νόημα κάποιας λέξης γνωρίζοντας και αυτό που δεν είναι ⁴⁸

Η εποχή των social media έχει δημιουργήσει μία νέα γλώσσα επικοινωνίας που δεν χρησιμοποιείται μόνο on-line, αλλά και ανάμεσα στις παρέες των νέων και όχι μόνο όταν συζητούν μεταξύ τους.

Η ανθρώπινη γλώσσα δεν είναι μόνο λέξεις. Είναι ένας ολόκληρος πολιτισμός και θεωρείται δεδομένη για κάθε λαό. Μέσα σε ένα εικονικό περιβάλλον δεν υπάρχει η δυνατότητα για διαλογική επικοινωνία. Οι συμβάσεις της γλώσσας όπως γνωρίζουμε στην καθημερινή ζωή και συναναστροφή είναι ανύπαρκτες. Η διαπροσωπική επαφή και η έννοια που μπορεί να αποδώσει ο συνομιλητής σε μία φράση από την έκφραση του προσώπου ή την αλλαγή στη χροιά της φωνής, δεν λειτουργούν στο περιβάλλον του διαδικτύου με αποτέλεσμα κάποιες φορές να μην αποφεύγονται οι παρεξηγήσεις μεταξύ χρηστών που συζητούν γραπτά.

Αποτέλεσμα αυτών είναι η δημιουργία μίας ιδιαίτερης γλώσσας που οι χρήστες των κοινωνικών δικτύων αναγνωρίζουν και έχουν δημιουργήσει για να μιλούν γρήγορα και αποτελεσματικά⁴⁹. Όλα χρειάζονται γρήγορους ρυθμούς για αυτό το λόγο οι χρήστες έχουν επινοήσει συντομογραφίες που γνωρίζουν μεταξύ τους όπως για παράδειγμα το γελάω δυνατά γράφεται lol (laughing out loud) ή omg (oh! my god). Μία καινούργια γλώσσα που μοιάζει με αυτή των μηνυμάτων στα κινητά, χρησιμοποιείται στο internet (όχι μόνο στα κοινωνικά δίκτυα αλλά γενικότερα στη μέσω υπολογιστή επικοινωνία). Η γλώσσα που χρησιμοποιείται είναι επί το πλείστον τα αγγλικά. Εκτός από το γραπτό κείμενο υπάρχει και η εικόνα, ένας διαφορετικός

⁴⁸ Hall S., Held D., McGrew A. (2003) *Η Νεωτερικότητα σήμερα*, Σαββάλας: Αθήνα

⁴⁹ Reid E. (1994) *Cultural Formations in Text-Based Virtual Realities*, Cultural Studies Program Department of English University of Melbourne

τρόπος επικοινωνίας που λειτουργεί με σύμβολα(emoticons). Ένα πλούσιο λεξιλόγιο συμβόλων διατίθενται στην οθόνη του χρήστη και μπορεί να τα χρησιμοποιήσει για να «μιλήσει» με κάποιον άλλο συνομιλητή. Στην παρακάτω εικόνα (εικόνα 5.2) παρουσιάζονται κάποια emoticons.

Όσον αφορά την Ελληνική πραγματικότητα δημιουργείται και έναν άλλο μεγάλο πρόβλημα, η ραγδαία εξάπλωση των «Greeklish».

Εικόνα 5.2 Παραδείγματα emoticons

5.7 Τα «Greeklish»

Το τελευταίο διάστημα είναι εμφανής η τάση για αντικατάσταση του ελληνικού αλφαβήτου από το λατινικό. Αυτή η τάση παρατηρείται κυρίως μέσα στα κοινωνικά μέσα δικτύωσης, σε emails, instant messengers, κινητά τηλέφωνα, σε άρθρα ιστοσελίδων και αλλού. Γινόμαστε καθημερινά μάρτυρες κειμένων στα οποία η τάση αυτή είναι διάχυτη, και πολλές φορές η χρήση τους γίνεται από πολίτες που στελεχώνουν διοικητικές υπηρεσίες του κράτους, πανεπιστημιακά ιδρύματα, τηλεοπτικά πάνελ. Έτσι λοιπόν, δημιουργείται το ερώτημα για το αν η προσπάθεια αυτή αποτελεί πλήγμα για την ελληνική σκέψη και τον ελληνικό Πολιτισμό.

Θα πρέπει όμως να επισημανθεί ότι τα Greeklish (αλλιώς: Λατινοελληνικά) δεν είναι κάτι καινούργιο που εμφανίζεται στην τωρινή εποχή, αλλά εντοπίζεται σε διαφορετικές χρονικές φάσεις κατά το παρελθόν. Χαρακτηριστικά παραδείγματα συναντούμε σε κείμενα της Βυζαντινής Περιόδου, σε βιβλία που τυπώθηκαν στη Σμύρνη, σε τηλεγραφήματα των Ελλήνων του εξωτερικού, αλλά και σε Έλληνες που επικοινωνούσαν με Έλληνες ομογενείς. Επίσης, όταν πρωτοξεκίνησε ο προγραμματισμός των υπολογιστών, η αναγνώριση των ελληνικών χαρακτήρων ήταν πολύ δύσκολη από τα υπολογιστικά συστήματα, με αποτέλεσμα η καταγραφή τους με το λατινικό αλφάβητο να οδηγούσε στην υπέρβαση αυτών των προβλημάτων.

Όπως και παλαιότερα, έτσι και σήμερα, οι λόγοι που ωθούν στο συγκεκριμένο τρόπο γραφής είναι πρακτικοί. Τότε, οι άνθρωποι είχαν σοβαρές αιτίες για να θέλουν να μη γίνονται αντιληπτοί (όπως οι εγκατεστημένοι στα παράλια της Τουρκίας), πιο μετά τα λειτουργικά συστήματα καθιστούσαν αναγκαία τη χρήση λατινικών χαρακτήρων και σήμερα πολλοί εξακολουθούν να εφαρμόζουν την ίδια χρήση για λόγους βιασύνης και όσο το δυνατόν μεγαλύτερης συντομίας ή ακόμα και έλλειψης γνώσης ορθογραφίας. Τα επιχειρήματα, δηλαδή, που διατυπώνονται υπέρ της χρήσης είναι κυρίως χρηστικά και τεχνοκρατικά.

Κάπως, έτσι, φτάνουμε στις μέρες μας, και αντιλαμβανόμαστε ότι το φαινόμενο αναζωπυρώνεται, διευρύνεται, διαιωνίζεται από μεγάλο μέρος της νεολαίας κυρίως στο χώρο του Διαδικτύου και της κινητής τηλεφωνίας μέχρι το σημείο που φθάνει να απειλεί το ίδιο το μέλλον της γλώσσας μας. Ως νεολαία οφείλουμε να παραδειγματιστούμε και να διαφυλάξουμε τον πολιτισμό και την γλώσσα μας. Έχουμε το χρέος να διαφυλάξουμε την μοναδική γλώσσα που εδώ και τέσσερις χιλιάδες χρόνια ομιλείται και γράφεται αδιάκοπα. Δεν πρέπει να αποτελέσουμε τη γενιά που θα οδηγήσει στη καταστροφή της ελληνικής γλώσσας και του ελληνικού πολιτισμού για χάριν ευκολίας.

5.8 Νέοι τρόποι προσωπικών σχέσεων και αλληλοϋποστήριξης

Στις παραπάνω ενότητες αυτού του κεφαλαίου ασχοληθήκαμε περισσότερο με τις επιπτώσεις των νέων τεχνολογιών στην κοινωνία σαν σύνολο, όμως υπάρχουν και

τεράστιες επιπτώσεις σε πιο ατομικό και προσωπικό επίπεδο. Όλοι μας σήμερα επικοινωνούμε με τους συνανθρώπους μας, με τρόπο διαφορετικό από παλαιότερα. Χρησιμοποιούμε τα νέα μέσα για να γνωριστούμε, για να φλερτάρουμε και γενικότερα για να συνδεθούμε με άλλου ανθρώπους.

Εικόνα 5.3

Όλο και περισσότεροι αναζητούν σύντροφο σε ιστοσελίδες, σε chat on-line γνωριμιών και κοινωνικής δικτύωσης αλλά και σε ειδικές ιστοσελίδες όπως το badoo.com και το pareia.gr. Το on-line ραντεβού και η γνωριμία είναι πλέον ανάγκη της εποχής. Ο αριθμός των ανθρώπων που σερφάρουν στο Ίντερνετ με την ελπίδα να βρουν σύντροφο ή απλώς να κάνουν γνωριμίες με το άλλο φύλο αυξάνεται συνεχώς. Αυτό οφείλεται κυρίως στους γρήγορους ρυθμούς της εποχής μας. Δημιουργείται πρόβλημα διαχείρισης χρόνου ανάμεσα στην εργασία και την προσωπική ζωή. Όσο οι ώρες εργασίας και οι υποχρεώσεις αυξάνονται, η διάθεση για επικοινωνία και δικτύωση μειώνεται δραματικά. Η ανάπτυξη σχέσεων στους επαγγελματικούς χώρους κρίνεται αντιδεοντολογική και ο ευρύτερος κοινωνικός και φιλικός κύκλος αποδεικνύεται μικρός για να ικανοποιήσει τις προσδοκίες των ανθρώπων για τον εντοπισμό του ιδανικού συντρόφου. Το διαδικτυακό dating έρχεται να δώσει τη λύση, κρύβοντας όμως διάφορους κινδύνους.

Στις διαδικτυακές γνωριμίες ο εθισμός είναι ένας κίνδυνος που παραμονεύει. Δείχνει ευκολότερο για κάποιους να έχουν μια εικονική σεξουαλική ζωή από το να δημιουργούν συναισθηματικούς δεσμούς με τους ανθρώπους στον πραγματικό κόσμο και αυτό μπορεί να αποβεί επιζήμιο για τη ζωή και τις σχέσεις τους. Το τελειότερο εικονικό περιβάλλον είναι η πραγματικότητα που ζούμε, και η αμεσότητα της επαφής πρόσωπο με πρόσωπο δεν μπορεί να αντικατασταθεί από κανενός είδους ηλεκτρονική διάδραση. Η διαρκής ενασχόληση με τους δικτυακούς εραστές οδηγεί μακροπρόθεσμα στην απομάκρυνση από πραγματικούς ανθρώπους, την αδυναμία σύναψης νέων ουσιαστικών σχέσεων και την απομόνωση. Ακόμα μπορεί κάποιος να φτιάξει στο μυαλό του, μια λάθος εικόνα για κάποιο άλλο άτομο, σύμφωνα και με όσα του έχει πει, τα οποία μπορεί να είναι ψέματα. Να θυμίσουμε ότι πολλοί παντρεμένοι «ψάχνονται» μέσω Ίντερνετ, για να κάνουν μία παράλληλη εικονική σχέση. Αυτό όμως δημιουργεί και φόβο, ενοχές και ανασφάλεια. Σήμερα, όμως, είναι επίσης πιο εύκολο να βρούμε άλλα είδη ανθρώπων που διαθέτουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και σε άλλους τομείς της ζωής μας.

Ορισμένες ιστοσελίδες έχουν δημιουργηθεί ακριβώς για τέτοιους σκοπούς. Για να φέρνουν σε επαφή ανθρώπους με κοινά προβλήματα με σκοπό την αλληλοϋποστήριξη. Για παράδειγμα, το κείμενο υποδοχής στην ιστοσελίδα της Ένωσης Διαδικτυακών Πόρων κατά του Καρκίνου (ACOR) αναφέρει: «Δεν είστε μόνοι. Χρησιμοποιήστε τις ταχυδρομικές λίστες του ACOR για να συνδεθείτε στο διαδίκτυο με ανθρώπους σαν και εσάς, ώστε να βρείτε πληροφορίες και υποστήριξη. (Το ACOR είναι ένα από τα πρώτα κοινωνικά δίκτυα). Από τον Σεπτέμβριο του 1995, οι χρήστες του ACOR που ενδιαφέρονται για συγκεκριμένες, και συχνά σπάνιες, μορφές καρκίνου έχουν επωφεληθεί από τη συλλογική γνώση εκατοντάδων ασθενών και όσων τούς φροντίζουν».⁵⁰ Αυτή η συνδεσιμότητα ακούγεται σαν κάτι καλό αλλά στην πράξη δεν είναι πάντα. Αν είμαστε συνδεδεμένοι, σημαίνει ότι μπορούμε να βρούμε περισσότερους ανθρώπους, αλλά σημαίνει επίσης ότι πολλοί άνθρωποι μπορούν να μας βρουν. Και δεν είναι όλοι αυτοί καλοπροαίρετοι, ούτε όλες οι συνδέσεις καλές.

Για παράδειγμα, ορισμένοι άνθρωποι χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο για να αυξήσουν τον αριθμό των ατόμων με τα οποία μπορούν να κάνουν σεξ. Αυτό, με τη σειρά του, μπορεί να αυξήσει τον κίνδυνο των αφροδίσιων νοσημάτων. Και έχουν

⁵⁰ ACOR Acorlists", <http://www.acor.org> (πρόσβαση 27/06/12).

πράγματι υπάρξει αρκετές εξάρσεις τέτοιων νοσημάτων που σχετίζονται με τη χρήση του Διαδικτύου. Σε ένα άρθρο με τίτλο «Εξιχνιάζοντας μια έκρηξη σύφιλης στον κυβερνοχώρο», μια ομάδα ιατρών στο Σαν Φρανσίσκο επεσήμανε ότι, αν βρείτε τον ερωτικό σας σύντροφο στο Διαδίκτυο, τότε έχετε τριπλάσιες πιθανότητες να κολλήσετε ένα αφροδίσιο νόσημα απ' ό,τι αν τον γνωρίσατε με τον παραδοσιακό τρόπο.⁵¹

Φυσικά εκείνοι που είναι πιο ευάλωτοι στη σκοτεινή πλευρά των ηλεκτρονικών κοινωνικών δικτύων είναι οι νέοι λόγω κυρίως της μεγαλύτερης ενασχόλησης τους με το διαδίκτυο. Οι διαδικτυακές αλληλεπιδράσεις προσφέρουν πολύτιμη κοινωνική υποστήριξη σε απομονωμένους εφήβους, αλλά μπορούν επίσης να καθιερώσουν ή να νομιμοποιήσουν επικίνδυνες συμπεριφορές, όπως η ανορεξία, ο βανδαλισμός και η αυτοκτονία.

Για παράδειγμα, μια μελέτη βρήκε περισσότερα από τετρακόσια ιστολόγια στο Διαδίκτυο που ήταν αφιερωμένα σε αυτοτραυματικές συμπεριφορές, όπως το κόψιμο του δέρματος με ξυράφι ή μαχαίρι.⁵² Οι συμπεριφορές αυτές, αποτελούν μια νέα εφηβική διαταραχή και είναι ένα φαινόμενο που δυστυχώς εμφανίζεται όλο και συχνότερα. Μια γενική μελέτη για τις καταχωρίσεις μηνυμάτων σε ιστολόγια σχετικά με αυτή τη συμπεριφορά αποκάλυψε ότι το πιο κοινό είδος καταχώρισης, στο 28% των μηνυμάτων, αφορούσε την παροχή υποστήριξης σε άλλους, με σχόλια όπως «Χαιρόμαστε που ήρθες εδώ» ή «Ηρέμησε και προσπάθησε να παίρνεις βαθιές και αργές ανάσες».⁵³ Δυστυχώς, το 9% των καταχωρίσεων αφορούσαν την εθιστική φύση αυτών των συμπεριφορών («Μπορεί να προσπαθήσω να το σταματήσω, αλλά ακόμη κι αν τα καταφέρω, πάντοτε θα ονειρεύομαι ξυράφια και αίμα»), ενώ το 6% των καταχωρίσεων αναφέρονται σε διάφορες τεχνικές αυτοτραυματισμού.

Μια άλλη ομάδα ανθρώπων στο Διαδίκτυο είναι εκείνοι που έχουν παραληρητικές ιδέες. Για παράδειγμα, υπάρχει μια ομάδα που ονομάζεται «Ελευθερία από τη Μυστική Παρενόχληση και Παρακολούθηση» (Freedom from covert harassment and surveillance), στην οποία πολλές εκατοντάδες τακτικοί χρήστες συζητούν για την εντύπωση που έχουν πως τούς παρακολουθούν⁵⁴. Μια άλλη ομάδα αποτελείται από άτομα τα οποία πιστεύουν ότι υποβάλλονται σε συστηματικό έλεγχο που αποσκοπεί

⁵¹ J.D. Klausner et al., "Tracing a Syphilis Outbreak Through Cyberspace", Journal of the American Medical Association 284 (2000): 447-449.

⁵² J.I. Whitlock, J.L. Powers και J. Eckenrode, «The Virtual Cutting Edge: The Internet and Adolescent Self-Injury», Developmental Psychology 42, αρ. 3 (2006)

⁵³ Όπως προηγουμένως

⁵⁴ <http://www.freedomfchs.com/index.html> (πρόσβαση 03/072012)

στο να καταστρέψει κάθε πτυχή της ζωής τους, ότι παρακολουθούνται από κατασκόπους-χαφιέδες είκοσι τέσσερις ώρες το εικοσιτετράωρο.⁵⁵ Αυτές οι ιστοσελίδες προσφέρουν σε άτομα με παραληρητικές ιδέες μια δυνατή, καθησυχαστική και χαλαρωτική εμπειρία πού όλοι λαχταρούμε: να μας καταλαβαίνουν οι άλλοι άνθρωποι. Για πρώτη φορά τα άτομα αυτά μπορούν να βρουν πολλούς άλλους που τούς διαβεβαιώνουν ότι δεν είναι τρελοί. Η ικανότητα να συνδέονται με άλλους στο Διαδίκτυο θα μπορούσε, επομένως, να τους βοηθήσει κοινωνικά, παρέχοντάς τούς έναν βαθμό υποστήριξης και ανθρώπινης επαφής που στην κανονική, καθημερινή ζωή θα ήταν αδύνατος. Από την άλλη πλευρά, όμως, αυτή η υποστήριξη μπορεί πράγματι να χειροτερέψει τα πράγματα από ψυχολογική σκοπιά. Και να διαιωνίσει το πρόβλημα το οποίο οι ίδιοι δεν θεωρούνε καν πλέον πρόβλημα.

5.9 Νέες τεχνολογίες, αλληλεπίδραση και πραγματικότητα

Η εκτεταμένη κλίμακα των διαδικτυακών αλληλεπιδράσεων έχει κάνει δυνατή μια μεγάλη ποικιλία δικτύων γνωριμιών που δεν υπήρχε ποτέ πριν. Το αποτέλεσμα είναι η τεράστια αύξηση στην ανταλλαγή πληροφοριών. Υπάρχουν ιστοσελίδες προγραμματισμού διακοπών, στις οποίες οι χρήστες καταχωρούν φωτογραφίες ταξιδιωτικών προορισμών για άλλους ταξιδιώτες, υπάρχουν συλλογικές προσπάθειες διόρθωσης των γεωγραφικών βάσεων δεδομένων (άνθρωποι συναντούν ένα αδιέξοδο σε κάποιον δρόμο που δεν υπάρχει στον χάρτη, οι οποίοι ειδοποιούν αμέσως με ηλεκτρονικό τρόπο τον πάροχο του χάρτη), υπάρχουν ακόμη και ιστοσελίδες, όπως το Couch-Surfing.com, πού παρέχουν καταλόγους με άτομα σε διάφορες πόλεις τα οποία προσφέρουν τον καναπέ τους δωρεάν σε ταξιδιώτες που χρειάζονται ένα μέρος για να κοιμηθούν. Οι ιστοσελίδες λογισμικού ανοικτού πηγαίου κώδικα, όπως το SourceForge.net, επιτρέπουν στον κόσμο να συνεισφέρει κώδικες για τη βελτίωση κάποιου υπολογιστικού προγράμματος, γεγονός πού οδηγεί στην ανάπτυξη ιστοσελίδων αναζήτησης όπως το Firefox και λειτουργικών συστημάτων όπως το Linux, τα οποία ανταγωνίζονται στήθος με στήθος προϊόντα της Microsoft και της Apple.

⁵⁵ <http://www.gangstalkingworld.com> (πρόσβαση 03/07/2012).

Αλλά το πιο διαδεδομένο παράδειγμα αυτής της νέας μορφής κοινωνικής αλληλεπίδρασης είναι τα wiki (ουίκι) ή και βίκι στην Ελληνική έκδοσή. Τα wiki (η λέξη είναι χαβανέζικη και σημαίνει «γρήγορα») έχουν σχεδιαστεί για να επιτρέπουν στον καθένα που έχει πρόσβαση σε ένα από αυτά να επιφέρει αλλαγές στο περιεχόμενό του. Αυτό επιτρέπει σε ομάδες ανθρώπων με κοινά ενδιαφέροντα να συγκεντρώνουν τις πληροφορίες που διαθέτουν και να συνεργάζονται. Με μηδαμινό σχεδόν κόστος σύνδεσης, τα wiki εκμεταλλεύονται τη δύναμη εκατομμυρίων μικρών καταχωρίσεων για να δημιουργήσουν ένα καινούργιο και ισχυρό αποτέλεσμα. Το καλύτερο παράδειγμα είναι η Wikipedia, μια διαδικτυακή εγκυκλοπαίδεια, η οποία περιέχει πάνω από 13 εκατομμύρια καταχωρίσεις, γραμμένες σε 271 γλώσσες. Δεν υπάρχει κάποια ισχυρή κεντρική αυθεντία στη Wikipedia. Όπως κάθε άλλο wiki, διατηρείται από εθελοντές, οι οποίοι συνεργάζονται μεταξύ τους και δημιουργούν τους δικούς τους κανόνες σχετικά με τον τρόπο που αλληλεπιδρούν.

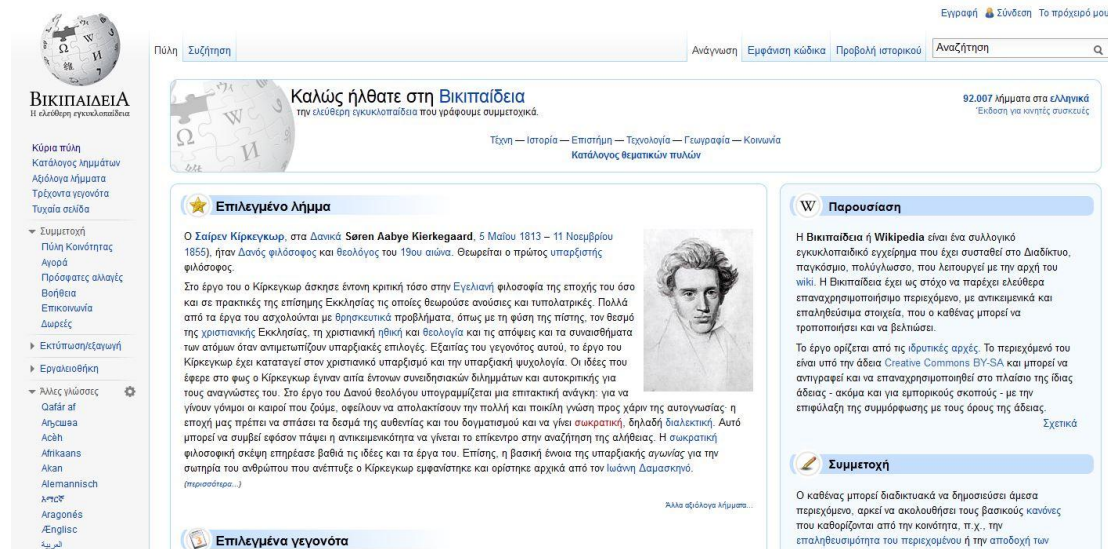
Πάνω στο ίδιο θέμα υπάρχει και η άλλη άποψη που λέει πως μέσα από μια τέτοια διαδικασία θα υπάρξουν κάποιοι άνθρωποι που θα θελήσουν να δημιουργήσουν μια δική τους πραγματικότητα που δεν έχει καμία σχέση με τον πραγματικό κόσμο. Δηλαδή «μια πραγματικότητα στην οποία, αν αρκετοί άνθρωποι συμφωνήσουν με μια ιδέα, τότε αυτή γίνεται αληθινή».

Η επιτυχία των ιστοσελίδων όπως η Wikipedia φαίνεται παράδοξη. Όπως έχει επισημάνει η Anja Ebersbach, Γερμανίδα ειδικός στο θέμα, «Οι περισσότεροι, όταν μαθαίνουν πρώτη φορά για την έννοια των wiki υποθέτουν ότι μια ιστοσελίδα που μπορεί να δέχεται τροποποιήσεις από τον καθένα σύντομα θα αχρηστευθεί από την παραπληροφόρηση. Είναι σαν να μοιράζεις δωρεάν σπρέι μπογιές μπροστά σε έναν άβαφο τσιμεντένιο τοίχο. Το μόνο πιθανό αποτέλεσμα θα είναι τα αντιαισθητικά γκράφιτι και οι οπτικοί βανδαλισμοί, ενώ οι όποιες καλαίσθητες δημιουργίες δεν θα διαρκέσουν πολύ. Παρ' όλα αυτά, φαίνεται να λειτουργεί πολύ καλά».⁵⁶ Μάλιστα, μια μελέτη που δημοσιεύθηκε στο έγκυρο επιστημονικό περιοδικό Nature αποκάλυψε ότι το μέσο άρθρο της Wikipedia ήταν σχεδόν εξίσου ακριβές με το μέσο άρθρο της εγκυκλοπαίδειας Britannica.⁵⁷

⁵⁶ A. Ebersbach et al., Wiki: Web Collaboration

⁵⁷ J.Giles, "Internet Encyclopaedias go Head to Head",
<http://www.nature.com/nature/journal/v438/n7070/full/438900a.html>. (πρόσβαση 03/08/2012)

Οι εθελοντές δουλεύουν ανεξάρτητα αλλά σε συνεργασία, ώστε να δημιουργήσουν κάτι το οποίο δεν υπάρχει στα άτομα, ούτε μπορεί να επιτευχθεί από μεμονωμένα άτομα.

Εικόνα 5.4 Ένα τυχαίο λήμμα στην Ελληνική γλώσσα από το wikipedia

5.10 Εξάρτηση από τις νέες τεχνολογίες

Όπως συμβαίνει με κάθε τι που μπορούμε να απολαύσουμε, η υπερβολική του χρήση οδηγεί στη κατάχρηση του και φυσικά δημιουργεί εθισμό και εξάρτηση.

Το internet, τα κοινωνικά δίκτυα, τα παιχνίδια στον υπολογιστή, στα κινητά ή στις κονσόλες μπορεί να γίνουν εθιστικά όσο και η τηλεόραση, το φαγητό, το ποτό ή ακόμα και οι απαγορευμένες ουσίες, όταν δεν υπάρχει μέτρο, ενημέρωση και γνώση.

Μια νέα ασθένεια που καλείται διαταραχή του εθισμού στο Facebook (Facebook Addiction Disorder ή FAD) είναι στα πρόθυρα του να αναγνωριστεί επίσης ως νέα ασθένεια της εποχής μας.⁵⁸ Πάνε δυο χρόνια από την στιγμή που ο όρος Facebook Addiction Disorder μπήκε στην ζωή μας μέσω μιας ομάδας Αμερικάνων ψυχολόγων. Από τότε έχουν κυκλοφορήσει διάφορες έρευνες που ρίχνουν καινούργιο φως στις αρνητικές επιπτώσεις στην ψυχοσωματική μας υγεία από υπερβολική έκθεση στο Facebook.

⁵⁸ 350.000.000 παγκοσμίως πάσχουν από Σύνδρομο Εξάρτησης στο Facebook | iefimerida.gr <http://www.iefimerida.gr/node/42375#ixzz2fLM0cPqN>

Από το δημοσίευμα του περιοδικού Psychological Studies που θέλει την έλξη του να τσεκάρουμε καθημερινά την σελίδα μας στο Facebook να είναι το ίδιο δυνατή με αυτή του να κάνουμε σεξ ή να κοιμηθούμε και μια αντίστοιχη του πανεπιστημίου του Σικάγο που έβγαλε το πόρισμα ότι ο εθισμός στο Facebook είναι εξίσου δυνατός με αυτόν στο τσιγάρο ή το αλκοόλ και της πλέον χαρακτηριστικής, μιας ομάδας Αμερικάνων ερευνητών, που υπολογίζουν τον αριθμό των ασθενών από FAD παγκοσμίως σε 350.000.000.

Η υπερβολική ενασχόληση με το Facebook ή τα παιχνίδια στους υπολογιστές έχει οδηγήσει τα άτομα που δρουν καταχρηστικά, στην προσκόλληση τους σε αυτά για αρκετές ώρες την ημέρα. Σήμερα οι πρώτες υποστηρικτικές μονάδες για αυτά τα άτομα άρχισαν να λειτουργούν στην Αμερική, ενώ στην Κίνα όπου αυτό το μέσο διασκέδασης είναι πολύ διαδεδομένο, έχουν θεσπιστεί νόμοι που απαγορεύουν μέσω λειτουργικού να παίξει κάποιος παραπάνω από κάποιες επιτρεπόμενες ώρες την ημέρα. Βασικό, πάντως, για τους γονείς, είναι η στενή παρακολούθηση του χρόνου που ξοδεύουν τα παιδιά τους γενικά στα media, είτε πρόκειται για το διαδίκτυο, είτε για την τηλεόραση, η υπερβολική χρήση της οποίας, βλάπτει επίσης σοβαρά την πνευματική τους υγεία.

Η υπερβολική χρήση του υπολογιστή και του Ίντερνετ φαίνεται, επίσης, να σχετίζεται με την εμφάνιση ψυχοσωματικών συμπτωμάτων, όπως πονοκέφαλος, πόνος στο στομάχι, πόνος στη μέση, ακεφιά, νευρικήτητα, δυσκολία στον ύπνο, ζαλάδα και δυσκολία συγκέντρωσης.

Εικόνα 5.5 Σαρκαστικές φωτογραφίες που δείχνουν πως η εξάρτηση από τα κοινωνικά δίκτυα είναι ίδια με την εξάρτηση από φάρμακα ή ναρκωτικά.

Άλλο ένα πρόβλημα που δημιουργείται είναι η ανησυχία «κατά πόσο επηρεάζουν τα παιχνίδια στον υπολογιστή και τις κονσόλες τη συμπεριφορά των παιδιών». Σύγχρονες έρευνες ακόμη και στο Ελλαδικό χώρο, έχουν επισημάνει τα θετικά αποτελέσματα του ηλεκτρονικού παιχνιδιού, όταν αυτό πραγματοποιείται με μέτρο.

Υπάρχει μια υπερβολή κατά τη γνώμη μου γύρω από την ενοχή των παιχνιδιών στη βία συμπεριφορά. Το κάθε παιδί που έχει την καθοδήγηση από το σπίτι, γνωρίζει ότι ο χαρακτήρας που διαχειρίζεται δεν είναι υπαρκτό πρόσωπο. Ουσιαστικά δεν ταυτίζεται με αυτόν, παρά μόνο τον χρησιμοποιεί σαν μέσο για την επίτευξη του σκοπού του. Πόσοι από τους γονείς μας γίνανε κλέφτες διότι στα παιδικά τους παιχνίδια προσποιούνταν τους χαρακτήρες αυτούς στο κλέφτες και αστυνόμοι; Πόσοι από αυτούς πέσανε από το μπαλκόνι προσπαθώντας να κάνουν τον superman; Πόσοι έγιναν σατανιστές ακούγοντας το απαγορευμένο τότε ροκ; Πόσους σκοτώσαν στη προσπάθεια τους να γίνουν ο Ράμπο ή ο Κότζακ;

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην παρούσα εργασία προσεγγίσαμε το φαινόμενο των νέων τεχνολογιών, του διαδικτύου και των διαδικτυακών μέσων κοινωνικής δικτύωσης, όπως και το ρόλο και τις επιπτώσεις που έχουν αυτά, στις σύγχρονες κοινωνίες. Το ζήτημα των νέων τεχνολογιών, της χρήσης του διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης είναι ένα αρκετά επίκαιρο θέμα, που πολύ δύσκολα μπορεί να οριοθετηθεί, καθώς αγγίζει πολλές πτυχές και επηρεάζεται από πολλές παραμέτρους.

Το διαδίκτυο, γνωστό και με την άκλιτη αγγλική ονομασία Internet είναι πλέον ένα από τα βασικότερα μέσα μαζικής επικοινωνίας. Μέσω του διαδικτύου, τα άτομα έχουν τη δυνατότητα απεριόριστης και δωρεάν επικοινωνίας με τον υπόλοιπο κόσμο, διαμοίρασης πληροφοριών απεριόριστου όγκου, σε μηδενικό χρόνο. Παρέχει τη δυνατότητα ευρείας άμεσης ενημέρωσης σχετικά με θέματα, τεχνολογικά, πολιτικά, πολιτισμικά ή ακόμα και ψυχαγωγίας, γι' αυτό το λόγο και δίκαια έχει χαρακτηριστεί ως ένα «ανοιχτό κανάλι επικοινωνίας» με ολόκληρο τον κόσμο. Τα τελευταία χρόνια η σύνδεση στο Διαδίκτυο έγινε πιο προσιτή μέσω των νέων τεχνολογιών. Έτσι, ο κάθε χρήστης μπορεί να βρίσκεται σε συνεχή σύνδεση στο διαδίκτυο με σχεδόν μηδενικό κόστος (μέσω ασύρματου δικτύου, smartphones, κ.ά.). Σήμερα, το διαδίκτυο είναι παντού, στην Εκπαίδευση με το e-learning, στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση, με το e-governement, στην επικοινωνία μέσω δωρεάν μηνυμάτων, με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, e-mail, κ.ά.. Η καθολική εξάπλωση του διαδικτύου τις τελευταίες δεκαετίες έδωσε μια άλλη μορφή στο τρόπο επικοινωνίας των ατόμων, καθώς, με την είσοδό του στη ζωή τους έχει επιφέρει δομικές αλλαγές στις μεθόδους και τα μέσα με τα οποία τα άτομα επικοινωνούν και ανταλλάσσουν μεταξύ τους πληροφορίες, με ραγδαίους ρυθμούς.

Η κοινωνική δικτύωση των ατόμων σήμερα, είναι ένας αρκετά διαδεδομένος όρος, που χρησιμοποιείται συχνά στις μέρες μας, αλλά ωστόσο δεν έχει διασαφηνιστεί πλήρως. Στην εργασία αυτή οριοθετήθηκε το ζήτημα της κοινωνικής δικτύωσης, εξετάστηκαν οι περισσότερες παράμετροι με τις οποίες συνδέεται, αλλά βασικά διασαφηνίστηκε με ακρίβεια ως όρος. Πρόκειται λοιπόν, για μια τακτική των ατόμων να συμμετέχουν σε κοινωνικά δίκτυα και να διευρύνουν έτσι τον αριθμό των κοινωνικών ή των επιχειρηματικών επαφών τους διαμέσου ατομικών διασυνδέσεων, η οποία υπάρχει από τότε που υπάρχουν οι κοινωνίες.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 90' , άλλαξε ο τρόπος επικοινωνίας των ατόμων, όχι μόνο μορφολογικά αλλά και ουσιαστικά, καθώς μεταβλήθηκε το περιεχόμενό του. Εξέχουσα σημασία στην καθιέρωση των αλλαγών αυτών, κατείχαν τα διαδικτυακά κοινωνικά μέσα και οι ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης και διαμοίρασης περιεχομένου. Οι δυο τελευταίοι όροι, είναι αλληλεπικαλυπτόμενοι, ως έννοιες, γι' αυτό και χρησιμοποιούνται εναλλακτικά μεταξύ τους, χωρίς όμως να έχουν απόλυτη ταύτιση. Γενικότερα, τα κοινωνικά μέσα αποτελούν εργαλεία για τη διαμοίραση και το σχολιασμό της πληροφορίας. Από την άλλη πλευρά, η κοινωνική δικτύωση σχετίζεται άμεσα με τη χρήση κοινοτήτων με απώτερο σκοπό τη σύνδεση και επικοινωνία με άλλα άτομα. Η χρήση των κοινωνικών μέσων, κατέχει βασικό ρόλο στην επικοινωνία των ατόμων σήμερα σε σημείο που αποτελεί το πιο επίκαιρο φαινόμενο των ημερών μας.

Μέρα με τη μέρα, οι χρήστες των διαδικτυακών μέσων κοινωνικής δικτύωσης πολλαπλασιάζονται με ταχύτατους ρυθμούς. Όσο το Διαδίκτυο γίνεται όλο και πιο προσιτό στα άτομα, ανεξάρτητα από το φύλο και την ηλικία τους, τόσο η επικοινωνία τους γίνεται πλέον «διαδικτυακή» και παίρνει τη μορφή μιας καινούργιας ανάγκης, που με το πέρασμα του χρόνου, γίνεται μια από τις πιο αγαπημένες καθημερινές συνήθειες των ατόμων. Η μεγαλύτερη αλλαγή στην ποιότητα της επικοινωνίας των ατόμων μέσω του διαδικτύου των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, είναι πως οι χρήστες έχουν τη δυνατότητα να επεκτείνουν διαρκώς το δίκτυο των γνωριμιών τους, δημιουργώντας, συνδέσεις με «φίλους» των «φίλων» τους ή με άλλα άτομα με κοινά ενδιαφέροντα. Δηλαδή, η επικοινωνία δεν βασίζεται στην προσωπική σχέση ενός ατόμου με ένα άλλο, αλλά το ακριβώς αντίστροφο. Έτσι, η δημιουργία μιας δικτυακής σύνδεσης με το «φίλο» ενός «φίλου» ή με τα άτομα με κοινά ενδιαφέροντα και η επικοινωνία μαζί του διαδικτυακά, προκαλεί τη δημιουργία προσωπικής σχέσης μαζί του, έστω και αν δεν υπάρχει γνωριμία, πρόσωπο με πρόσωπο στην «πραγματική ζωή».

Τα πιο διαδεδομένα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και σε ολόκληρο το κόσμο είναι το Facebook και το Twitter, γι' αυτό και αποτελούν επίσης αντικείμενο ανάλυσης της παρούσας εργασίας. Η δημοτικότητα αυτών των κοινωνικών δικτύων κυμαίνεται σε υψηλά επίπεδα σήμερα καθώς μέσα από αυτά ικανοποιείται η έμφυτη ανάγκη επικοινωνίας του ατόμου με άλλα άτομα, που έχουν παρόμοιο τρόπο σκέψης, παρόμοια ενδιαφέροντα και πεποιθήσεις, στη σύγχρονη «ηλεκτρονική» κοινωνία.

Στην παρούσα εργασία, παρατηρήθηκε ο τρόπος λειτουργίας, η φιλοσοφία κατά την οποία κάποιο άτομο χρησιμοποιεί το ένα δίκτυο ή το άλλο, αλλά κυρίως η ποιότητα και η ποικιλία υπηρεσιών που προσφέρουν τα δίκτυα αυτά. Εμβαθύνοντας, φαίνεται ότι η επικοινωνία και στα δύο δίκτυα είναι άμεση, έστω και αν δεν υποδηλώνει «προσωπική» συνομιλία, (όπως για παράδειγμα κατά τη διάρκεια μιας τηλεφωνικής συνδιάσκεψης ή συζήτησης πρόσωπο με πρόσωπο) μεταξύ δύο ή περισσότερων ατόμων, ανταλλάσσοντας προσωπικά μηνύματα. Με αυτό τον τρόπο η επικοινωνία είναι άμεση και γίνεται σε στιγμιαίο χρόνο, έτσι ο όγκος πληροφοριών που τα άτομα μοιράζονται είναι τεράστιος. Το πιο καινοτόμο και γοητευτικό ταυτόχρονα, σε σχέση με τα προηγούμενα δεδομένα επικοινωνίας των ατόμων, είναι πως κάθε στιγμή τα κοινωνικά δικτυωμένα άτομα μπορούν να ανακοινώνουν, δημοσιοποιώντας στο προφίλ τους, το που βρίσκονται, με τι ακριβώς ασχολούνται, αλλά κυρίως την κάθε προσωπική σκέψη που κάνουν ή να εκφράζουν τη διάθεσή τους στην ορισμένη στιγμή. Με το τρόπο αυτό, η προσωπική ζωή των ατόμων γίνεται αντικείμενο συζήτησης των «φίλων» τους στο εκάστοτε κοινωνικό δίκτυο, σε εικοσιτετράωρη βάση.

Ένα πολύ σημαντικό κομμάτι αυτής της εργασίας ασχολήθηκε με τον ρόλο που παίζουν οι νέες αυτές τεχνολογίες στον τρόπο που τα άτομα επικοινωνούν, γνωρίζονται, φλερτάρουν και γενικότερα αλληλεπιδρούν μεταξύ τους. Αυτές οι νέες διαμεσολαβημένες σχέσεις έχουν αρκετά πλεονεκτήματα καθώς πραγματοποιούνται σε γρήγορο χρόνο και χωρίς μεγάλη προσπάθεια αλλά έχουν και μειονεκτήματα διότι πρόκειται για επικοινωνία «μερική» από την οποία απουσιάζουν πολλά στοιχεία και αισθήσεις.

Με τη χρήση των νέων μέσων εμπλουτίζεται συνεχώς η διαδικασία της μάθησης και της εκπαίδευσης. Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές ως εργαλείο μάθησης έχουν μεγάλη αξία για τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς οι οποίοι έχουν τώρα πρόσβαση σε μια τεράστια πηγή γνώσης και πληροφορίας, άμεσα και ανά πάσα στιγμή. Ερευνητές, καθηγητές ή φοιτητές από όλο τον κόσμο μπορούν σε πραγματικό χρόνο να επικοινωνούν και να ανταλλάσσουν γνώσεις, ιδέες και νέες μεθόδους μεταξύ τους, προωθώντας έτσι την μάθηση σε υψηλότερα επίπεδα. Τα νέα αυτά εργαλεία μπορούν να χρησιμοποιηθούν δυναμικά και στο χώρο του αθλητισμού και της φυσικής αγωγής. Είτε πάλι σαν εργαλείο μάθησης, είτε σαν εργαλείο μέτρησης και στατιστικής οργάνωσης των επιδόσεων που μπορεί αργότερα να

δημιουργήσει καταλληλότερα πλάνα εξάσκησης, είναι πολύ χρήσιμο για τους αθλητές και τους προπονητές σε όλο τον κόσμο.

Εκτός από την μάθηση, η εξάπλωση των νέων τεχνολογιών έχει επηρεάσει πολύ και τον τρόπο που διασκεδάζουμε. Χρησιμοποιούμε τον υπολογιστή για να αποκτήσουμε και να ακούσουμε μουσική ή να δούμε ταινίες. Τα παιδιά πλέον δεν παίζουνε τόσο στις γειτονίες και τις πλατείες, αλλά προτιμούν τα παιχνίδια στους υπολογιστές τους και τους φανταστικούς κόσμους που δημιουργούν. Οι μεγαλύτεροι χρησιμοποιούν τις φορητές συσκευές τους για να αγοράσουν ρούχα, να παίξουν στο καζίνο ή να σχεδιάσουν τις διακοπές τους, όπου και αν βρίσκονται. Φαίνεται λοιπόν πως στις μέρες μας η ψυχαγωγία είναι άμεσα συνυφασμένη με τις νέες τεχνολογίες, όπως ακριβώς συμβαίνει και με την τέχνη. Οι τρόποι με τους οποίους δημιουργούμε την τέχνη έχουν αλλάξει ριζικά. Η Ψηφιακή επεξεργασία των ήχων, των εικόνων, του κειμένου και του βίντεο αλλάζουν τελείως τις συνθήκες έκφρασης και δημιουργίας, ανοίγοντας καινούργιους καλλιτεχνικούς δρόμους. Στις μέρες μας ο υπολογιστής θεωρείται ένα νέο μέσο δημιουργίας έργων τέχνης.

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και το διαδίκτυο έχουν αλλάξει κατά πολύ και τον χώρο της πολιτικής. Τα τελευταία χρόνια παρουσιάστηκε μια θεαματική αύξηση της χρήσης του διαδικτύου σε όλες τις προεκλογικές εκστρατείες, αλλά συγκεκριμένα η καμπάνια του Μπάρακ Ομπάμα το 2008 εκμεταλλεύτηκε τη δύναμη των ηλεκτρονικών κοινωνικών δικτύων όπως κανείς άλλος πιο πριν. Ο ρόλος αυτών των νέων τεχνολογιών στη διαμόρφωση της σύγχρονης πολιτικής σκηνής είναι σημαντικότερος. Πράγμα που κατάλαβαν και οι πολιτικοί στην χώρα μας, όπου στις τελευταίες εκλογές του 2012 πολλά μεγάλα κόμματα προτίμησαν το διαδίκτυο για την προβολή τους. Οι ψηφοφόροι όμως, όπως φαίνεται, δεν είναι οι μόνοι που επηρεάζονται από τα ηλεκτρονικά κοινωνικά δίκτυα, εκτός από τους πολιτικούς, υπάρχουν κι άλλα δίκτυα που μπορούν να επηρεάσουν την κοινή γνώμη και τη δράση των πολιτών, όπως αυτά των ακτιβιστών. Έχουμε παραδείγματα όπως τους «Αγανακτισμένους» και την «επανάσταση του Twitter» στο Ιράν όπου μέσα από τα κοινωνικά δίκτυα ξεκίνησαν και οργανώθηκαν μαζικές διαδηλώσεις, κατορθώνοντας να συγκεντρώσουν εκατοντάδες χιλιάδες κόσμου που δήλωναν την αντίθεση τους στα εκάστοτε πολιτικά τεκταινόμενα.

Αφού μιλήσαμε λοιπόν για τον ρόλο που παίζουν οι νέες τεχνολογίες στον τρόπο που επικοινωνούμε. Στην εργασία αυτή έγινε προσπάθεια να αναλύσουμε και τις επιπτώσεις που έχει αυτή η τεράστια διείσδυση της τεχνολογίας στο άτομο αλλά και

το κοινωνικό σύνολο. Οι μεταβολές που παρατηρούνται στον οικονομικό τομέα είναι τεράστιες, δημιουργούνται καινούργιοι κλάδοι και βιομηχανίες που παρουσιάζουν συνεχώς αυξανόμενη ανάπτυξη, όπως η πληροφορική και οι τηλεπικοινωνίες. Η ανάπτυξη όμως αυτών των κλάδων οδηγεί στη μετατόπιση της παραγωγής περισσότερο στον δευτερογενή και στον τριτογενή τομέα της οικονομίας, δημιουργώντας νέα επαγγέλματα, ενώ παράλληλα άλλα καταργούνται. Επί προσθέτως πρέπει να πούμε πως η χρήση των νέων τεχνολογιών μπορεί να μειώσει τις κρατικές δαπάνες και να δημιουργεί νέες καταναλωτικές συνήθειες. Εκτός όμως από τα νέα επαγγέλματα υπάρχουν πάμπολλες επιπτώσεις και στον τομέα της εργασίας. Οι διοικητικές υπηρεσίες και η οργάνωση των γραφείων, η βιομηχανία και η ιατρική, τα μέσα μαζικής επικοινωνίας και οι μεταφορές είναι μερικοί από τους τομείς που έχουν επηρεασθεί σημαντικά. Ένα άλλο θέμα που προκύπτει είναι η ανάγκη της συνεχούς εξειδίκευσης και επιπρόσθετης κατάρτισης των εργαζομένων λόγω των γρήγορων, συνεχών εξελίξεων.

Μια από τις επιπτώσεις που μελετήθηκε, είναι αυτή που διαφαίνεται στην άσκηση της πολιτικής και την σωστή λειτουργία της δημοκρατίας. Ο τόσο μεγάλος όγκος πληροφοριών που λαμβάνουμε με τα νέα μέσα, επιδρά καταλυτικά στον καταμερισμό και την άσκηση της εξουσίας. Πολλές στοιχειώδεις ατομικές και συλλογικές ελευθερίες αμφισβητούνται ή θέτονται σε κίνδυνο, ενώ παρατηρούμε παρόμοιους αντίστοιχους κινδύνους και σε θέματα που αφορούν τη δημοκρατική οργάνωση της κοινωνίας. Βλέπουμε πως η άσκηση της εξουσίας και ο έλεγχος των μέσων πληροφόρησης συνδέονται όλο και περισσότερο. Ένα άλλο θέμα που προκύπτει εδώ είναι πως η πληροφορική επιτρέπει την πραγματοποίηση επεξεργασιών και μελέτη στοιχείων, Βάσεων Δεδομένων από απόσταση. Το γεγονός αυτό θέτει πολλά προβλήματα και ενέχει κινδύνους για τις ατομικές ελευθερίες και τη δημοκρατία. Στο διαδίκτυο είναι αποθηκευμένα ενδεχομένως πάρα πολλά και διαφορετικά προσωπικά δεδομένα του καθενός. Η συλλογή αυτού του αριθμού δεδομένων και η δυνατότητα συσχέτισής των δεδομένων αυτών μεταξύ τους, είναι σε θέση να προσφέρουν μια συνολική εικόνα των προσώπων στα οποία αναφέρονται. Το γεγονός αυτό καταπατάει βασικές ατομικές ελευθερίες. Στην παρούσα εργασία τονίζεται η ανάγκη της προστασίας της ιδιωτικότητας των χρηστών του διαδικτύου και κυρίως των μέσων κοινωνικής διαδικτύωσης, ανεξαρτήτως επιπέδου εξοικείωσης που έχουν με αυτό, διότι συνηθίζεται οι λιγότερο έμπειροι χρήστες να είναι πιο ευάλωτοι. Είδαμε πως δεν είναι λίγες οι φορές αυτές που προσωπικά στοιχεία ατόμων καθώς και

φωτογραφίες αυτών έχουν αναρτηθεί σε άλλες ιστοσελίδες συνοδευόμενα από σχόλια με ερωτικό περιεχόμενο για παράδειγμα. Πέρα όμως της καταπάτησης της ιδιωτικότητας είδαμε και άλλες αξιόποινες συμπεριφορές να αναπτύσσονται και να λαμβάνουν χώρα μέσα στο διαδίκτυο ή απλά με την χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών. Παράνομα στοιχήματα, εκβιασμοί, απειλές, υποκλοπές, οικονομικές απάτες είναι κάποια μόνο παραδείγματα της «ηλεκτρονικής» εγκληματικότητας, από την οποία, όπως είδαμε, κανείς δεν είναι ποτέ απόλυτα ασφαλής όσα μέτρα προστασίας και αν χρησιμοποιήσει.

Άλλο ένα φαινόμενο που μελετήθηκε ήταν αυτό της δημιουργίας μια νέας παγκόσμιας γλώσσας που χρησιμοποιείται κατά κόρον μεταξύ των χρηστών του internet, και τείνει να χρησιμοποιείται πλέον και εκτός αυτού ειδικότερα από τους νέους. Πρόκειται για μια γλώσσα με βάση την Αγγλική που αποτελείται από συντομογραφίες και σύμβολα κυρίως. Είναι μια γλώσσα γρήγορη, λιτή, χωρίς βάθος που δεν προάγει καθόλου την ανθρώπινη επικοινωνία. Στην εργασία αυτή έγινε επίσης εκτενής αναφορά στην εμφάνιση και χρήση των «Greeklish». Έτσι ονομάζεται αυτός ο νέος τρόπος γραφής, δηλαδή Ελληνικά με Λατινικούς χαρακτήρες όπου δεν ακολουθούνται κανόνες ορθογραφίας. Είναι ένας τρόπος γραφής που θυσιάζει το μεγαλείο και την ιστορία της Ελληνικής γλώσσας στο βωμό της βιασύνης.

Οι γρήγοροι ρυθμοί ζωής σε συνδυασμό με την εξάπλωση των νέων τεχνολογιών έχουν σημαντικές επιπτώσεις στον σύγχρονο τρόπο ζωής. Τα on line ραντεβού και η γνωριμία φαντάζει πλέον η μόνη λύση για ανθρώπους χωρίς πολύ ελεύθερο χρόνο, ελλοχεύοντας όμως αρκετούς κινδύνους. Έρευνες έχουν δείξει πως οι άνθρωποι που προσπαθούν να αντικαταστήσουν την πραγματική επαφή με την διαδικτυακή εμφανίζουν συμπτώματα όπως άγχος, φόβο και ανασφάλεια και τελικά καταλήγουν πιο απομονωμένοι. Είδαμε επίσης πως οι διαδικτυακές αλληλεπιδράσεις μπορούν σε κάποιες περιπτώσεις να προσφέρουν πολύτιμη κοινωνική υποστήριξη σε ανθρώπους που έχουν ανάγκη, αλλά μπορούν επίσης να καθιερώσουν ή να νομιμοποιήσουν επικίνδυνες συμπεριφορές, όπως ο αυτοτραυματισμός και η αυτοκτονία. Όλες αυτές οι νέες διαδικτυακές αλληλεπιδράσεις μπορούν να φέρουν και κοντά τους ανθρώπους και έχουν οδηγήσει σε μια τεράστια αύξηση στην ανταλλαγή πληροφοριών. Άτομα από πολλές διαφορετικές γωνίες του πλανήτη ενώνονται και συγκεντρώνουν τις πληροφορίες που διαθέτουν. Έτσι συνεργάζονται για να δημιουργήσουν εγκυκλοπαιδείες, να ενημερώσουν χάρτες ή να αναπτύξουν ποιοτικό και ανταγωνιστικό λογισμικό χωρίς κάποιο οικονομικό όφελος, απλά για να επιτευχθεί

ένας κοινός σκοπός. Στο τελευταίο κεφάλαιο είδαμε πως οι νέες τεχνολογίες μπορούν να εμφανίσουν ισχυρά συμπτώματα εθισμού και εξάρτησης αν δεν ακολουθείται κάποιο μέτρο στην χρήση τους. Και ήδη έχουν κάνει την εμφάνισή τους νέες ασθένειες που αφορούν την κατάχρηση των κοινωνικών δικτύων και θύμα τους είναι εκατοντάδες χιλιάδες άτομα παγκοσμίως.

Η συγκεκριμένη εργασία ανέλυσε το διαδίκτυο και την κοινωνική δικτύωση ως φαινόμενα και ανέλυσε τον ρόλο και τις επιπτώσεις τους στην επικοινωνία και την αλληλεπίδραση των σύγχρονων ανθρώπων, αναδεικνύοντας τα κοινωνικά τους χαρακτηριστικά. Εν κατακλείδι μπορούμε να πούμε πως η εύκολη πρόσβαση στην πληροφορία, η κοινωνική δικτύωση και οι νέοι τρόποι διαμοίρασης περιεχομένου, έχουν διευκολύνει τη ζωή των ατόμων, προκαλώντας όμως θεσμικές αλλαγές όχι μόνο στην ανθρώπινη επαφή και επικοινωνία αλλά και στην ίδια τη δομή της κοινωνίας, καθώς πλέον τείνει να πάρει τη μορφή της «ηλεκτρονικής» κοινωνίας.

ΠΗΓΕΣ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α` ΠΗΓΕΣ

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

<http://www.acor.org> (πρόσβαση 27/06/12)

<http://www.alex.com>

<http://www.facebook.com>

<http://www.forests.org/staff/glen.asp>

<http://www.freedomfchs.com/index.html> (πρόσβαση 03/072012)

<http://www.gangstalkingworld.com> (πρόσβαση 03/07/2012)

<http://www.iefimerida.gr/node/42375#ixzz2fLM0cPqN> (πρόσβαση 15/12/2012)

<http://www.seoathens.com/xrhsh-diadiktyou.html>

<http://www.socialbakers.com> (πρόσβαση 12/9/2013)

<http://www.socialnetworking.com> (πρόσβαση στις 07/6/2012)

<http://www.twitter.com>

<http://www.youtube.com/>

Β` ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αθανάσινας Π., Τα κοινωνικά δίκτυα στο επίκεντρο της εξέλιξης του Ιστού, Αθήνα 2007 <http://portal.kathimerini.gr>, (πρόσβαση στις 05/04/2012)

Αναστασιάδης Π. (2003). Διαμόρφωση πλαισίου για την εισαγωγή των νέων εκπαιδευτικών τεχνολογιών στα προγράμματα σπουδών των Παιδαγωγικών Τμημάτων του Ελληνικού Πανεπιστημίου. Επιστημονικό Βήμα, Τ2, 44-54
ΑΠΔΠΧ, Οδηγία 115/2001, αναφορικά με την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων των εργαζομένων
ΑΠΔΠΧ, Απόφαση 83/2009

Βέργη Ελένη, Ταυτότητα χρηστών internet στην Ελλάδα, Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας Αθήνα 2010, <http://www.observatory.gr/files/meletes> (πρόσβαση 12/5/2012)

Βίγκλας Λ., Ιωαννίδου Α., Μάτος Α., Σπυρόπουλος Χ., Ανάλυση αποτελεσμάτων έρευνας για τη χρήση των νέων τεχνολογιών από τα παιδιά 8-15 ετών, Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας, Αθήνα 2009, <http://www.observatory.gr/files/meletes> (πρόσβαση 11/3/2012).

Εμβαλιώτης Αν. (2002). Η μετάβαση σε μια νέα εποχή : Προτάσεις αξιοποίησης των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Πρακτικά 16ου Πανελληνίου Εκπαιδευτικού Συνεδρίου Δ.Ο.Ε-Π.Ο.Ε.Δ, με θέμα «Οι Νέες Τεχνολογίες στην πρωτοβάθμια Εκπαίδευση», Αλεξανδρούπολη Μάιος 2002.

Ζορκάδη Β., Συνέντευξη τύπου με την ευκαιρία της Ευρωπαϊκής Ημέρας Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, 28 Ιανουαρίου 2010, σ. 1.

Third ENISA Anti-Spam Measures Survey, What Are the Measures Used by European Providers to Reduce the Amount of Spam Received by Their Customers?, 2009 και Βασίλειο Ζορκάδη, Συνέντευξη τύπου με την ευκαιρία της Ευρωπαϊκής Ημέρας Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, 28 Ιανουαρίου 2010, σ.1.

Καστανά Ηλ., Νέες τεχνολογίες και συνταγματικά δικαιώματα, σ. 29 -33

Κοντονή Δ, Πετρόπουλος Π. (2001). Οι υπηρεσίες του διαδικτύου ως εκπαιδευτικά εργαλεία για την από απόσταση συμπληρωματική εκπαίδευση αποφοίτων ΑΕΙ και ΤΕΙ. Πρακτικά 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου στην ανοικτή και εξ' αποστάσεως εκπαίδευση, Πάτρα, Μάιος 2001

Κουντζέρης Α., Κωνσταντάτος Μ., Νέες τάσεις στη χρήση τον διαδικτύου για επικοινωνία, πληροφόρηση και ψυχαγωγία, Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας, 2010

Λεβεντίδης Δ., Internet, Αθήνα (Anubis) 1994

Μιχαιλίδης Α., Παρταλίδου Μ., Νάστης Σ., Papadaki-Klavdianou Α., Charatsari C., «Who goes online? Evidence of internet use patterns from rural Greece», Telecommunications Policy, vol. 35, 2011. <http://www.sciencedirect.com/science/article/5030859611100419X>, σ.333-343 (πρόσβαση 23/4/2012).

Παπαηλιού Ν., Κοινωνικά δίκτυα & ανάλυση κοινωνικών δικτύων. Μονάδα Διοίκησης Πληροφοριακών Συστημάτων, Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Συστημάτων Επικοινωνιών και Υπολογιστών, Αθήνα (ΕΠΙΣΕΙ) 2007

Παπάνης Ε., Κοινωνικό Κεφάλαιο και Κοινωνικά Δίκτυα. Ελληνική Κοινωνική Έρευνα, Greek Social Research, 2007, <http://erapanis.blogspot.com>, (πρόσβαση στις 09/05/2012)

Σιώζος Π., Παλαιγεωργίου Γ., Κωνσταντάκης Ν., Η στάση απέναντι στους υπολογιστές: Θεωρητική προσέγγιση και μια καταγραφή της σε πρωτοετείς φοιτητές ενός τμήματος Πληροφορικής, 4ο Συνέδριο ΕΤΠΕ, 29/09 — 03/10/2004, Παν/μιο Αθηνών, <http://www.etpe.gr/files/proceedings/files/vnl/B191200.pdf> (πρόσβαση 19/5/2012).

Συνέντευξη Μάνου Σφακιανάκη στην εφημερίδα Αδέσμευτος Τύπος 24/09/2011

Συνέντευξη Παντελή Τζωρτζάκη στην εφημερίδα το έθνος με ημερομηνία 11/2/2012

Χαριτωνίδης Γ.: προσωπικό ιστολόγιο <http://www.chgeorge.gr/archives/504>
πρόσβαση : 14/4/13

Χρηστάκης Ν., Το Πρόσωπο και οι Άλλοι: Θέματα Επικοινωνίας και Κοινωνικής Ψυχολογίας, Αθήνα: Παπαζήσης, 2010

Χτούρης Σ., Ορθολογικά Συμβολικά Δίκτυα, Αθήνα (Νήσος) 2004

ACOR Acorlists", <http://www.acor.org>

Berkman, L.F. and Glass, T. Social integration, social networks, social support and health στο Berkman L.F. and Kawachi „Social Epidemiology Oxford (Oxford University Press) 2000

Boyd, D. M., Ellison, N. B., social network sites: definition, history, and scholarship», Journal of Computer-Mediated communication, vol 13, issue 1, 2008

<http://www.mendeley.com/research/social-network-sites-definition-history-scholarship-11>, 210-230 (πρόσβαση στις 10/04/2012)

Cohen, L., Is There a Difference Between Social Media And Social Networking?, March 2009

<http://cohenside.blogspot.com/2009/03/is-there-difference-between-social.html>, (πρόσβαση 17/6/2012)

Deloitte άρθρο “Human Capital Trends 2012

Ebersbach A., et al., Wiki: Web Collaboration

Ernst M.(2000). Adapting physical activity surveys for use with the Palm III computing platform. *Measurement in physical education and exercise science*, 4(2), σελ. 131-132

Freeman, L., *The Development Of Social Network Analysis*. Vancouver (Empirical Press) 2004, <http://aris.ss.uci.edu/~lin/bool.pdf> (πρόσβαση στις 28/3/2012)

Giles J., "Internet Encyclopaedias go Head to Head", <http://www.nature.com/nature/journal/v438/n7070/full/438900a.html>. (πρόσβαση 03/08/2012)

Hall S., Held D., McGrew A. (2003) *Η Νεωτερικότητα σήμερα*, Σαββάλας: Αθήνα

Helms Shawn C., *7 B.U. J. Sci. & Tech. L.* (2001), σ. 288

Henan L.A., "Columbian Tell FARC: 'Enough's enough' - In a March Organized on Facebook, Hundreds of Thousands Protested Against the Leftist Rebel Group Monday", *Christian Science Monitor*

Junco R., Heiberger G., Loken B., «The effect of Twitter on college student engagement and grades», *Journal of Computer Assisted Learning*, vol 27, Blackwell Publishing Ltd, 2010

<http://blog.reyjunco.com/pdf/JuncoHeibergerLokenTwitterEngagementGrades.pdf>
σελ. 119-132

Klausner J.D. et al., "Tracing a Syphilis Outbreak Through Cyberspace", *Journal of the American Medical Association* 284 (2000):σελ. 447-449

Kuan-Yu Lin, His-Peng Lu, «Why people use social networking sites: an empirical study integrating network externalities and motivation theory», *Computers in Human Behavior*, national Taiwan University of Science and Technology, Department of Information Management, vol. 27 2011,
<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0747563210003766>, 1152-1161 (πρόσβαση 18/4/2012)

Kung J., *50 Stan. L. Rev.* (1998), σ. 1193

McLuhan M., *Understanding Media: The Extensions of Man*, Νέα Υόρκη: Signet Books, The New American Library Inc., 1964.

Mislove, A., Druschel, P., Marcon, M., Bhattacharjee, B. & Gummadi, K.P. *Measurement and Analysis of online Social Networks.*, San Diego, California, USA, 2007

<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.109.4432&rep=rep1&type=pdf> (πρόσβαση 22/3/2013)

Reid E. (1994) Cultural Formations in Text-Based Virtual Realities, Cultural Studies Program Department of English University of Melbourne

Retalis S., H. Haugen, D. McConnell, What educational challenges are we now able to meet, given that new technologies are available to students and the average citizen?

Shaw D. F., «Gay Men and Computer Communication: A Discourse of Sex and Identity in Cyberspace», στο S. G. Jones (επιμ.), Virtual Culture: Identity & Communication in Cybersociety, Λονδίνο: Sage, 1997

Smith A. και L. Raine, "The Internet and the 2008 Election", 2008,

<http://www.pewinternet.org/Press-Releases/2008/The-internet-and-the-2008-election.aspx>

Stuart St., Learning, Teaching and Researching on the Internet: A Practical Guide for social Scientists, London (Longman) 1999

Solove D.J., The digital person, σ. 44-47

Suler J., «The Online Disinhibition Effect», CyberPsychology and Behavior, 7 (3), 2004, σελ. 321-326

Walker, K.N. & McBride, A. & Vachon, M.L.S., «Social support networks and the crisis of bereavement», Social Science and Medicine, vol. 11, issue 1, Elsevier Science Ltd, January 1977, <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/0037785677901433>, 35-41 (πρόσβαση στις 19/04/2012)

Whitlock J.I., J.L. Powers και J. Eckenrode, «The Virtual Cutting Edge: The Internet and Adolescent Self-Injury», Developmental Psychology 42, αρ. 3 (2006)

ABSTRACT

This thesis made an effort to analyze the global spread of the Internet that took place in recent decades in modern societies , especially in Greece , and has changed the way people communicate , and the ways and means by which people communicate and exchange information with each other . A key role in these changes played preponderance of the internet itself but mainly the creation and spread of online social media and social networking sites and content sharing with main representatives Facebook and Twitter and that is why these media analyzed thoroughly .

Greater importance given to the analysis , rather than the instruments themselves , but the analysis of the role and impact of these on our lives . In this paper, an attempt to clarify the actual role of new technologies in various aspects of current human activity and communication , which is huge whether it is immediately intelligible to some or less for some other aspects. The increasing penetration of new media also has effects on many different levels . This thesis analyzes these effects , firstly in society in general and the way they affect the members as a whole , and then examined these effects on the individual and on a more personal level .